

**T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**KAMUSAL MEKÂN KULLANIMINDA SUÇA MARUZ KALMA
KORKUSU: ORDU RÜSUMAT SAHİLİ ÖRNEĞİ**

İSRA NUR ALKAN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI**

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. ELİF KUTAY KARAÇOR**

DÜZCE, 2021

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KAMUSAL MEKÂN KULLANIMINDA SUÇA MARUZ KALMA
KORKUSU: ORDU RÜSUMAT SAHİLİ ÖRNEĞİ

İsra Nur ALKAN tarafından hazırlanan tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Elif KUTAY KARAÇOR
Düzce Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Elif KUTAY KARAÇOR
Düzce Üniversitesi

Doç. Dr. Ömer ATABEYOĞLU
Ordu Üniversitesi

Doç. Dr. Pınar GİRTİ GÜLTEKİN
Düzce Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 12.01.2021

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

12.01.2021

İsra Nur ALKAN

TEŞEKKÜR

Lisans ve yüksek lisans öğrenimim boyunca ve tez çalışmamın her aşamasında değerli desteğini her daim hissettiren, benim için sadece bir danışman olmayıp, aynı zamanda deneyimleri ile hayatta bana yol gösteren, ailemden uzak olduğum her dönemde yanımda olan, yeri geldiğinde dertlerimi paylaşan, çalışma disiplinini ve azmini her daim kendime örnek edindiğim kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Elif KUTAY KARAÇOR'a sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca değerli bilgi birikimleri ve tecrübeleri ile her zaman yanımda olan Düzce Üniversite Peyzaj Mimarlığı Bölümü hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Yine tez çalışmam süresinde üniversitemden uzak kaldığım zamanlarda bana her türlü desteği sağlayan başta Doç. Dr. Ömer ATABEYOĞLU olmak üzere Ordu Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümüne teşekkürlerimi sunarım.

Anket sürecimde beni yalnız bırakmayıp yardımcı olan tüm sevdiklerime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak tez çalışmam boyunca desteğini hiç esirgemeyen, hayatım boyunca her zaman maddi ve manevi olarak yanımda olan, bugünlere gelmemde büyük katkısı bulunan aileme sonsuz teşekkür ederim.

12 Ocak 2021

İsra Nur ALKAN

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ŞEKİL LİSTESİ.....	vii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT.....	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. KAMUSAL MEKÂN KAVRAMI.....	4
1.1.1. Tarihten Günümüze Kamusal Mekân Kullanımı.....	5
1.1.2. Kamusal Mekânın Düşüşü	7
1.1.3. Kamusal Mekânın Algısal Ve Sosyal Boyutu	8
1.2. GÜVENLİK VE SUÇ KAVRAMI	9
1.2.1. Algılanan Güvenlik ve Gerçek Güvenlik	11
1.2.2. Suça Maruz Kalma Korkusu	13
1.2.3. Suç Türleri.....	15
1.2.4. Suç Oluşumunu Açıklayan Teoriler	16
1.2.4.1. Kırık Cam Teorisi	16
1.2.4.2. Rutin Aktiviteler Teorisi.....	16
1.2.4.3. Durumsal Suç Önleme Teorisi	17
1.2.4.4. Mağduriyet Teorisi.....	17
1.3. BÖLÜM SONUCU.....	18
2. MATERYAL VE YÖNTEM.....	20
2.1. MATERYAL	20
2.1.1. Ordu'nun Konumu	20
2.1.2. Ordu'nun Tarihi	20
2.1.3. Ordu'nun Sosyo-Demografik Yapısı.....	21
2.1.4. Ordu'nun Toplumsal Düzen Verileri.....	22
2.1.5. Rüsumat Sahiline İlişkin Veriler	23
2.2. YÖNTEM.....	28
2.2.1. Tamamlayıcılık (<i>Complementarity</i>).....	28
2.2.1.1. Anket Tekniği.....	29
2.2.1.2. Bilişsel Haritalama	30
2.2.1.3. Görüşme.....	32
3. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	33
3.1. Sosyo-Demografik Yapı ve Alan Kullanım Özellikleri.....	33
3.2. Suça Maruz Kalma Korkusu Analizleri	35
3.3. Çevresel Algı Analizleri	41
3.4. Mekânsal Önlem Analizleri	47

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	49
5. KAYNAKLAR	56
6. EKLER.....	66
6.1. EK 1: ÖN ANKET ÖRNEĞİ	66
6.2. EK 2: ANKET ÖRNEĞİ	69
6.3. EK 3: HEYKEL ÖRNEĞİ	73
6.4. EK 4: GÖRSEL TANINIRLIK İÇİN AYDINLATMA MODELİ.....	74
6.5. EK 5: GÖZETİM AMAÇLI AYDINLATMA MODELİ.....	75
ÖZGEÇMİŞ	56

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 1.1. ‘Kamusal mekân kullanımı’ ve ‘suça maruz kalma korkusu’ kavramlarının birlikte ele alındığı yıllara göre dağılım grafiği (SCOPUS, 2019).....	3
Şekil 1.2. Kamusal mekân kullanımı ve suça maruz kalma korkusu kavramlarını ele alan çalışmaların ülkelere göre dağılımı (SCOPUS, 2019).....	3
Şekil 1.3. Kamusal mekân kullanımı ve suça maruz kalma korkusu kavramlarının birlikte çalışan bölümler (SCOPUS, 2019).	4
Şekil 1.4. Maslow’un ihtiyaç hiyerarşisi (Maslow 1942’den aktaran Dolu vd., 2010)..	10
Şekil 1.5. Güvenlik algısı bileşenleri (Greene, 2003).....	12
Şekil 1.6. Suç türlerinin gruplanmasına ilişkin şema.....	15
Şekil 2.1. Rüsumat sahili çalışma alanı (Google Earth’den değiştirilerek, 2019).....	23
Şekil 2.2. Rüsumat gemisinin yolculuğunun tasarımsal olarak Sahile aktarımı (Anonim, 2019b).....	24
Şekil 2.3. Rüsumat Sahili kentsel tasarım projesi (Anonim, 2019b).....	25
Şekil 2.4. Rüsumat Sahili kentsel tasarım projesi birinci bölüm (Anonim, 2019b).	25
Şekil 2.5. Rüsumat Sahili kentsel tasarım projesi ikinci bölüm (Anonim, 2019b).....	26
Şekil 2.6. Rüsumat Sahili kentsel tasarım projesi üçüncü bölüm (Anonim, 2019b).	26
Şekil 2.7. Rüsumat Sahili kentsel tasarım projesi dördüncü bölüm (Anonim, 2019b)...	26
Şekil 2.8. Rüsumat Sahili kentsel tasarım projesi beşinci bölüm (Anonim, 2019b).	27
Şekil 2.9. Rüsumat Sahiline ait donatı detayı görseli (Alkan, 2019).....	28
Şekil 2.10. Tez yöntemine ilişkin akış şeması.	29
Şekil 3.1. Mala karşı hissedilen suça maruz kalma korkusu.	42
Şekil 3.2. Hürriyete karşı hissedilen suça maruz kalma korkusu.	43
Şekil 3.3. Şahsa karşı hissedilen suça maruz kalma korkusu.	44
Şekil 3.4. Genel düzeyde suça maruz kalma korkusu.....	46
Şekil 3.5. Mekânsal önlemlere dayalı kelime bulutu analizi.	48

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Çizelge 2.1. Altınordu ilçesi cinsiyet dağılım oranı (TÜİK, 2020a).	21
Çizelge 2.2. Altınordu ilçesi eğitim düzeyi verileri (TÜİK, 2020a).	21
Çizelge 2.3. İl bazında temel işgücü göstergeleri (DOKA, 2017).	22
Çizelge 2.4. Ordu ilinde eğitim durumuna göre ceza infaz kurumuna giren hükümlü sayısı (TÜİK, 2020b).	22
Çizelge 3.1. Sosyo-demografik yapı analizi.	33
Çizelge 3.2. Alan kullanım özellikleri.	34
Çizelge 3.3. Suça maruz kalma korkusu faktör analizleri.	36
Çizelge 3.4. Suça maruz kalma korkusu varyans analizleri.	38
Çizelge 3.5. Suça maruz kalma korkusu korelasyon analizleri.	41

KISALTMALAR

APA	American Planning Association
CBS	Coğrafi Bilgi Sistem
DOKA	Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı
KMO	Kaiser-Meyer-Olkin
KOBİ	Küçük ve Orta Boy İşletme
PPS	Project for Public Space
SPSS	Statistical Package for The Social Sciences
TCK	Türk Ceza Kanunu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TDK	Türk Dil Kurumu
YÖK	Yükseköğretim Kurumu

ÖZET

KAMUSAL MEKÂN KULLANIMINDA SUÇA MARUZ KALMA KORKUSU: ORDU RÜSUMAT SAHİLİ ÖRNEĞİ

İsra Nur ALKAN

Düzce Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Elif KUTAY KARAÇOR

Ocak 2021, 75 sayfa

Antik dönemlerden günümüze kadar kentlerde yaşayan insanlar, kent içerisinde zaman zaman farklı işlevler için kullanılan kamusal mekânlar oluşturmuşlardır. Zaman içerisinde kentlerde yaşayan insanların ihtiyaç ve beklentilerinin değişmesi nedeni ile kamusal mekânların kullanım amacının değiştiği birçok araştırmacı tarafından ortaya koyulmuştur. Bu kapsamda günümüz kamusal mekânları küreselleşme, artan nüfus, ekonomik farklılar gibi birçok nedenden dolayı idealize edildiği şekliyle kullanılmamaktadır. Bu farklılaşma kamusal mekân kullanımında suça maruz kalma korkusunu gündeme getirmektedir. Kamusal mekânlarda suça maruz kalma korkusu nedeni ile insanlar kamusal mekânları kullanmaktan kaçınmaktadır. Bu çalışmada kamusal mekânlarda yaşanan suça maruz kalma korkusunu, nedenleri ile birlikte inceleyerek kamusal mekân kullanımı ile arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Ordu kentinde yaşayan bireylerin çalışma alanını kullanırken suça maruz kalma korkusunu ne derece ve neden hissettiği araştırılmıştır. Araştırma kapsamında anket yöntemi ile elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS 22.0, bilişsel haritalama yönteminin değerlendirmesinde ArcGIS 10.7 ve sözlü görüşmenin değerlendirilmesinde MAXQDA 2020 yazılımları kullanılmıştır. Sosyo-demografik değişkenler ile ilgili analizler için bağımsız t-testi, tek yönlü ANOVA ve iki değişkenli pearson's korelasyon uygulanmıştır. Kamusal mekân kullanımı üzerinde suça maruz kalma korkusunun yarattığı etki ve bu amaca uygun olarak oluşturulan hipotez, CBS kapsamında en uygun noktasal sıcaklık analizi (*optimized hotspot analysis*) ile test edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre suça maruz kalma korkusu, kamusal mekân kullanımını olumsuz yönde etkilemektedir ve mekânsal özellikler ile arasında doğrudan bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, kamusal mekânda suça maruz kalma korkusunu azaltmaya yönelik tasarım odaklı öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suça maruz kalma korkusu, Kamusal mekân kullanımı, Kamusal mekân özellikleri, Kentsel peyzaj

ABSTRACT

FEAR OF CRIME IN THE USE OF PUBLIC SPACE: CASE OF RÜSUMAT COASTAL AREA

İsra Nur ALKAN

Duzce University

Graduate School of Natural and Applied Sciences, Department of Landscape
Architecture

Master's Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Elif KUTAY KARAÇOR

January 2021, 75 pages

People living in cities from ancient times to the present have created public spaces that are the use of different functions from time to time. Many researchers have revealed that the using purpose of public spaces has been changed due to the changes in the needs and expectations of people living in cities over time. In this context, today's public spaces are not used as idealized for many reasons such as globalization, increasing population, and economic differences. This differentiation raises the fear of crime in the use of public space. People avoid using public spaces due to the fear of crime in public spaces. In this study, it is aimed to reveal the relationship between the use of public space and the fear of crime in public spaces with its reasons. Accordingly, it was investigated to what extent and why individuals living in Ordu city feel the fear of being exposed to crime while using the study area. In the scope of this research, some software has been applied such as SPSS 22.0 for the data obtained by the survey method, ArcGis 10.7 for the cognitive mapping, and MAXQDA 2020 for the oral interview. Independent t-test, one-way ANOVA, and bivariate person's correlation were used for the analysis of socio-demographic variables. The effect of fear of crime on the use of public space and the hypothesis created for this purpose was tested with optimized hotspot analysis. According to the results, fear of crime negatively affects the use of public space and there is a direct relationship between the fear of crime and spatial characteristics. According to the results, the suggestions that focused on design were made to reduce the fear of crime in public space.

Keywords: Fear of crime, Public space use, Public space characteristics, Urban landscape

1. GİRİŞ

Tarih boyunca kentler her zaman toplumların ihtiyaçlarına göre şekillenmiştir. Zamanla farklılaşıp çeşitli işlevler kazanan kentler, sahip oldukları ekonomik, kültürel ve siyasi yapıyı bünyelerinde bulunan kamusal mekânların tasarımı ve kullanımı üzerinde yansıtmışlardır. Kamusal mekânlar, insanları cinsiyet, din, dil, ırk, etnik özellikler ve ekonomik yapı gözetmeksizin buluşturan ve sosyal etkileşim için fırsatlar sunan alanlardır. Sosyal etkileşimin sağlanabilmesi içinse, kamusal mekânların tüm kullanıcılar için güvenilir ve farklılıkları dikkate alan tasarım özelliklerine sahip olmalıdır.

Kamusal mekânların kullanıcı grupları tarafından deneyimlenebilmesi için öncelikle olumlu bir izlenime ve çekici tasarım özelliklerine sahip olması gerekmektedir. Tasarım kalitesi açısından çeşitli kriterleri sağlayan kamusal mekânlar aynı zamanda “yüksek düzeyde güvenli” algısına da sahip olabilir. Kamusal mekânın güvenli olduğu algılandıktan sonra, mekânın ziyaret sıklığı ve süresinde artış sağlanmakta ve kamusal mekândan beklentilerin karşılanıp karşılanmadığı anlaşılmaktadır. Suça maruz kalma korkusunun hissedilmediği kamusal mekânlar, kullanıcıları için daha cazip ve sosyal yaşamı geliştirmesi açısından daha motive edicidir.

Çarpık yapılaşma, nüfus artışı, yönetimse eksiklikler ve bunlara bağlı olarak kontrol edilemeyen topluluk ve mekânlar ile birlikte güvenlik algısı zarar görmektedir. Bunun sonucunda ise, suç kavramını doğrudan veya dolaylı etken olarak gören kesim artmaktadır. Kent içerisinde sosyal yapıyı dikkate almadan uygulanan tasarımlar ve kente karşı işlenen suç (kamusal mekânlarda bulunan donatıların zarar görmesi, verilen hizmetlerin tahripkâr kullanılması vb.) bir süre sonra kentlilerde suça maruz kalma korkusunu artırarak, kamusal mekânın kullanımını azaltmaktadır. Bu doğrultuda ortaya çıkan suça maruz kalma korkusu, kamusal mekânlarda suç ile ilişkilendirilmiş olumsuz karşı etki olarak nitelendirilmektedir (Ferraro, 1995). Bu korku, kentsel yaşamın işleyişini sekteye uğratarak, bireylerin yaşam kalitesini doğrudan ve negatif yönlü olarak etkilemekte hatta suç oluşumuna yol açabilmektedir. Bunlara ek, suça maruz kalma korkusu sebebi ile insanlar arasında bulunan sosyal ilişkiler, karşılıklı güven, toplumsal huzur ve barış negatif yönde etkilenmektedir (Uludağ ve Dolu, 2011).

Bu tez çalışmasının amacı, kamusal mekânlarda yaşanan suça maruz kalma korkusunu nedenleri ile birlikte inceleyerek, kamusal mekân kullanımı ile arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Hedefi ise; kamusal mekânlarda hissedilen suça maruz kalma korkusunun, kamusal mekân kullanımı üzerine olumsuz etkilerini ortaya koyarak, mekân kullanımını teşvik edecek önerileri sunmaktır. İyi tasarlanmış kamusal mekânlar, kullanıcıların kendilerini güvende hissederek, birbirleriyle ve çevreleriyle etkileşime geçtiği sosyalleşmenin temelini oluşturan ve toplumsal bağlılığı artıran yerlerdir. Bu doğrultuda ortaya çıkan araştırma soruları;

- Kamusal mekânlarda hissedilen suça maruz kalma korkusu, kamusal mekân kullanımını etkiliyor mu?
- Kamusal mekânlarda hissedilen suça maruz kalma korkusu ile mekânsal özellikler arasında bir ilişki var mı?

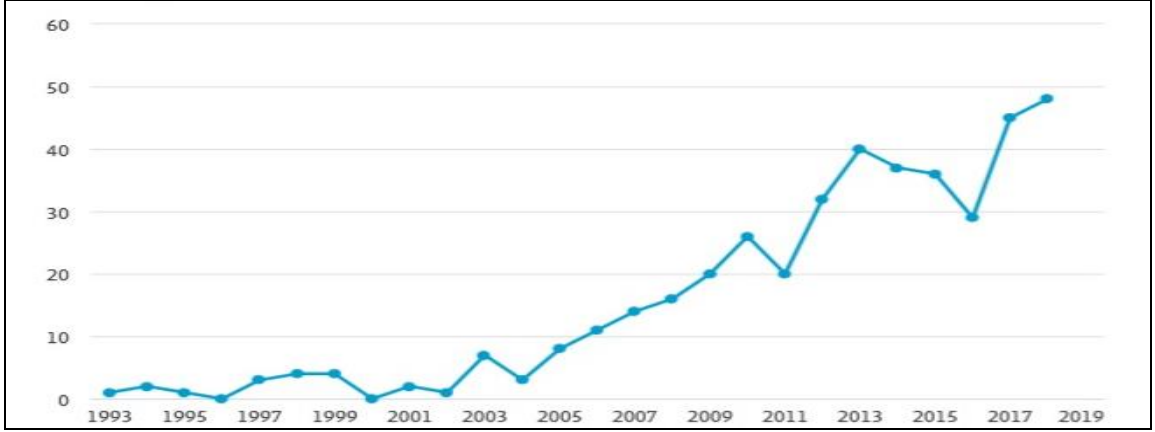
Bu doğrultuda tez çalışmasında, Ordu Rüsumat Sahilinde suça maruz kalma korkusu nedeni ile bireylerin mekân kullanımlarının etkilenip etkilenmediği, mekânsal özellikler temel alınarak fiziksel ve sosyal bileşenler ile analiz edilmiştir. Araştırma soruları doğrultusunda oluşturulan hipotezler şu şekildedir;

Hipotez1: Kamusal mekânlarda hissedilen suça maruz kalma korkusu, kamusal mekân kullanımını olumsuz yönde etkilemektedir.

Hipotez2: Kamusal mekânlarda hissedilen suça maruz kalma korkusu mekânın fiziksel özellikleri ile doğrudan ilişkilidir.

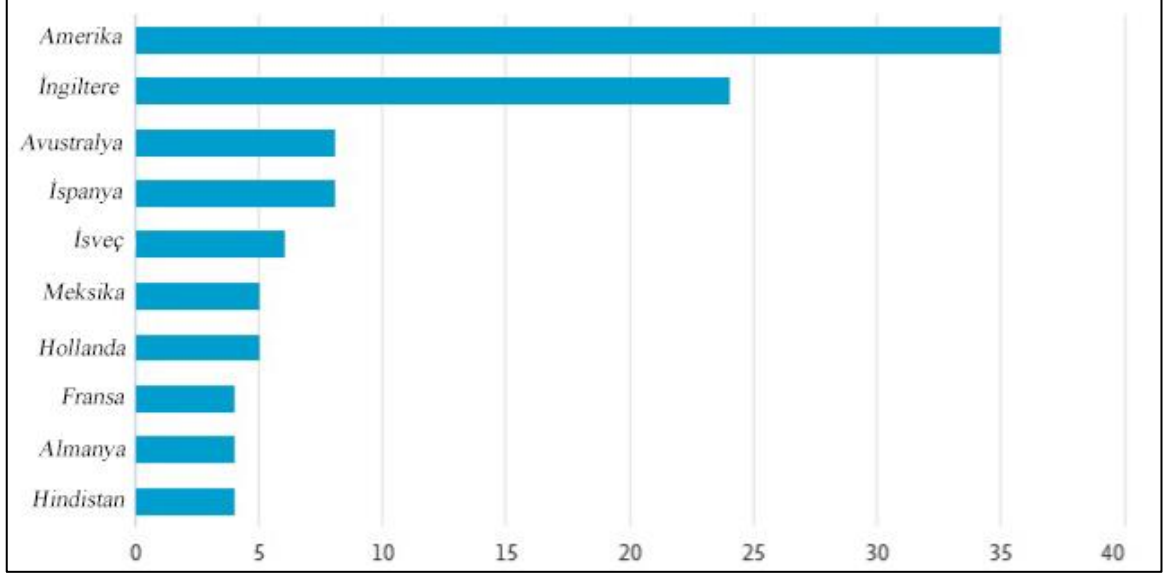
Uluslararası literatürde kamusal mekân kullanımını ve suça maruz kalma korkusunu birlikte değerlendiren birçok çalışma bulunmasına rağmen (England ve Simon, 2010; Tandogan ve İlhan, 2016; Ferrero, 1995; Hale, 1996), YÖK tez merkezi verilerine göre Peyzaj Mimarlığı yüksek lisans ve doktora programlarında bu iki kavramın birlikte çalışıldığı bir araştırmaya henüz rastlanılamamıştır (Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, 2020).

Kamusal mekân kullanımı (*public space use*) ve suça maruz kalma korkusu (*fear of crime*) anahtar kelimeleri kullanılarak SCOPUS veri tabanı üzerinden 1993 – 2019 yılları arasında yapılan çalışmalar incelenmiştir. İnceleme sonucunda özellikle son yıllarda bu konu üzerine yapılan çalışmaların artarak ilerlediği Şekil 1.1’de gösterilmektedir. Özellikle 2000’li yılların başından itibaren konuya karşı eğilim, kavramsal çerçevenin literatürdeki önemini ortaya koymaktadır. Plansız kentleşme, küreselleşme ve ihtiyaçlara cevap vermeyen tasarım eksikleri nedeni ile çevresel ilişkisi kurulamamış kamusal mekânların ilerleyen süreçlerde suç mekânı olarak algılanmasından kaynaklı, konunun son zamanlarda daha çok ilgi çekmesi üzerine araştırıldığı düşünülmektedir.

Şekil 1.1. ‘Kamusal mekân kullanımı’ ve ‘suça maruz kalma korkusu’ kavramlarının birlikte ele alındığı yıllara göre dağılım grafiği (SCOPUS, 2019).

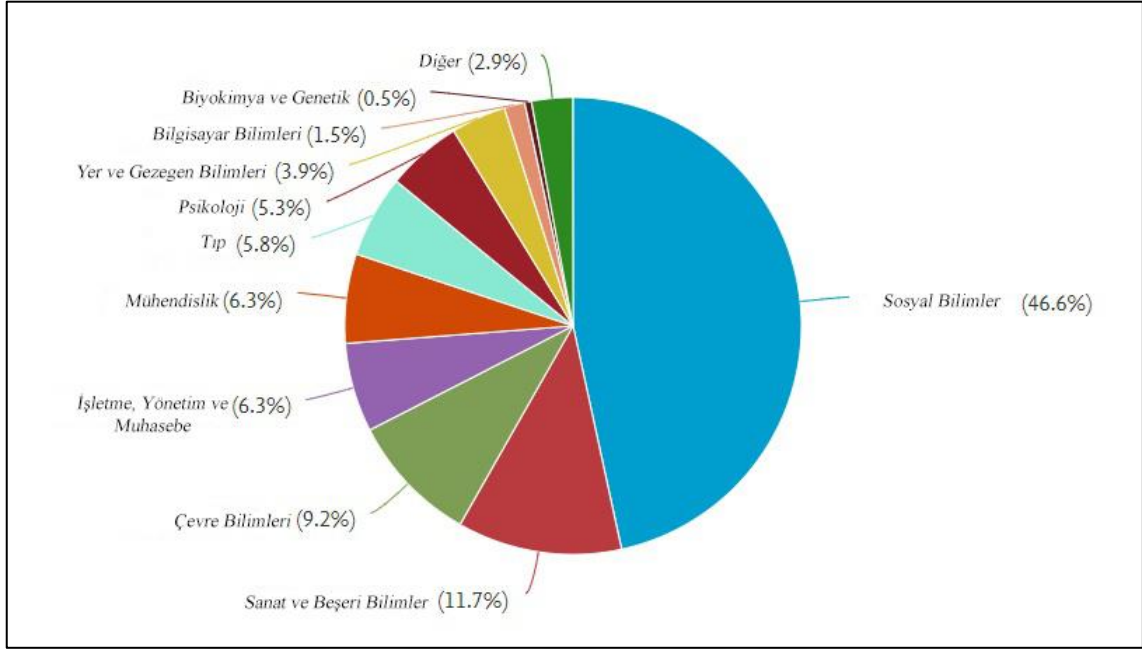
Çalışmanın temelini oluşturan iki kavramın (kamusal mekân kullanımı, suça maruz kalma korkusu) en çok çalışıldığı ülke Amerika olup, onu sırasıyla İngiltere, Avustralya, Kanada, Malezya, Almanya, Hollanda, Çin, İtalya ve İsveç takip etmektedir (Şekil 1.2). Türkiye ilk on ülke arasında henüz yer almamaktadır (SCOPUS, 2019). İlk sırada Amerika Birleşik Devletleri olmasının sebepleri arasında son yıllarda kamusal mekânlarda işlenen suç oranlarının yüksekliği ve kamusal mekân kullanımının giderek düşmesi gösterilebilir.

Şekil 1.2. Kamusal mekân kullanımı ve suça maruz kalma korkusu kavramlarını ele alan çalışmaların ülkelere göre dağılımı (SCOPUS, 2019).

Son yıllarda daha çok dikkat çeken kamusal mekânların kullanımında hissedilen suça maruz kalma korkusunun, ülkemizde peyzaj mimarlığı bakış açısıyla henüz ele alınmamasına karşın, yukarıda yer alan grafiklerde görüldüğü üzere yurtdışında gündün güne önemi artan multidisipliner bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 1.2)

(SCOPUS, 2019). Bununla birlikte, ağırlıklı olarak sosyal bilimler ve sonrasında sanat ve beşeri bilimler ile çevre bilimleri altında konunun çalışıldığı görülmektedir. (SCOPUS, 2019).

Şekil 1.3. Kamusal mekân kullanımı ve suça maruz kalma korkusu kavramlarının birlikte çalışan bölümler (SCOPUS, 2019).

1.1. KAMUSAL MEKÂN KAVRAMI

Kamusal mekânlar (*public space*) her zaman insanların ortak kullanımı ile değer kazanmış ve kullanıcıların ihtiyaçlarına göre şekillenmiş yerlerdir. Kamusal mekân kavramını özümseyebilmek için öncelikle ‘kamu’ ve ‘mekân’ tanımına bakmakta fayda olduğu düşünülmektedir. Türk Dil Kurumuna göre: Kamu, bir ülkede yaşayan halkın tamamı demektir (TDK, 2020). Mekân ise, insanların birbirleriyle ve çevreleriyle olan ilişkilerinin bütünlüğünü kapsayan üç boyutlu bir kavramdır (Erdönmez ve Akı, 2005).

Kamu ve Mekân kavramları ayrı ayrı analiz edildiğinde kamusal mekân kavramının genel tanımı, bir ülke halkının tümünün birbiriyle ve çevresiyle ilişkili olduğu üç boyutlu bir anlatım olarak ortaya konulmaktadır. Kamusal mekânlar odağında insan olan ve kamusal aktiviteyi barındıran yerlerdir. Bu nedenle insanların fiziki ihtiyaçlarını ve sosyal ilişkilerini karşılayacak şekilde yapılmalıdır. İnsan ve mekân etkileşimi karşılıklı bir süreç olarak görülmektedir. İnsanlar pasif değildir, çevresini etkiler ve değiştirir aynı şekilde çevresel faktörler de insanları etkiler, bu sebeple iki yönlü bir etkileşim söz konusudur (Carmona, Heath, Tiesdell, & Oc, 2003).

Kamusal mekânlar, her dönemde barındırdıkları mekânsal özellikler ve kullanım işlevleri ile toplumsal yapıyı yansıtarak, kültür ve kurumlar hakkında bilgi edinmemize yardımcı olmuştur. Kamusal mekân kavramı tarihsel süreçte önemli bir rol üstlendiği

için bu kavram üzerine yapılan çalışmalar her dönemde geniş kapsamlı olarak devam etmiştir.

Kamusal mekân için yapılan tanımlara bakacak olursak, Habermas (1997), özel kişilerin kendilerini ilgilendiren meselelerle ilgili toplanıp, sonucunda ortak bir karara vardıkları mekânlar olarak açıklamış ve burjuva kamu modeli olarak idealleştirmiştir. Arendt ise bu kavramı “Başkaları bana nasıl görünüyorsa, benim de onlara öyle görüldüğüm, insanların salt, görünümünü açık ve seçik kıldıkları bir mekân.” şeklinde ifade etmiştir. Arendt için önemli olan kamusal bir mekânda açıklık olması ve mekânın ortaklaşa kullanım ile birlikte bir bütün olarak görülmesidir (Yılmaz, 2007).

Gehl (1987), kamusal mekânı insanların, etkinliklerin, olayların, ilham ve teşvikin varlığından oluşan yerler olarak tanımlanırken, Carr, Francis, Rivlin, & Stone (1992), kişilerin günlük rutini veya periyodik şenliklerin bir parçası olarak fonksiyonel veya geleneksel etkinlikler gerçekleştirmesi için ortak bir zemin ifadesi ile tanımlamıştır. Tibbalds (1992), ise yatırımcılara (belirli bir kesime) veya polis ve trafik görevlilerine değil, bir topluluğa ait yerler olarak tanımlamıştır.

APA (2014), “kamusal mekân, bir mahallenin ya da kent merkezinin bir bölümü olabileceği gibi, sosyal etkileşimi ve toplumsal bağlılığı artırmaya yardım edecek bir alan da olabilir” tanımını yapmıştır.

Kentsel yerleşim alanı olan şehirleri önemli kılan kamusal mekânlar; herkese hitap eden, çekici, eğlenceli, ticaret, tartışma ve politika yapma yerleri olarak tanımlanmıştır. Genel olarak şehirler ve kamusal mekânlar, ikamet edenlerin ve orada yaşayan ziyaretçilerin duygusal, sosyal ve fiziksel gereksinimlerini yerine getirmesi gerektiği yerler olarak değerlendirilir (Beqaj, 2016).

Kamusal mekânlar, kent içerisinde herkesin kullanımına ve erişimine açık, kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayabilen, çeşitli aktivitelerin gerçekleştirebileceği, toplum yaşamını içinde barındıran, güvenlik kaygısı hissettirmeyen mekânlardır. Bu mekânlara örnek olarak parklar, halka açık bahçeler, meydanlar gösterilebilir.

“Kamusal mekânlar, kültürümüzü, inançlarımızı, kamusal değerlerimizi ve bizi yansıtır. Kamusal mekân bizim “kamusal” dediğimiz niteliğin olduğu ve ifade edildiği ortak zemindir. Kamusal çevre kişisel davranışları, sosyal etkinlikleri ve bizim kamusal değerlerimizi yansıtarak bir ayna görevi görür” (Francis, 1989).

1.1.1. Tarihten Günümüze Kamusal Mekân Kullanımı

Kamusal mekânlar, kentlerin gelişmesi ile doğru orantılı olarak gelişmektedir. İlkçağ kentlerinde bulunan agoralardan, Ortaçağ kentlerinin pazar yerleri ve kilise meydanlarına, daha sonra modern sanayi kentlerinin park, bahçe ve meydanlarına kadar kamusal mekânlar üstlendikleri işlevlerle kentlerin temelini oluşturmuştur. Kamusal mekânların tarihsel geçmişine baktığımızda ilk olarak antik dönem agoraları karşımıza çıkmaktadır. Agora, Eski Yunan'da genellikle kamu yapıları ile çevrili, popüler veya politik toplantı yeri olarak kullanılan, seçim ve yargılama gibi önemli olayların da

gerçekleştiği, pazaryeri veya ortak meydanlardır (Hasol, 1993). Agoralar temelde pazar yeri olsalar da zamanla daha nitelikli kişilerin kullandığı ticari mekânlar haline dönüşmüştür. Bu sebeple bazı yerlerde ikinci agoralara ihtiyaç duyulmuştur. Roma kentlerinde görülen kamusal mekânlar ise plaza ve forumdur. Plazalar, ticari ve sosyal amaçlı kamusal mekânlar bulduran ve Roma kentlerinin merkezini oluşturan çok amaçlı kullanılan mekânlardır. Forumu, plazadan ayıran özelliği çevrelediği yönetim yapıları ile otorite mekânı olarak görülüp bu yönde şekillendirilmiş olmasıdır. Rönesans döneminde kent kavramının gelişimiyle avlu, sokak ve meydanların farklılaşmaya başladığı görülmüştür. Rönesans dönemini, Ortaçağ döneminden ayıran nokta meydanların tasarımsal bakış açısı ile geliştirilmiş olmasıdır. 16. Yüzyılda simetrik düzen önem kazanmaya başlamıştır. Bu dönemde Osmanlı kentlerinde bulunan kamusal açık alanlar genellikle sınırları belirsiz, net bir işlevi olmayan ancak bazı meydanlar için özel işlevleri bulunan (cirit oynanan at meydanı, külliye avlusu, açık hava kahvesi vb.) mekânlardır (Uzun, 2006).

Kamusal mekânların sahip olduğu işlevler zamanla farklı araştırmacılar tarafından farklı tanımlamalar ile dile getirilmiştir. Yapılan araştırmalar kapsamında kamusal mekânların 'daha iyi' olabilmesi için kentsel tasarımların, sosyal, fiziksel, görsel boyutlar doğrultusunda bazı temel işlevleri barındırması gerekliliği ortaya konmuştur. Bu işlevler çerçevesinde kamusal mekânların, odağında insan olan daha duyarlı yerler olması için beş temel disiplin ortaya konmuştur. Bu beş temel disiplin; dinlenme, konfor, aktif etkileşim, pasif etkileşim ve keşfetme olarak belirtilmiştir (Carr vd., 1992'den aktaran Carmona vd., 2003).

Dinlenme: Öncelikle fiziksel sonra psikolojik rahatlama ile ilişkili bir durumdur. Psikolojik rahatlama, rahatlama hissinin ön şartı olarak görülse bile, dinlenmek için fiziksel rahatlama temel alınır. Kentsel mekânların barındırdığı doğal öğeler (yeşil alanlar, ağaçlar, su vb.) ve tasarım öğeleri kentlilerin dinlenme aktivitesini destekler ve mekânda bulunması ön görülür.

Konfor: Kamusal bir mekânın ilk ve en önemli şartı olarak görülmektedir. Çünkü insanların kamusal mekân kullanımı, sosyal, fiziksel ve psikolojik konforu ile doğrudan ilişkilidir.

Aktif Etkileşim: Kamusal mekânlarda bulunan farklı unsurlar (banklar, fiskeyeller, heykeller vb.) insanların sosyalleşmesini destekleyecek şekilde konumlandırılmalıdır. Bu doğrultuda tasarlanan mekânlar aktif etkileşime neden olmaktadır.

Pasif Etkileşim: İnsanların pasif olarak çevresinde bulunan hareketliliği gözlemlemesi olarak açıklanmaktadır. Mevcut manzara, çeşme, performans gösterileri vb. öğelerin varlığı örnek olarak sıralanabilir.

Keşfetme: Keşfetme duygusu kişilerin mekânsal kullanımını olumlu yönde etkilemektedir. Kamusal mekânda bulunan çeşitli aktiviteler veya mevsimsel değişiklikler, bir sene boyunca insanları mekânsal kullanıma teşvik etmekte ve keşfetme duygusu uyandırmaktadır.

Özellikle son zamanlarda ülkemizde kamusal mekânlarda küreselleşmenin ve modernist mimarinin rolü kendini oldukça göstermektedir. Bu doğrultuda tasarlanan mekânlara bakıldığı zaman, gün geçtikçe kullanıcıların kültüründen uzaklaşarak, birbirine benzer hale getirildiği görülmektedir. Genellikle araç veya araç yolu temel alınarak tasarlanan ve kullanıcıları (yaya erişimi sağlayan kişiler) ikinci planda düşünen tasarımsal çizgiler sebebi ile kamusal mekânların gündün güne yoksullaştığı görülmektedir. Bu yoksullaşma genellikle belirli ortamların (karanlık sokaklar, ıssız alanlar, kuytu köşeler) varlığından kaynaklanarak başlar. Çoğu insan bu ortamları ve kullanıcılarını 'kaygı yaratan' olarak kodlar. Sonuç olarak ise bu özellikleri barındıran kamusal mekânlar suça maruz kalma korkusunu hissettiren, işlevini yitirmiş yerlere dönüşürler. Bu sorun günümüzün en büyük problemlerinden biri olarak görülmektedir (Watson, 2003).

1.1.2. Kamusal Mekânın Düşüşü

Günümüzde kamusal yaşamın, mekânlara yansımaya bakıldığında özel sektörün bu mekânlarda payının artmasından kaynaklı bir bozulma sürecine girdiği gözlemlenmiştir. Son 30 - 40 yıllık süreçte yoğun göçe bağlı hızlı nüfus artışı, plansız gelişen kentleşme ve küreselleşmenin etkisi ile hızla değişen kentler, kamusal mekânların gerek tipolojik olarak, gerekse kentte üstlendiği işlevler bakımından bir dönüşüm yaşadığına dikkat çekmektedir (Göğüş, 2014).

Pek çok araştırmacı, kamusal yaşamın azalmasından kaynaklı olarak kamusal mekânların varlığının da azaldığını gözlemlemiştir. Kamusal mekânlarda geleneksel olarak meydana gelen birçok sosyal ve toplumsal işlevin kaybolmasının sebebi, günümüzde boş zaman etkinlikleri olarak televizyon, internet vb. araçların yaygın olarak tercih edilmesi şeklinde açıklamıştır. Bir zamanlar sadece kolektif ve kamusal biçimlerde mevcut olan faaliyetler bireyselleştirilmiştir ve bu durum giderek artmaktadır. Bireysel aktivitelere yönelimin artması kamusal mekânların kullanımını olumsuz yönde etkilemiştir (Carmona vd., 2003). Benzer şekilde Ellin (1999), kamusal alanların gittikçe artan bir şekilde yoksullaşmasından kaynaklı 'mekânlarda anlamlı bir düşüşün olduğu ve bir kişinin alanını kontrol etme veya özelleştirme arzusunun arttığını gözlemlemiştir'.

Sennett (1977), "Kamusal İnsanın Çöküşü" kitabında da belirttiği gibi, insanların yaşamlarının özelleştirilmesi 'halk kültürünün sona ermesine' yol açan sosyal, politik ve ekonomik faktörleri ortaya çıkartmıştır. Bununla birlikte "*Public Places Urban Spaces*" kitabında, son yıllarda, kamusal mekânın görünür kibarlığında ve diğer alan kullanıcılarına karşı saygılı davranışlarda bir düşüş olduğundan bahsedilmektedir. Eski kamu düzeninin daha benimsenmiş bir seviyedeyken kamusal mekânların 'altın çağ' yaşadığını öne sürmektedir. Ek olarak bu durumun oldukça yaygın bir gözlem olduğundan da bahsedilmektedir (Carmona vd., 2003).

Dünyanın giderek artan düzeyde birbirine bağlı hale geldiği, merkezi karar verme odaklı işleyen sistem sebebiyle, şehirlerarasındaki farkın azalması ve kamusal mekânların gün geçtikçe metalaşması, kamusal mekânların sorunları arasında yer almaktadır. Birçok

eleştirmene göre ise, günümüz kamusal mekânlarının en büyük sorunlarından biri orijinallikten uzak ihtiyaca hizmet etmeyen şekilde tasarlanmış olmasıdır.

1.1.3. Kamusal Mekânın Algısal Ve Sosyal Boyutu

Kent içerisinde var olan bireyler, günlük hayatlarında kullandıkları kentsel mekânlara karşı farklı bir bakış açısı yani bir algı geliştirirler (Ataç 2018'den aktaran Çelik, 2018). Kamusal mekânlar önce algılanan daha sonra deneyimlenen yerlerdir. Bireyler algılama sürecinde kamusal mekândan beklentileri doğrultusunda buldukları çevreyi değerlendirirler. Deneyimleme aşamasında ise, mekânın bulundurduğu fiziksel özellikler doğrultusunda ihtiyaçlarına cevap verip vermediğini analiz ederek kullanım süresi boyunca yeni anılar oluştururlar. Benimsenmiş mekânlar, insanlar tarafından daha çok kullanılır ve bu durum kamusal mekânın sosyal boyutuna değer katar.

Mekânsal algıyı etkileyen üç erişim biçimini şu şekilde tanımlamaktadır (Carr vd., 1992):

- Görsel erişim (Görünürlük): Kullanıcılar kamusal mekâna girmeden önce o alanı görerek algılayabiliyorsa (okunabiliyorsa), o mekânda kendilerini rahat ve güvende hissedebileceklerini değerlendirebilirler. Ek olarak okunabilen bir çevre için gizlenme sağlayan bina veya peyzaj düzenlemelerinden kaçılması bu amaca yardımcı etmektedir (Watson, 2003).
- Sembolik erişim: Cansız (donatı, heykel vb.) veya canlı (bitkisel öğeler) öğeler, sembolik erişimin önemli unsurları olarak değerlendirilmektedir. Örneğin, tehdit edici veya rahatlatıcı olarak algılanan tasarımlar, kişiler veya gruplar, kamusal mekân kullanımını algı yolu ile etkileyebilmektedir.
- Fiziksel erişim: Mekânsal kullanım sağlanırken, halk tarafından fiziksel erişilebilirliğin olup olmadığı ile alakalıdır. Yanı sıra bir mekân herkes tarafından erişilebilir olsa dahi, sadece belirli bir gruba hizmet ediyorsa diğer insanlar tarafından dışlanmışlık hissi oluşturur ve bu durum fiziksel erişimi doğrudan etkilemektedir.

İnsanlar ve kamusal mekânlar arasındaki bağ, algısal ve sosyal boyutun temelini oluşturmaktadır. Kullanıcıların kamusal mekândan beklentileri (güvenlik, konfor, fiziksel kalite, sosyal etkileşim vb.), kamusal yaşantının temel yapıtaşı olarak değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, kamusal mekânlarda fiziksel çevrenin niteliği, tasarım özellikleri, içinde barındırdığı kalite unsurları ve çevre koşulları bireylerin bu algıya dayalı olarak sosyalliğini etkilemektedir (Şahin, 2016). Kişilerin mekânsal algısı birçok farklı unsurdan etkilenebilmektedir. Örneğin; basına yansıyan suç raporları, kulaktan dolma bilgiler ve hatta hayal gücü, algıyı önemli ölçüde etkileyen unsurlar olarak görülmektedir (Carmona vd., 2003).

Bireyler üzerinde oluşan güvenlik algısında görülen farklılıklar yaş, cinsiyet, gelir seviyesi, eğitim seviyesi, ulaşım, bir bölgede ikamet süresi ve bir insanın yaşadığı ve büyüdüğü fiziksel, sosyal, kültürel çevre gibi değişkenlerden etkilenmektedir. Ancak mevcut kentsel çevre ile arasındaki benzerlikler (kültürel, coğrafi vb.) bir grup insan

için ortak noktalar barındırmalıdır. Ortak noktalar sayesinde farklı özelliklere sahip kişiler, aynı kamusal mekân içerisinde sosyallik sağlayabilmektedirler.

Kamusal mekânın algısal boyutunun değeri, insanların mekânı nasıl algıladığı, ne kadar değer verdiği, kentsel çevreden ne anlam çıkardığı ve ne anlam kattığı ile alakalıdır. Bu doğrultuda kamusal mekânlar çevresi ile bir bütündür ve çevresiyle birlikte algılanan yerlerdir. Lynch (1960)'a göre çevresel algı, kişilerin yapısal çevreye kattığı farklı anlamlar ve sosyal boyut içeren çift yönlü bir süreç olarak belirtmiştir. Lynch'e göre sosyal sürdürülebilirlik ve çevresel algının gelişebilmesi için karma kullanım büyük önem taşımaktadır. Karma kullanımların varlığı ile kamusal mekânların sosyal boyutunun artırılması beklenir. Günümüz kentlerine baktığımız zaman, bazı kamusal mekânlarda farklı sebepler nedeniyle (yanlış tasarım uygulamaları, artan suç oranları, vandalizm vb.) sosyal boyut negatif yönde etkilenmektedir. Bu durumun nedeni insanların mekânı güvensiz algılayarak çevrelerine karşı korumacı yaklaşımlarından kaynaklanmaktadır. Kamusal mekanların etrafında çeşitli sebeplerden dolayı karşılaşılabilecek günlük bir korku hissi, insanların güvenlik algısını ve sosyalliğini ciddi ölçüde etkilemektedir (Carmona vd., 2003). Kamusal mekânların ilişkili olduğu çevre, mekânı olumlu yönde desteklemiyorsa, 'güvenli' görünmek için tüm niteliklere sahip olsa da kullanıcılar kendilerini yeterince rahat hissedememektedir (Mehta, 2014). Sonuç olarak, mekân kullanımı ve gelişen algı doğru orantılı bir süreç olarak değerlendirilmektedir.

1.2. GÜVENLİK VE SUÇ KAVRAMI

Güvenlik, kişilerin zorunlu gereksinimlerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Türk Dil Kurumuna göre güvenlik, emniyet ve yasal düzenin yürütülmesinde, bireylerin korku hissine kapılmadan yaşayabilmesi durumu olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020). Güvenlik ihtiyacı uygun şekilde karşılanmadığı takdirde bireyler, korku hissi yaşamaktadırlar. Korku hissini temelinde, kişinin kendini güvensiz hissettiği bir mekânda suça maruz kalabileceği hissi yatar ve bu durum suça maruz kalma korkusu olarak adlandırılır. Bu sebeple güvenlik ve suç kavramı birbiri ile ilişkili kavramlardır.

İnsanlık tarihi boyunca var olan suç kavramı, toplum içerisinde sosyal düzenin bozulmasının nedeni olarak görülmektedir. Türk Dil Kurumu, suç terimine karşılık iki farklı anlam ortaya koymaktadır. İlk olarak ahlak kurallarına aykırı hareket etmek olarak tanımlamaktadır. Başka bir tanım olarak, yasal çerçevede karşılık bulan davranış olarak tanımlamaktadır (TDK, 2020).

Maslow ihtiyaçlar teorisine göre, fizyolojik gereksinimlerden sonraki aşamanın güvenlik ihtiyacı olduğu belirtilmekte ve bireylerin güvenlik ihtiyacı giderilmeden bir üst basamağa geçilemeyeceğinden bahsetmektedir (Şekil 1.4) (Maslow 1942'den aktaran Dolu, Uludağ & Doğutaş, 2010).

Şekil 1.4. Maslow'un ihtiyaç hiyerarşisi (Maslow 1942'den aktaran Dolu vd., 2010).

Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisinin alttan iki basamağı temel, kalan basamaklar sosyal ihtiyaçlar kapsamında gruplandırılmıştır. Yukarıda yer alan diyagrama göre kişiler öz ihtiyaçlarını karşılamadan bir sonra ki basamağa geçememektedir. Kişilerin yaşamlarını sürdürebilmek için gereksinimlerini karşıladıktan sonra en önemli etken güvenlik olarak belirtilmiştir. Bu diyagram güvenlik kavramının insan hayatındaki önemini vurgulamaktadır.

İnsan odaklı tasarlanan kentler, insanların temel ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirilir. Bu noktada kent güvenliği kavramı karşımıza çıkmaktadır. Kent güvenliği kavramı, kentleşme sürecine ilişkin güvenlik gereksinimi ve buna yönelik geliştirilen stratejileri çağırır. Kent güvenliği kavramının bir ucunda suçu önlemeye yönelik stratejiler, diğer ucunda kişiye ve kente ait özgürlükler yer almaktadır (Gökulu, 2010). Bu noktada kent güvenliği kapsamında birçok farklı güvenlik stratejisi aklı gelmektedir. Chiago toplu konut projesinde yapılan bir çalışmaya göre, konut sakinlerinin kendilerini güvensiz hissetme nedenleri kolluk kuvvetlerinden değil, kötü peyzaj tasarımından kaynaklanmaktadır (Kuo, Bacaicoa, & Sullivan, 1998).

Fruin (2003) halka açık yerlerde güvenlik ve emniyet ilkelerine bakacak olursak;

- Aydınlatmanın planlı şekilde yapıldığı, geniş sirkülasyon yollarının tasarlanması (sokak aktivitesi, kullanım sıklığı ve yoğunluğu dikkate alınarak)
- İnsan güvenliğinin yanı sıra mal güvenliğini de düşünerek mekân içerisinde güvenlik odaklı izleme yaklaşımlarının geliştirilmesi
- Doğal gözetim oluşturmak için fırsatlar yaratmak (komşular, sorumlu işletme sahipleri vb. mekân içerisinde varlığı tehdit edici kişilere karşı en iyi savunma olarak görülmektedir)

- İyi bir bakım (patlamış ampullerin değiştirilmesi, kırık çitlerin onarılması, temizlik vb.), kalıcı tasarım iyileştirmeleri için önemli görülmektedir (Fruin 2003'den aktaran Watson, 2003).

Lynch, “Kent İmgesi” kitabında “kent, kentli için hem müthiş hem de korkutucudur. Kent sahnesi (kamusal mekânlar), okunaklı ve görünür olsaydı, korku ve karmaşanın yerini mekânın zenginliklerinin zevki ve görünümünün gücü alabilirdi” şeklinde ifade etmiştir. Özet olarak, Lynch’e göre kent içinde yaşayan kentlilerin endişe duygusunu gidermeleri için kentin karmaşadan arınması gerekmektedir (Lynch, 2010). Bir kentin karmaşadan arınması kent güvenliğinin sağlanması ile kontrol altına alınabilir.

1.2.1. Algılanan Güvenlik ve Gerçek Güvenlik

Kamusal mekânlar bugün küreselleşmenin etkisi ile kontrol mekanizmalarına ve güvenlik ihtiyaçlarına daha fazla gereksinim duyarak, yaşadıkları mekânı buna göre şekillendirmektedir. Şekillenen kamusal mekânların arzu edilen özellikleri taşımaması günümüzün en önemli sorunlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Bazı kamusal mekânların sadece belli kesime yönelik tasarlanması, kişiler arasında ayırım oluşturmada ve sosyalliği negatif yönde etkilemektedir. Sınıfsal ayrımı önleyici ancak herkesi birleştirici kamusal mekân tasarımları ile nitelikli kamusal mekânlar oluşturulabilmektedir.

Nitelikli bir mekânın temel özellikleri; PPS (*Project for public spaces*) tarafından ortaya konmuştur. Dört temel başlık ile açıklanmaktadır. Bunlar; erişim/bağlantılar, konfor/imaj, sosyalleşme, kullanım/aktivite olarak adlandırılmıştır ve bu çalışmada belirlenen temel bileşenler çeşitli nitel göstergeler ve ölçümlerle desteklenmiştir. Nitel bileşenler ve ölçümler doğrultusunda yapılan çalışma, güvenlik algısı ve gerçek güvenlik kavramlarının önemini ortaya koymaktadır. Nitelikli olarak değerlendirilebilecek kamusal mekânların, bireyleri iletişime ve sosyalliğe özendirerek sunduğu aktiviteler ile her saat, herkes tarafından kullanılabilir olması temel görülmektedir. Bu doğrultuda güvenli mekân algısı devreye girerek kişilerin karar verme mekanizmasını doğrudan etkilemektedir. Kamusal mekânın niteliği için ilk olarak algılanan, sonra gerçek güvenlik büyük önem taşımaktadır (PPS 2014'den aktaran Karaçor, 2015). Shwarz (2003), yaptığı çalışmada bir bireyin kamusal mekânda algıladığı güvenliğin fiziksel özelliklere dayandığını vurgulamıştır. Çalışmaya göre, mekânın bakımlı olması en önemli etken olarak gösterilirken, yeterli genişlikte kaldırım tasarımının olmasına ve bordur hattına eklenen yüksek boylu, yukardan dallanan ağaçların varlığına, yaya ve araç yolu arasında bordürler yardımıyla oluşturulan yaya yürüyüş alanlarının güvenli algısı oluşturacağına özellikle vurgu yapmıştır (Shwarz 2003'den aktaran Watson, 2003).

Güvenlik algısı kapsamında yapılan başka bir çalışma ise, gece ve gündüz kullanımına uygun olması, etraftan görünür olması, yeşil dokusunun olması (çalılar, çiçekler, çimen vb.) ve her kesimden kullanıcıya hitap ederek kullanıcı oranının artırılmasına vurgu yapmıştır. Bu değişkenler doğrultusunda güvenli olarak algılanan mekân kullanıcılar tarafından rahat yaşanılabilir mekânlar olarak tanımlanmaktadır. Kişilerin rahatlık

hissinin olumlu yönde etkilenmesi için mekân içinde güvensizlik yaratan bir unsur bulunmaması gerekmektedir (Machielse, 2015).

Kamusal mekânlarda güvenlik algısını geliştirmek için altı adet temel özellik ortaya konmuştur (Şekil 1.5) (Greene, 2003).

Şekil 1.5. Güvenlik algısı bileşenleri (Greene, 2003).

Bu bileşenler doğrultusunda bir mekânda bulunan görsel kontrol, görsel alan, sosyal ağlar, mekân kullanımı ve potansiyel yardım faktörlerinin kullanıcının güvenlik algısını olumlu yönde etkilediği belirlenirken, tehlike faktörlerinin ise güvenlik algısını olumsuz yönde etkilediği belirtilmiştir. Yapılan literatür taraması sonucunda Greene (2003)'nin belirlediği güvenlik algısı bileşenlerinin gerçek güvenliği artırdığı ve birçok çalışmanın bu bileşenleri desteklediği görülmektedir.

- *Mekân Kullanımı:* Kişilerin her saat diliminde mekânı aktif olarak kullanıyor olması, kullanıcıların güvenlik algısını artıran bir etkidir. Kişiler herhangi bir suç mağduriyeti yaşama olasılığında etrafta bulunan kişilerin bu duruma müdahale edeceğini ve gerçek güvenliğin sağlanacağını düşünmektedir (Machielse, 2015).
- *Görsel Kontrol:* İyi aydınlatılmış (karanlık nokta kalmayacak şekilde) kamusal mekânların, görsel kontrolü artırdığı için güvenlik algısı oluşturduğu belirtilmiştir. Ayrıca görsel kontrolün olduğu mekânlarda gerçek güvenliğin sağlandığı belirtilmiştir (Greene, 2003).
- *Görsel Alan:* Bir mekânda bulunan ağaçların, çalılarının ve çeşitli bitkisel donatıların doğru seçilmesi ve doğru yerde kullanılması sayesinde estetik ve düzenli şekilde (kuytu oluşturmaması esasına dayanarak) tasarlanması, kişiler

üzerinde güvenlik algısını artırmaktadır. Ancak dikkat edilmesi gereken konu mekân içerisinde gerçek güvenliğin sağlanabilmesi için bitkisel elemanların görsel alanı engellemeyecek şekilde konumlandırılmasının gerekliliğidir (Kuo vd., 1998).

- *Sosyal Ağlar*: Kamusal mekânda bulunan birinin bir bireye zarar verebileceği korkusu toplumsal bir faktör olabilir ve bu durum güvenlik algısını zayıflatan bir bileşen olarak görülmektedir (Machielse, 2015).
- *Potansiyel Yardım*: Kamuya açık bir mekânda güvenlik algısı, güvenlik kameraları veya bölgeyi devriye gezen polisler tarafından sağlanabilir. Ancak, fazla müdahale bölgenin güvensiz olduğu düşüncesini ortaya çıkabilir (Mehta, 2014).
- *Tehlike Faktörleri*: Terk edilmiş ıssız alanların varlığı, suç işlemeye odaklanmış suçluların olması gibi faktörler güvenlik algısını azaltan ve suça zemin hazırlayan etkenler olarak görülmektedir (Greene, 2003).

Güvenlik algısı ve gerçek güvenlik birbirinden farklı iki kavramdır. Güvenlik algısı kişilerin duyusal olarak endişe hissi ile ölçülebilirken, gerçek güvenlik direk olarak suç oluşumu ile ölçülebilmektedir. Güvenli bir mekân, suçla ilgili gerçekleri tanımlar; belirli bir alanda çok sayıda kayıtlı suç varsa, bu mekân güvenli olmayan alan olarak sınıflandırılabilir. Gerçek suç verileri, kentlerin güvenilirlik algısı ile doğrudan ilişkilidir. Kent güvenliği, kente ait kırsaldan farklı olan bir güvenlik algısı ve buna yönelik hizmetlerdir (Şahin, 2016). Bu doğrultuda zaman içerisinde değişen kentlerin, yeni güvenlik ihtiyaçları ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde bu alanda yapılan çalışmalar son yıllarda gelişmekteyken, birçok ülke bu konu üzerinde uzun zamandır multidisipliner çalışmalar yürütmektedir. Örneğin; 2008 yılında Orta Amerika ülkelerinde kamusal güvensizlik seviyesini ölçen bir çalışmaya göre, ölçülen gerçek suç oranları ile algılanan suça maruz kalma korkusu verileri örtüşmemektedir. Bu sonuç suça maruz kalma korkusunun, suçtan daha büyük bir etkiye sahip olduğunun göstergesidir (Cruz, 2009).

1.2.2. Suça Maruz Kalma Korkusu

Suç ve suça maruz kalma korkusu yaşam kalitesini düşürmenin yanı sıra güvenlik önlemleri için günlük yaşantının saatlerle sınırlı olmasına, harcanan paralara kadar her yönden toplumsal bir sorun oluşturmaktadır (Warr, 2000).

Suç davranışı, içinde birçok fiziksel, sosyal, ekonomik ve toplumsal olumsuzluk taşımaktadır. Bu nedenle suç, çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Olumsuz hayat şartları (işsizlik, geçim sıkıntısı vb.), şiddet ve suç faktörünü beraberinde getirmektedir (Demiray, 2018). Sınıfsal farklılaşma, kentlerin yoğun göç alması, artan nüfus, politik sebepler vb. nedenlerden dolayı gelişen ve değişen kentlerde suç ve suça maruz kalma korkusu her zaman güncelliğini korumaktadır. Yapılan araştırmalar doğrultusunda suça maruz kalma korkusu yaşamayan bir kişi o mekânda kendini tamamen güvenli hissetmektedir. Bunun yanı sıra insanlar üzerinde suça maruz kalma korkusunun suçun kendisi kadar etkili olduğu görülmektedir. Suça maruz kalma korkusu, ilk olarak 20.

yüzyılın başlarında haber medyası tarafından yazılmıştır ve 1960'ların ortalarında bir sosyal bilim kavramına dönüşerek literatürde yer almıştır (Rezvani ve Sadra, 2017).

Sacco (1993), suça maruz kalma korkusunu yaşam kalitesini düşüren, sosyal ve kültürel faaliyetleri kısıtlayan, toplum içinde sosyal etkileşimi engelleyen ve toplumsal huzursuzluk yaratan bir psikolojik bozukluk biçimi olarak tanımlar. Suça maruz kalma korkusu bireylerde içe dönük olma ve sosyal yabancılaşıma gibi olumsuzluklar ile kişilerin günlük rutinini etkilemektedir (Tandogan ve İlhan, 2016).

Suçta maruz kalma korkusu yaygın bir etki olarak kabul edilir ve doğrudan ya da dolaylı olarak olumsuz sonuçlara yol açar. İnsanlar kendileri için tasarlanan sokakları zamanla daha az kullanır ve buna bağlı olarak kamusal mekânlar (sokak, park, meydan vb.) terk edilir. Kent hizmetleri, ihtiyaç duyan insanlar tarafından kullanılamaz (Tandogan ve İlhan, 2016). Suça maruz kalma korkusu sebebi ile kullanılmayan kamusal mekânlar gün geçtikçe atılarak suça zemin oluşturmaya başlar.

Gray Jackson, & Farrall (2011), suça maruz kalma korkusu ile ilgili yaptıkları çalışmada bu korkuyu yaşayan kişilerin önlem aldıklarını, bu önlemlerin kendilerini daha güvende hissettirdiğini, böylelikle hissettikleri endişe duygusunun yaşam kalitelerini etkilemediğini ortaya koymuştur. Bu çalışma suça maruz kalma korkusunun temelde, bireyler üzerinde işlevsel bir savunma oluşturduğunu göstermektedir. Bireyler algıladıkları riskleri kontrol altına alarak yaşam standartlarını normalize etmektedir.

Dubow, McCabe, & Kaplan (1979), suça maruz kalma korkusunun kişilerin davranışları üzerindeki etkilerini beş kategoride açıklamıştır. Bu kategoriler;

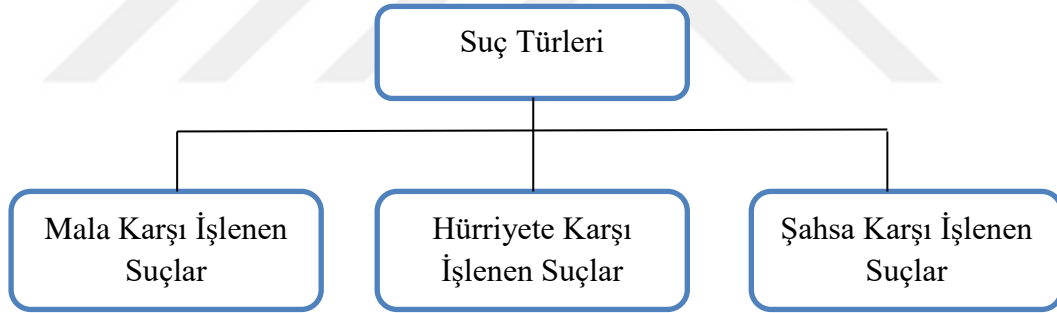
- *Kaçınma Davranışları:* Kişinin suça maruz kalma riskinin yüksek olduğu durumlardan kendini çekerek ya da uzaklaştırarak riski azaltması.
- *Koruyucu Davranışlar:* Yaşanan alanı korumaya yönelik (kaçınma davranışları haricinde) kamuya açık alanlarda bireyin kendini korumak üzere gerçekleştirdiği davranışlar.
- *Kendini Garantiye Alma Davranışları:* Suça maruz kalma riskini azaltmaya yönelik davranışlar, bilgi paylaşımı.
- *Katılımcı Davranışlar:* Belirli bir suç ya da genel suç problemine karşı duyulan endişeden dolayı diğerleri ile birlik içerisinde gerçekleştirilen davranışlar.
- *Bilgi Arama Davranışları:* Suça ilişkin bilgi toplama ve bu bilgilerin paylaşımı.

Bal (2008)'a göre ise suça maruz kalma korkusunun toplum üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri bulunmaktadır. Suça karşı toplumun birlik ve dayanışmasının artması ve işlenen suçların açığa çıkması sonucu işlenebilecek başka suçların önlenmesi olumlu etki olarak açıklanmaktadır. Olumsuz etkiler ise, değerlerin yıpranması ve güven ortamının azalması olarak açıklanmıştır. Bunların yanı sıra suça maruz kalma korkusu peyzaj mimarlığı bakış açısı ile incelendiğinde bireylerin öncelikle algısal olarak değerlendirdiği ve sonrasında hissettiği korku duygusunun mekânsal özelliklerden kaynaklandığı birçok çalışmada belirtilmiştir (Watson, 2003).

Ek olarak yapılan araştırmalar incelendiğinde kamusal mekânlarda suça maruz kalma korkusunun kişiden kişiye farklılık gösterdiği görülmüştür. Suça maruz kalma korkusunun sosyo-demografik özelliklere bağlı değişlik göstermesinin yanı sıra suç türleri bazında da değişiklik gösterdiği saptanmıştır.

1.2.3. Suç Türleri

Suç kavramı altında çok farklı suç türleri bulunmaktadır ve her suç türü yasalarda farklı cezalara karşılık gelmektedir. Yasalara aykırı davranış çerçevesinde işlenen suç türleri Türk Ceza Kanunu (TCK)'ya göre değerlendirilmektedir. TCK'da kişilere karşı işlenen suç türleri; hayata karşı, vücut dokunulmazlığına karşı, işkence ve eziyet, koruma, gözetim, yardım veya bildirim yükümlülüğünün ihlali, çocuk düşürme, düşürme veya kısırlaştırma, cinsel dokunulmazlığa karşı, hürriyete karşı, şerefe karşı, özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı, malvarlığına karşı suçlar olmak üzere on bölümden oluşmaktadır (Adalet Bakanlığı, 2018). Suç türlerine ilişkin çalışmalara baktığımız zaman çok farklı sınıflandırmaların olduğu belirlenmiştir (Brenner ve Goodman, 2002; Aytaç, Aytaç, & Bayram, 2007). Bu çalışmada yapılan gruplama TCK suç türleri baz alınarak oluşturulmuştur. TCK'da yer alan suç türleri detaylı şekilde incelendiğinde, kamusal kullanım ve insan özgürlüğü çerçevesinde suç türlerinin üç farklı başlık altında analiz edilebileceği belirlenmiştir (Şekil 1.6).

Şekil 1.6. Suç türlerinin gruplanmasına ilişkin şema.

Mala karşı işlenen suçların içerdiğine baktığımızda; dolandırıcılık, vandalizm, hırsızlık, gasp, mala zarar verme, yağmalama, güveni kötüye kullanma vb. suçların yer aldığını görülmektedir. Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde bu suç grubunun kamusal mekânlarda en çok işlenen suçlar olduğu belirlenmiştir. Güneş (2007), yaptığı çalışma ile kent içerisinde grafitti veya vandalizm uygulamalarının mala zarar verme kapsamında yasalarda karşılığı olduğunu ve suça maruz kalma korkusunu arttırdığını ortaya koymuştur. Aytaç vd. (2007), ise mala karşı işlenen suçların temelinde ekonomik nedenlerin yattığını belirtmiştir.

Hürriyete karşı işlenen suçlar; hakaret, şantaj, tehdit, inanç/düşünce ve kanaat hürriyetinin engellenmesi, haberleşmenin engellenmesi vb. suçların yer aldığı görülmektedir. Diğer suç türleri dikkate alındığında kamusal mekânlarda bu suçların işlenme olasılığının daha düşük olduğu saptanmıştır (Adalet Bakanlığı, 2019).

Şahsa karşı işlenen suçlara; kasıtlı adam öldürme, kişiye karşı şiddet, sözlü taciz, taciz vb. suçlar yer almaktadır. Aytaç vd. (2007), yaptığı çalışmada bu kategori altında yer alan suç türlerinin gündüzleri daha fazla işlendiğini öne sürmüştür. Öztürk (2018), ise şahsa karşı işlenen suçların mala karşı işlenen suçlar kadar önemli olduğunu saptamıştır.

Farlı suç türlerinin varlığı, toplumsal çevrelerde insanlarda korku duygusunu ortaya çıkartmaktadır. Bu doğrultuda suç ve korku birbirinden beslenen iki kavramdır. Bireyler korku hissine kapılmamak için güvende olduklarını algılamak isterler.

1.2.4. Suç Oluşumunu Açıklayan Teoriler

Günümüz kentlerinde insanların suça maruz kalma korkusu yaşaması sebebiyle eskiye oranla, kentsel aktivitelerinin azaldığı ve bireylerin gün geçtikçe daha içe dönük, kentlerden kopuk bir şekilde yaşadığı gözlemlenmektedir. Eski mahalle yaşantıları, komşuluk ilişkileri ve kentlere olan bağlılığın gün geçtikçe azalması, kamusal mekânları daha az kullanılır duruma getirmiştir. Bu gibi sebeplerle, mevcut mekânlar günden güne işlevsizleşerek, kullanılmadığı için suç işlenebilecek potansiyele sahip mekânlar haline gelmektedir.

Bu konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde temelinde fiziksel önlemlerin yattığı suça maruz kalma korkusunu açıklayan; kırık camlar teorisi, rutin aktiviteler teorisi ve durumsal suç önleme teorisi dikkat çekmektedir.

1.2.4.1. Kırık Cam Teorisi

1980'li yıllarda Wilson ve Kelling (1982), tarafından geliştirilen 'kırık camlar teorisi' güvenlik uygulamalarına farklı bir yaklaşım getirmiştir. Kırık camlar teorisi, suçun oluşumunda düzensizliğin oynadığı role dikkatleri çekmektedir. Teoriye göre, eğer bir mahallede bazı camları kırık, metruk bir bina varsa ve bu kırık camlar onarılmazsa, kimi insanlar tarafından diğer camların da kırılması kaçınılmazdır. Nitekim binadaki kırık camlar insanlarda binayla ilgili sahipsizlik, denetimsizlik, kontrolsüzlük duygusu oluşturmakta ve suç işlemeye teşvik etmektedir. Yani metruk binalar çevresine güvensizlik duygusu saçmaktadır. Bu teori kamusal mekânların bakımlı olmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

1.2.4.2. Rutin Aktiviteler Teorisi

Cohen ve Felson (1979), tarafından geliştirilen 'rutin aktiviteler teorisi' kentlerde işlenen suç olgusu ile bağlantılı bir teoridir. Teoriye göre üç ana unsur bir araya geldiğinde suç davranışının oluşacağı ileri sürülmektedir. Bu unsurlar; motive olmuş bir suçlu, uygun bir hedef, hedefi koruyacak bir önlem olmamasıdır.

Teoriye göre çoğu insan aslında potansiyel bir suçludur ancak uygun bir hedef bulduğunda ve hedefin koruyucusu olmadığında gerçekten bir suç işler. Bu teoriye göre kentlerde bulunan ve aktif kullanılmayan, gözlerden uzak yerler potansiyel suçlular için fırsat sunmaktadır (Doğan ve Sevinç, 2011).

Rutin aktiviteler teorisine göre, suç mağduru olmamak için kentsel mekânlar üzerinde önlem amaçlı çalışmalar yapılmalıdır. Teoriye göre öncelikli olarak mekânların aktif olarak kullanılması önem taşımaktadır. Daha sonra bu alanların korunması sağlanmalıdır. Örnek olarak; aydınlatma eksiklerinin giderilmesi, vandalizme uğramış donatıların yenilenmesi, güvenlik kamerası ya da güvenlik görevlisi yerleştirilmesi, o bölgenin çevresi tarafından görünür olması olarak sıralanabilir. Kısacası, suç işlemeye motive olmuş şahısların suç işleme fırsatını en aza indirgeyecek fiziksel tedbirler alınarak, çevresel düzenlemelerin yapılması, gerekli eksikliklerin giderilmesi ve güvenlik önlemlerinin artırılması teoriyle bağlantılı olarak değerlendirilebilir (Doğan ve Sevinç, 2011).

1.2.4.3. Durumsal Suç Önleme Teorisi

Durumsal suç önleme teorisi ise, suç fırsatları azaltılarak suçun, suçlular açısından kârlı bir tercih olmaktan çıkarılabileceği ve böylece suçun önlenilebileceği görüşüne dayanmaktadır. Diğer bir deyişle, suç işleme olasılığı olan yerlerde alınacak önlemler, yapılacak fiziki düzenlemeler ve çevresel iyileştirmeler sayesinde, suçu cazip hale getirci unsurların azaltılabileceği savunulmaktadır. Teoriye göre, çevrede yapılacak düzenlemeler, potansiyel suçluların yapacağı kar/zarar analizini etkileyebilecek düzeyde olmalı yani işlenecek suçun zararı, faydasından daha çok olmalıdır (Clarke 1997; Doğan ve Sevinç 2011). Bu noktada durumsal suç önleme teorisinin, tezin amacı ve hedefi ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir.

Bu teoriye göre, kullanılmayan kamusal mekânlara yapılacak çevresel düzenlemeler ile kentliye aktif kullanım olanakları sunacak şekilde kentlilerin güvenlik algısı üst seviyelere çıkartılabilir ve suça maruz kalma korkusu azaltılabilir.

1.2.4.4. Mağduriyet Teorisi

Mağduriyet teorisi suça maruz kalma korkusunun sosyal yönünü açıklayan bir teoridir. Suç ve mağduriyet doğru orantılı kavramlardır. Ferraro (1996), suça maruz kalma korkusunu etkileyen en önemli etkenlerden birinin suç mağduriyeti olduğunu belirtmiştir. Kişinin daha önce herhangi bir suçtan dolayı mağduriyet yaşamış olması, suça maruz kalma korkusunu artıran bir etken olarak belirtilmiştir. Bireylerin yaşadığı mağduriyet, doğrudan veya dolaylı olarak iki başlık altında açıklanmaktadır.

- Doğrudan Mağduriyet: Doğrudan mağduriyet (*direct victimisation*) kavramı bireyin bizzat kendisinin suç mağduru olmasına karşılık gelmektedir (Mesch, 2000). Yapılan araştırmaların büyük çoğunluğu doğrudan suç mağduru olmuş kişilerin, suça maruz kalma korkusunu daha fazla hissettiğini savunurken (Skogan, 1987'dan aktaran Çetin 2010), bazıları ise bu ilişkinin oldukça zayıf olduğunu savunmaktadır (Garofala, 1979'dan aktaran Çetin 2010).

- Dolaylı Mağduriyet: Dolaylı mağduriyet (*indirect victimization*) bireyin etrafında tanıdığı bir kimsenin suça maruz kalmasıyla yaşadığı mağduriyetten dolayı kendisinin de endişe duymasıdır. Bireyin kendisi bir suça maruz kalmasa dahi suç mağduru

birisini gördüğünde veya duyduğunda, bu durumun kendi başına gelme ihtimalinden dolayı korku hissetmektedir (Öztürk, 2015). Dolayısıyla olay sadece mağduru etkilemekle kalmamakta, onun yakın çevresinde bulunan diğer aile fertlerini, arkadaşlarını, komşularını ve toplumu etkilemektedir (Greenberg ve Beach, 2014). Skogan ve Maxfield (1981), dolaylı mağduriyetin özellikle yerel düzeyde suç korkusunu yükselttiğini iddia etmektedir.

1.3. BÖLÜM SONUCU

Kamusal mekânlar, ilkçağlardan günümüze kadar kullanıcıların gereksinimlerinden yola çıkılarak, farklı değişim süreçlerinden geçmiş ve bugün ki halini almıştır. Her dönemde var olan kamusal mekânlar toplumsal kültürü, değerleri ve sosyal yaşantıyı en iyi yansıtan kentsel birimler olarak değerlendirilmiştir. Bugün gelinen noktada, kullanıcıların kamusal mekânlardan beklentisi, her kesime hitap eden din, dil, ırk, ekonomik durum, eğitim düzeyi fark etmeksizin her kullanıcının erişebileceği özelliklere sahip olmasıdır.

İnsanlar ile buldukları mekânlar her daim birbirinden etkilenmektedir. Bu etkileşim sürecinde insanlar etrafında var olan çevreye eylemleri, davranışları ve yaptıklarıyla şekil verirler. Tarihsel süreç içerisinde kamusal mekânlar ticaret yeri, pazar yeri, üst sınıf kişilerin sorunlarını konuştukları yerler ve toplanma yerleri olarak kullanılmıştır. Kamusal mekânlar farklı tasarımlar ile farklı işlevler kazanarak değişimini her daim sürdürmüştür. Son yıllarda, rant kaygısı, artan nüfus, küreselleşme, güvenlik kaygısı, yönetsel eksiklikler, plansız kentleşme gibi birçok sebepten dolayı insanların kamusal mekân kullanımını sınırlandırmaya başladığı gözlemlenmiştir. Azalan kamusal mekân kullanımı, mekânların atılmasına ve hatta bazı atılma mekânlarda artan suç oranları nedeni ile suça maruz kalma korkusunun da artmasına sebep olmaktadır. Bu durum kentsel yaşantının vazgeçilmez unsuru olarak görülen sosyallik kavramını olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Güvenlik algısının, kamusal mekânlarda hissedilmesinin temelinde fiziksel bozukluklar yer almaktadır. Bu durum kamusal mekân kullanıcılarında kontrol dışı ve öngörülemez ortam algısını oluşturmaktadır. Bu algıyı oluşturan fiziksel bozukluklar; duvar yazıları, toplanmayan çöpler, tahrip edilmiş kamu malı, dar kaldırımlar, girişi belli olmayan kamusal mekân tasarımları olarak sıralanabilir (Jacobs 2003'den aktaran Watson, 2003). Bu doğrultuda bireylerde suça maruz kalma korkusu ortaya çıkmaktadır. Ortaya çıkan korku hissi sonucunda bireylerin yalnızlaşması çevresine ve çevresinde olan olaylara karşı duyarsız hale gelmelerine neden olmaktadır. Gerçekten güvensiz olarak adlandırılan bir mekânın içerisinde karşılaşılan suç kavramı, yasalar karşısında cezai yaptırımını temsil etmektedir. Ancak endişe ve kaygı hissinden kaynaklı bireylerin kamusal mekân kullanımında engellediği davranışların çoğu yasal olarak suç kavramını karşılamamaktadır. Örneğin, suç verileri göre tamamen güvenli olan bir bölge, herhangi bir kullanıcı kendini güvensiz hissedebilmektedir.

Bu bölümde kamusal mekân kullanımı ve suça maruz kalma korkusunun, hangi değişkenlerden etkilendiği ve bu etkiye nelerin sebep olabileceğine dair ortaya konulan teoriler irdelenmiştir. Literatür taraması doğrultusunda suça maruz kalma korkusunun ortadan kaldırıldığı zaman, kamusal mekân kullanımında artış olması yolu ile kentlerin gelişimine olumlu katkılar sunabileceği ortaya konmuştur. Bu çalışma, Türkiye’de kimlik sahibi, daha kullanışlı, herkesin ihtiyacını karşılayan ve sürdürülebilir kamusal mekânların geliştirilmesi için faydalı bir adım olarak değerlendirilebilir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. MATERYAL

Bu tez kapsamında çalışma alanı olarak; Ordu ili Altınordu ilçesine bağlı kent kıyısında yer alan ve Rüsumat Sahili olarak bilinen kamusal mekân seçilmiştir. Bu alanın seçilmesinin nedenlerinden bir tanesi, tarihinde yaşanan kadın cinayetinin (Anonim, 2019a) seçilen kamusal mekâna yakın olması ve yaşanan olayın kentliler üzerinde suça maruz kalma korkusunu arttırdığının düşünülmesidir. Başka bir neden ise; son yıllarda bu mekânın kullanımında ciddi bir düşüşün gerçekleştiğinin gözlemlenmesidir.

Bu çalışma kapsamında Rüsumat Sahili, kamusal mekân kullanımı ve suça maruz kalma korkusu üzerinden ele alınacaktır. Kullanılan materyaller; Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Ordu Valiliği, internet yolu ile elde edilen genel istatistiksel veriler ve iki farklı şekilde uygulanan anket bulgularıdır.

2.1.1. Ordu'nun Konumu

Ordu ili 40° 58',8" kuzey enlemi ve 37° 52',2" doğu boylamı arasında Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan, 5952 kilometrekare yüz ölçümüne sahip olan ilimizdir. Kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Sivas ve Tokat, doğusunda Giresun, batısında Samsun ili bulunmaktadır (DOKA, 2017). Ordu il merkezi, dağların denize dik olarak indiği Melet Vadisinin oluşturduğu alüvyon ovasına, Boztepe'nin eteklerine kurulmuştur. Toplam yüzölçümü 5961 kilometrekare olup, üzerinde Melet, Civil ve Akçaova Deresi gibi büyüklü küçüklü akarsular ve yer yer alüvyon düzlükler bulunmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020). 2019 yılı nüfus sayımına göre il genel nüfusu 754.198'dir (Anonim, 2020b).

2.1.2. Ordu'nun Tarihi

Ordu ili topraklarında bilinen ilk yerleşimin tarihçesi M.Ö. VII. yüzyıla kadar gitmektedir. İl merkezinde bilinen ilk yerleşim yeri, Kirazlıman mevkiinde bulunan Bozukkale (Kotyora)'dır. M.Ö. 675'lerden itibaren Ordu'nun da içinde bulunduğu Orta ve Doğu Karadeniz bölgesinde sırasıyla Kimmeler, Miletli, Persler, Makedonyalı İskender ve komutanları hâkim olmuştur. İlerleyen yıllarda bu yörede, yaklaşık 3,5 asır yaşayan Pontus Devleti (M.Ö.280-M.S.63) hâkim olmuştur. Bu hâkimiyete Roma İmparatorluğu son vermiştir (Ordu Valiliği, 2016).

Ordu ilinin bir başka ilçesi olan Perşembe sınırları içinde bulunan ünlü Yason Burnu'nun çok eski zamanlara kadar yerleşim yeri olarak kullanıldığı bilinmektedir. Ordu yöresi Yıldırım Beyazıd zamanında Osmanlı topraklarına geçmiştir ve bu bilgiler Osmanlı resmi kayıtlarında bulunmaktadır (Ordu Valiliği, 2016).

Bugün ki Ordu'nun kuruluşu, bu yöreye gelen gemicilerin yöreyi çok beğenmelerinden ve başka bilinmeyen sebeplerden dolayı burayı iskân haline getirdikleri kayıtlarda bulunmaktadır. 4 Aralık 1920 tarihinde "Müstakil Sancak" yapılmasından sonra 69 Sayılı yasayla 4 Nisan 1921 tarihinde yürürlüğe girerek il statüsüne kavuşmuştur (Ordu Valiliği, 2016).

Eski kayıtlara göre 1883 senesinde yaşanan büyük Ordu yangınında merkezde bulunan birçok yapı yanmıştır. Yangından kurtulabilen Orta ve Yalı Camileri günümüzde halen kullanılmaktadır. Ayrıca, Şadırvan civarında bulunan birçok yapı, Rum ve Ermenilerden kalan taş yapılardır bu nedenle yangında kısmen zarar görmüştür. Ordu sınırlarında yer alan ve günümüze kadar korunmayı başaran bazı tarihi değerler bulunmaktadır; Kurul Kalesi, Ünye Kalesi, Yason Kilisesi, Yalı Camii, Ana Tanrıça Kibele Heykeli bunlardan bazılarıdır (Ordu Valiliği, 2016).

2.1.3. Ordu'nun Sosyo-Demografik Yapısı

Ordu il genelinde sosyo-demografik yapı başlığı altında Rüşumat Sahilinin yer aldığı Altınordu ilçe nüfusu, eğitim durumu ve ekonomik durumu incelenecektir. Yapılan literatür taramasında kamusal mekân kullanımında suça maruz kalma korkusunun, bu verilerden doğrudan veya dolaylı yolla etkilediği görülmüştür.

Ordu ili Altınordu ilçesine bağlı 92 mahalle bulunmaktadır. Bu mahallelerin toplam nüfusu 217.640 kişidir. Altınordu ilçesine ait kadın-erkek ve yaş dağılımı Çizelge 2.1'de gösterilmiştir (TÜİK, 2020a).

Çizelge 2.1. Altınordu ilçesi cinsiyet dağılım oranı (TÜİK, 2020a).

		Sütunlar		
		İlçe Nüfusları		
Satırlar		Erkek	Kadın	Toplam
2019	Ordu(Altınordu)	106.296	111,344	217.640

Altınordu ilçe nüfusuna kayıtlı olan kişilerin eğitim durumu Çizelge 2.2'de verilmiştir. İstatistiklere göre Altınordu ilçesinde en çok lise mezunu kişiler, en az ise doktora mezunu kişiler yerleşim göstermektedir.

Çizelge 2.2. Altınordu ilçesi eğitim düzeyi verileri (TÜİK, 2020a).

		Sütunlar				
		İlçe Eğitim Düzeyi				
Ordu (Altınordu) 2019		Bilinmiyor	Okuryazar değil	İlkokul	Ortaokul/ İlköğretim	Toplam 165.089
			1.112	6.640	38.009	
	Lise	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora		
	47.179	29.302	3.024	546		

Ordu ilinin ekonomik yapısı tarıma dayanmaktadır. Tarım sektörü içerisinde başta bitkisel üretim olmak üzere hayvancılık, arıcılık, balıkçılık ve ormancılık önemli alt sektörlerdir. Bitkisel üretim içinde en önemli pay fındık ürününün olup, mısır, patates ve tahıllar gayri safi hasıllara katkı sağlayan ilde üretilen diğer ürünlerden bazılarıdır (TÜİK, 2010).

İl genelinde daha çok fındığa bağlı yatırım ve girişimler bulunmaktadır. Bu işletmelerin büyük bölümü KOBİ niteliğindedir. Yoğun olarak, sezonluk çalışan aile işletmesi şeklinde geçim sağlanmaktadır. Fındık sanayisinin dışında likit yağ, çikolata ve gofret, MDF, seramik, çimento, meşrubat sanayi, ayakkabı, metal mamulleri üretimi, su ürünleri entegre işletmeciliği gibi sanayi kolları bulunmaktadır. (TÜİK, 2010).

Ordu genelinde işsizliğe dayalı istatistiksel veriler Çizelge 2.3’de gösterilmiştir (DOKA, 2017). Türkiye genelinde işsizlik oranlarının artması ile birlikte suç oranlarının da arttığı görülmüştür. Bu sebeple Ordu il geneline dayalı olan bu verinin çalışma için önemli olduğu düşünülmektedir.

Çizelge 2.3. İl bazında temel işgücü göstergeleri (DOKA, 2017).

İl bazında temel iş gücü göstergeleri		
Ordu	İşsizlik oranı(%)	İstihdam oranı(%)
İl Nüfusu 742.341	6,1	52,2

2.1.4. Ordu’nun Toplumsal Düzen Verileri

Türkiye genelinde il bazında toplumsal düzen yerel yönetimler tarafından sağlanmaktadır. Yerel yönetimler, belediyeler ve polis kuvvetleri ile birlikte çalışarak il genelinde toplumsal düzen sağlanmaktadır. Bu başlık altında Ordu il genelinde TÜİK tarafından hazırlanan ‘Bölgesel Göstergeler TR90’ adlı raporda bulunan istatistiksel verilere yer verilecektir. Ordu iline ait eğitim durumuna göre ceza infaz kurumuna giren hükümlü sayısı Çizelge 2.4’de gösterilmiştir (TÜİK, 2020). Rapora göre, ceza infaz kurumuna giren hükümlü sayısında son yıl yüksek oranda artış olduğu görülmektedir (Çizelge 2.4).

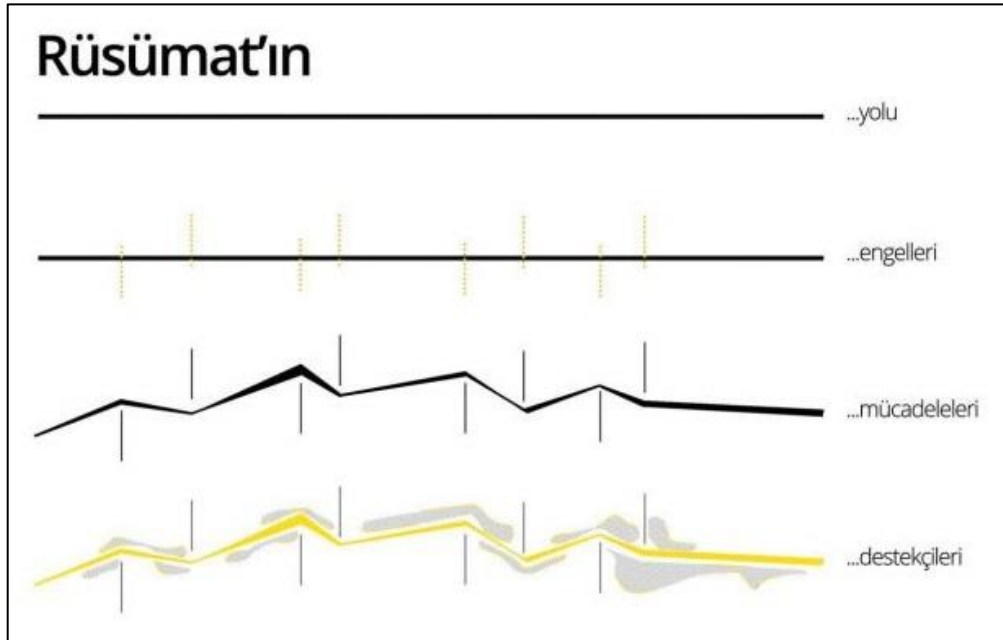
Çizelge 2.4. Ordu ilinde eğitim durumuna göre ceza infaz kurumuna giren hükümlü sayısı (TÜİK, 2020b).

Ordu	Okuma yazma bilmeyen	Okuryazar olup okul bitirmeyen	İlkokul	İlköğretim	Ortaokul ve dengi meslek okulu	Lise ve dengi meslek okulu	Fakülte ve yüksekokul	Toplam
2017	11	17	349	33	73	105	24	612
2018	6	9	248	21	39	65	6	394
2019	11	44	382	435	660	566	143	2255

Yeniden tasarlanan proje kıyının aktif kullanımla canlandırıldığı, sosyal bir yaşam alanı olarak kurgulanmış ve Proje Caps. şirketi tarafından tasarlanmıştır. Tasarımcı Mehmet Cemil Aktaş, projeyi Kurtuluş Savaşında mücadele eden Rüşumat gemisi ve Ordu halkının hikâyesini de içine alan bir hafıza mekânı olarak tasarlanmıştır. Çalışma alanı yaklaşık olarak 1,15 kilometre uzunluğunda sahil hattından oluşmaktadır. Rüşumat Sahilinin en geniş kısmı yaklaşık olarak 48 Metre, en dar kısmı ise yaklaşık 10 metre olarak tasarlanmıştır. Çalışma alanı içerisinde gidiş ve geliş olmak üzere 2 şeritli bisiklet yolu için 2,4 metre, 2 şeritli koşu yolu için 2,4 metre, oturma/dinlenme fonksiyonu için 4,5 metre, kordon dolaşım alanı ve merdiven oturma basamakları için ayrıca 11 metre alana sahiptir (Anonim, 2019b). Bu hattın sonunda (iskeleden önce) üç adet kafe, bir adet düğün salonu ve bir adet otopark bulunmaktadır.

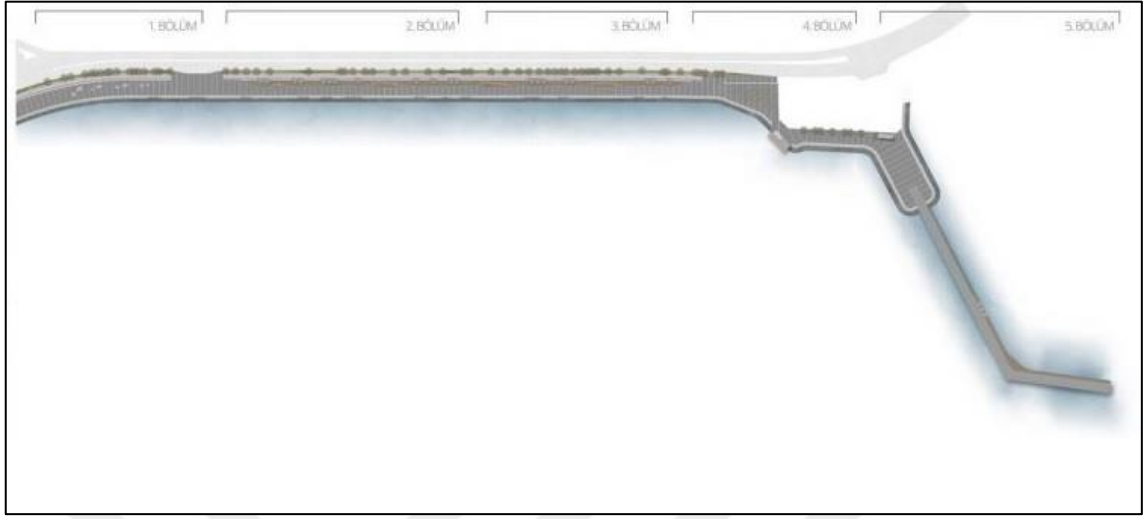
Tasarımcı giriş meydanını toplanma ve etkinlik amaçlarına uygun olarak tasarlanmıştır. Alanın devamında koşu ve bisiklet yolu sonrasında kordon dolaşım alanına hizmet eden fonksiyon bandı kurgulanmıştır. 4,5 metre fonksiyon bandı üzerinde oturma birimleri, donatı elemanları (çöp kutusu, aydınlatma elemanı, bitkisel öğeler, heykel, üst örtü elemanı), sergi alanı, çocuk oyun alanı gibi birimler yer almaktadır.

Tasarım sırasında Rüşumat Sahilinin güçlü tarihinden esinlenilmiş ve yaşadığı zorlu mücadele zemin üzerinde dönemeçli bir yol olarak tasarlanmıştır. Dönemeçler sonrasında devam eden yol Rüşumat Gemisinin çıktığı son sefer olarak kurgulanmıştır. Yolun sonunda ise yaşanan olayların hatırası için anıt heykeller yer almaktadır. Tasarım içerisinde zeminde kullanılan ışıklandırma ise halkın umudu ve desteği olarak ifade edilmiştir (Şekil 2.2) (Anonim, 2019b).

Şekil 2.2. Rüşumat gemisinin yolculuğunun tasarımsal olarak Sahile aktarımı (Anonim, 2019b).

Mekânın geri kalanı beş alt bölüm olarak kurgulanıp tasarlanmıştır. Bu bölümlere sırasıyla kentsel hafıza, görme, kent parkı, kıyı ve iskele isimleri verilmiştir (Şekil 2.3) (Anonim, 2019b).

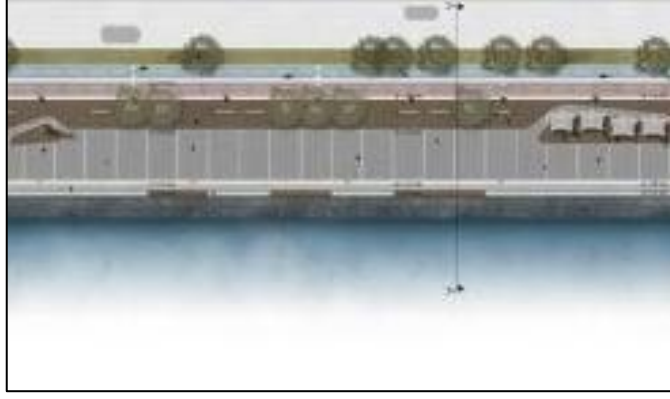
Şekil 2.3. Rüşumat Sahili kentsel tasarım projesi (Anonim, 2019b).

Mekânın giriş olarak tasarlanan birinci bölümünde kentin geçmişi ile bağ kurması amaçlanmış ve bu doğrultuda sahilde kolektif bir bellek yaşatılmak istenmiştir. Zeminde şerit led aydınlatma kullanılarak Rüşumat Gemisi'nin yolculuğu, şerit aydınlatmanın etrafında bulunan noktasal aydınlatma ise halkın destek ve mücadelesini anlatmak amacı ile kullanılmıştır. Bu bölümde ek olarak mevcut donatıların yanında taş görünümlü oturma birimleri yer almaktadır. (Şekil 2.4) (Anonim, 2019b).

Şekil 2.4. Rüşumat Sahili kentsel tasarım projesi birinci bölüm (Anonim, 2019b).

Mekânın ikinci bölümü, görme teması ile birinci bölümün devamlılığı niteliğinde tasarlanmıştır. Bu doğrultuda son seferine çıkan Rüşumat rotası mekân içerisinde yansıtılmış ve yolun sonuna temsili bir anıt konulmuştur. Devamında ise kalıcı ve geçici bir sergileme alanı konumlandırılmıştır (Şekil 2.5) (Anonim, 2019b).

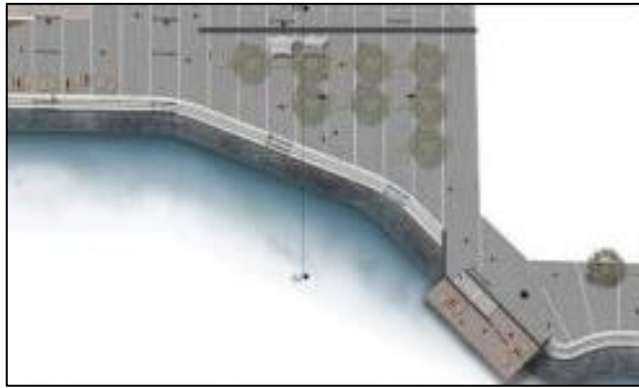
Şekil 2.5. Rüşumat Sahili kentsel tasarım projesi ikinci bölüm (Anonim, 2019b).

Üçüncü bölümde farklı kullanıcılara hitap edecek peyzaj karakterinden biri olduğu düşüncesi ile alan boyunca devam eden basamaklar, kıyı kullanımına dikkat çekilmiştir. Bunun yanı sıra her yaş grubunun dâhil olabileceği bir oyun alanı konumlandırılmıştır. (Şekil 2.6) (Anonim, 2019b).

Şekil 2.6. Rüşumat Sahili kentsel tasarım projesi üçüncü bölüm (Anonim, 2019b).

Dördüncü bölümde ise, farklı kotlarda farklı oturma birimleri ile kıyı vurgulanmış, ağaç dokusu ile uzun süreli kullanım için konfor ön planda tutulmuştur (Şekil 2.7) (Anonim, 2019b).

Şekil 2.7. Rüşumat Sahili kentsel tasarım projesi dördüncü bölüm (Anonim, 2019b).

Son bölümde deniz ile kurulan çizgisel ilişki sayesinde denizin sonsuzluk algısı vurgulanmak istenmiştir. İskele tasarımında odak nokta, yaya kullanımına hizmet etmesi olarak düşünülmüş yanı sıra farklı deniz araçları için de hizmet verebilecek şekilde dizayn edilmiştir (Şekil 2.8) (Anonim, 2019b).

Şekil 2.8. Rüşumat Sahili kentsel tasarım projesi beşinci bölüm (Anonim, 2019b).

Çalışma alanına ilişkin proje uygulanırken birkaç değişiklik olduğu gözlemlenmiştir. Bu değişiklikler; ikinci ve üçüncü bölümde bulunan yeşil dokusunun projeye göre bire bir uygulanmaması, dördüncü bölümde belirtilen yeşil dokunun uygulamada eksik kalmasının yanı sıra kıyı kesiminde bulunan ve farklı kotlarda tasarlanan oturma birimlerinin yerine, ticari kullanım (kafe) getirilmesi olarak sıralanabilir.

Çalışma alanının materyalini değerlendirecek olursak, sahil bandı zemin döşemesinde granit ve ahşap birlikte kullanılmıştır, ek olarak yürüyüş yolu ve bisiklet yolunda beton tercih edilmiştir. Beton ile granit arasında dolomit taş uygulaması yapılmıştır. Sahilde kullanılan donatı elemanlarında ise, heykellerde ahşap, plastik ve metal materyaller tercih edilmiştir.

Şekil 2.9. Rüsumat Sahiline ait donatı detayı görseli (Alkan, 2019).

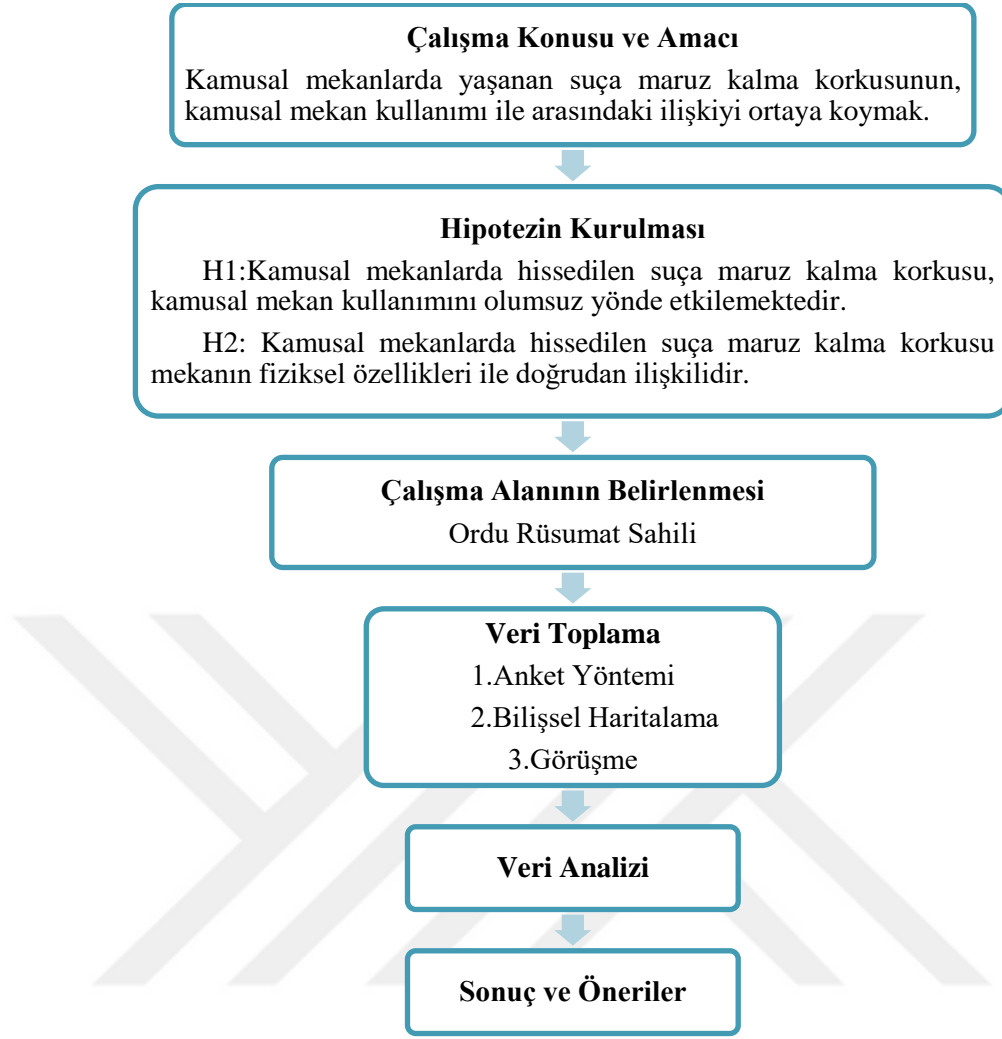
2.2. YÖNTEM

Çalışmanın temeli birbiri ile ilişkili iki kavrama dayanmaktadır. Bu kavramlar; ‘suça maruz kalma korkusu’ ve ‘kamusal mekân kullanımı’dır. Bu iki kavramın ilişkisinin ölçülebilmesi için çalışma alanı sosyal ve fiziksel bağlamda ele alınmıştır. Oluşturulan kavramsal çatı içerisinde, suça maruz kalma korkusunun, kamusal mekân kullanımı üzerine etkileri düşünülerek çalışmaya başlanmıştır. Çalışmanın detaylandırılma sürecinde ulusal çalışmaların sınırlı olması nedeni ile genellikle uluslararası yapılan çalışmalar doğrultusunda yöntem geliştirilmiştir. Bu alanda kullanılan farklı yöntemlerin avantajlı ve dezavantajlı yönleri göz önünde bulundurularak, çalışmada yöntem olarak, tamamlayıcı karma yöntem kullanılmıştır.

2.2.1. Tamamlayıcılık (*Complementarity*)

Bu yöntem, nitel ve nicel verilerin farklı yöntemler ile ölçülmesi sonucu, daha zengin ve ayrıntılı sonuçlar elde etmek için kullanılır. Böylece her bir veri analizi türü bir diğerini tamamlar. Bu doğrultuda farklı yöntemler kullanmanın, bulguların tutarlılığını sağlaması amacı yoktur (Baki ve Gökçek, 2012).

Yıldırım ve Şimşek (2016), ise tamamlayıcılık yöntemi için, değişik yöntemlerin birlikte kullanılmasının ve ulaşılan sonuçların, yapılan açıklamaların doğruluğunda ve geçerliliğinde önemli olduğunu ifade etmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda hazırlanan tez yöntem akış şeması Şekil 2.10’ de yer almaktadır.

Şekil 2.10. Tez yöntemine ilişkin akış şeması.

Tunalı, Ömer, & Göktuğ'a göre (2016), bu yöntemin kullanımı, tek bir yöntemin eksiklerinin giderilmesine, istatistiksel ve simgesel değerlerin beraber kullanımı ile çalışmanın, daha detaylı ve açıklayıcı olmasına katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Bu tez kapsamında anket tekniği, bilişsel haritalama tekniği ve görüşme tekniği kullanılarak elde edilen sonuçlar karşılaştırılarak daha detaylı bir sonuç elde edilecektir.

2.2.1.1. Anket Tekniği

Anket tekniği, bireylerden sözlü veya yazılı olarak bilgi almak için uygulanmaktadır (Arıkan, 2018). Belli bir konuda saptanmış hipotezlere ya da sorulara bağlı olarak oluşturulan evren veya örneklem üzerinden kişilere sorular yöneltmek suretiyle veri toplama tekniğidir. Anket tekniği insanların tutumları, davranışları, duyguları, tercihleri vb. konularda düşüncelerini ortaya çıkarabilmektedir (Çepni, 2014).

Bu tez kapsamında, hazırlanan araştırma sorularına cevap bulmak amacıyla anket yapılacak gruplar, belirlenen çalışma alanını en az bir kere deneyimlemiş bireylerden oluşturulmuştur. Bireyler ile yüz yüze anket yöntemi gerçekleştirilmiştir. Evreni temsil edecek ideal örneklem büyüklüğü belirlenirken, örneklem büyüklüğünün soru sayısına

5:1 veya tercihen 10:1 oranında duyarlı olduğu (Kline, 2015) ve bu doğrultuda örneklem büyüklüğünün en az 220 ve üzeri olmasının uygun olduğuna karar verilmiştir. Anket formu hazırlandıktan sonra yapılan hataları ve soruların anlaşılma seviyesini görmek amacı ile anket test edilmiştir. Pilot çalışmanın en az 30 kişilik örneklem ile yürütülebileceği ifade edilmektedir (Çepni, 2014). Hazırlanan ön anket formu 34 kişiye pilot çalışma olarak uygulanmıştır (Ek 1).

Katılımcıların mekân kullanımını ve mekânın kullanıcı profilini ortaya koymak adına öncelikle sosyo-demografik (cinsiyet, yaş, eğitim, meslek, kentte yaşam süresi vb.) bilgileri, daha sonra çalışma alanını kullanımları (ne sıklıkla, hangi mevsimlerde, hangi saatlerde vb.) hakkında sorular sorulmuştur. Anketin devamında ise, kamusal mekânda suça maruz kalma korkusunu ölçmek için birçok çalışma incelenerek ölçek oluşturulmuştur. Kullanıcıların güvenlik algısını ölçmek için Jackson (2005) , gece ve gündüz kullanımlarını ölçmek için Hale (1996), kamusal mekân kullanıcılarının nelerden etkilendiğini ölçmek için Tandoğan ve İlhan (2016) , mekân içinde yer alan fiziksel unsurların güvenlik algısını ne derece etkilediğini ölçmek adına Jarret, (2015)'in çalışmalarından yararlanılmıştır. Bunlara ek olarak 3.12.2019 tarihinde Ordu ilinde gerçekleşen ve toplumsal tepkiye neden olan kadın cinayetinin (Anonim, 2019a), çalışma alanına yürüme mesafesinde işlenmiş olmasından dolayı kullanıcıların algısal olarak bu olaydan mekân kullanımı bazında etkilenip etkilenmediklerini ölçmek amacı ile bir madde eklenmiştir.

Oluşturulan anket soruları beşli likert ölçeği kapsamında “1- Kesinlikle Katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3- Kararsızım, 4- Katılıyorum, 5- Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde değerlendirilmiştir. Hazırlanan sorular pozitif ve negatif anlamlı oluşturulmuş ve böylelikle algı yönetimine izin verilmemiştir (Karaçor, 2012). Hazırlanan anket soruları ön anket formu ile Rüşumat Sahilini deneyimlemiş kullanıcılara rastgele uygulanarak test edilmiştir. Uygulanan anket sonuçları SPSS 22.0 programına veri girişi yapılarak işlenmiştir. Veri girişi sırasında negatif anlamlı maddeler (i, j, k, l, m, n, o, q, r, s, t, u) ters kodlanmıştır. Tamamlayıcı istatistik testlerinin uygulanması sonucu % 15’lik kayıp değeri kısım dikkate alınmıştır. Kayıp değeri %15’den fazla olan sorularda, sorunun anlaşılmasında nedeni ile soru üzerinde değişikliğe gidilmiştir (Çokluk, Şekercioğlu, & Büyüköztürk, 2010). Bunun sonucunda düzenlenen son anket formu (Ek 2) ile Rüşumat Sahili kullanıcılarının profili ile doğru orantılı olarak tesadüfi seçim ile 247 kişiye uygulanmış ve gerekli örneklem hacmine ulaşılmıştır.

2.2.1.2. Bilişsel Haritalama

Bilişsel harita, farklı kavramlar arasında var olan ilişkinin bir bileşimi olarak açıklanmaktadır. Bilişsel haritaların her biri, bireyin özünde var olan gerçek değerler ile birlikte bireyin çevresi hakkında depolanan hafıza dizisi olarak görülmektedir. Bu haritaların oluşumunda etkili olan temel kavramlardan biri çevresel biliştir. Bu kavramın ise, fiziksel çevreye ait algısal bilgilerin zihinde oluşturulması, hatırlanması, depolanması ile ilişkili olduğu kabul edilmektedir (Türk, 2017).

Ülkeryıldız, Arsan, & Akış'a göre (2009), 'bilişsel haritalama' kavramının tanımı: "Bireyin günlük yaşantısında karşılaştığı, mekânsal çevrede edindiği, göreceli konumların ve olgusal niteliklerin kazanıldığı, depolandığı ve hatırlandığı bir dizi psikolojik dönüşümün bir araya gelmesiyle oluşan bir süreç olduğudur".

Bir kişi deneyimlediği mekân içerisinde davranışsal kararlara yön verirken (belirli noktaları kullanımdan kaçınma, endişe hissi ile önlem alma vb.), kişinin kararlarında mekânda bulunan eksikler etkili olabilmektedir. Bu yöntem ile davranışsal yaklaşımların mekânsal etkileri ortaya koyulmak istenmiştir. Yöntem uygulanırken öncelikle, mekânın algılanması, kişilere uygulama güçlükleri vb. nedenlerden 10 kişilik (kişi sayısına karar verirken haritanın uygulama güçlüğü dikkate alınmıştır) bir pilot çalışma yapılmasına karar verilmiştir (Ek 1). Bu doğrultuda Google Earth programı üzerinden elde edilerek hazırlanan ve çalışma alanını kapsayan bir harita oluşturulmuştur. Bu harita üzerinde (mekânsal özelliklerinin farklı olduğu düşünülen) beş farklı nokta işaretlenmiştir. Daha sonra hazırlanan harita kişilere verilerek, görsel üzerinde bulunan beş noktayı suça maruz kalma korkusu kapsamında 1'den (suça maruz kalma korkusunu çok fazla hissediyorum) 5'e (suça maruz kalma korkusunu hiç hissetmiyorum) kadar sıralamaları istenmiştir. Bu doğrultuda elde edilen sonuçlar incelendiğinde, kişilerin algısal ölçüm sırasında yönlendirildiği ve çalışmanın daha detaylı yapılabileceği gerekçesi ile haritada değişikliğe gidilmiştir. Yapılan değişiklikler sonucunda oluşturulan haritada bulunan noktalar, algı yönetiminin önüne geçmek amacıyla kaldırılmış ve haritanın anlaşılabilir olması için daha detaylı olarak hazırlanmıştır (Ek 2). Değişikliğe gidilerek hazırlanan yeni haritadan daha detaylı bilgi edinebilmek amacıyla bir kişiye, üç adet harita formu verilmiştir. Birinci haritayı 'mala karşı hangi noktalarda suça maruz kalma korkusu yaşıyorsunuz?' sorusu doğrultusunda, ikinci haritayı 'hürriyete karşı hangi noktalarda suça maruz kalma korkusu yaşıyorsunuz?' sorusu doğrultusunda, üçüncü haritayı ise, 'şahsa karşı hangi noktalarda suça maruz kalma korkusu yaşıyorsunuz?' sorusu doğrultusunda noktasal şekilde işaretlemeleri istenmiştir. Harita, uygulanan analizin özellikleri dikkate alınarak 30 kişiye uygulanmıştır (Anonim 2020e). Bilişsel haritalama yöntemi uygulanacak kişiler için temel kriter, kişinin çalışma alanı olan Rüşumat Sahilini daha önce deneyimleyerek, alan hakimiyetine sahip bireyler olması olarak belirlenmiştir. İşaretlenen haritalar öncelikle Coğrafi Bilgi Sistem (CBS) 10.7 programı üzerine noktasal olarak işlenmiştir. Daha sonra işlenen haritalara *spatial statistics tools* içerisinde bulunan *optimized hotspot analysis* uygulanarak suça maruz kalma korkusunun hangi noktalarda yoğun olduğu tespit edilmiştir. Çalışma için *optimized hotspot analysis* analizinin seçilmesinin nedeni bu çalışmada olduğu gibi noktasal özelliklerin, uzamsal dağılımdaki yoğunlaşmalarını analiz çalışmasında görsel erişilebilirlik sunmasıdır (Pain, MacFarlane, Turner, & Gill, 2006). Analiz uygulanırken kullanılan analiz yöntemi kendi içerisinde yoğunluğu temel alarak (haritaya işlenen bir nokta, kendisine en yakın olan noktaları tanımlar ve analiz ölçeği geliştirir), komşu mesafesi adı verilen bir dağılım oluşturur (Anonim 2020e).

Oluşan grid sistemde suç maruz kalma korkusunun çok (sıcak) olduğu bölgelere farklı renklerde atama yapmaktadır (Wang vd., 2013). Bunun yanı sıra farklı suç türleri için uygulanabilir olması ve kuramsal temellerde belirtildiği gibi suç oluşumunu açıklayan teoriler doğrultusunda analizin daha açık şekilde yapılabilir olması, bu analizin seçilmesinin diğer nedenidir (Eck, Chainey, Cameron, & Wilson, 2005).

2.2.1.3. Görüşme

Görüşme, çoğunlukla yüz yüze yapılmakla birlikte, telefon ve televizyonlu gibi anında ses ve resim iletilicileriyle de olabilir. Ayrıca, sağır ve dilsizlerle gerçekleştirilen hareketli(simgesel) iletişim de görüşme sınıfına girmektedir (Karasar, 2004). Görüşme, görüşmecinin cevap almak amacıyla soruları, sözlü ve genellikle yüz yüze olmak koşuluyla deneklere yönelttiği bir tekniktir (Tavukçuoğlu, 2002).

Bu tez kapsamında anket uygulanan bireyler ile sözlü görüşme yapılarak ‘Rüsumat sahilinin daha güvenli olması için hangi mekânsal önlemlerin alınmasını önerirsiniz?’ sorusu yöneltilmiştir. Soru kişilere yöneltildikten sonra alınan cevaplar MAXQDA 2020 programı ile analiz edilmiştir. Kişilerin verdiği cevaplara göre kelime bulutu analizi oluşturularak önerilen mekânsal önlemler değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Sosyo-Demografik Yapı ve Alan Kullanım Özellikleri

Tez çalışmasında örneklem yapısını oluşturan grubun sosyo-demografik özelliklerine bakıldığı zaman %54,3'ünün kadın, %59,9'unun evli, %37,8'inin lisans mezunu, %19,8'inin öğrenci, %42,3'ünün hane geliri ortalamasının 5.000-9.999 TL aralığında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca yaş ortalaması 39,8 olup, Ordu'da ortalama yaşam süresi ise 26,3 yıldır (Çizelge 3.1).

Çizelge 3.1. Sosyo-demografik yapı analizi.

SOSYO-DEMOGRAFİK YAPI		N	%
Cinsiyet	Kadın	134	54,3
	Erkek	113	45,7
Medeni Durum	Evli	148	59,9
	Bekar	99	40,1
Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	1	0,4
	İlkokul	20	8,1
	Ortaokul/İlköğretim	24	9,8
	Lise	67	27,2
	Ön lisans	20	8,1
	Lisans	93	37,8
	Yüksek lisans/Doktora	21	8,5
Meslek Dağılımı	Memur	48	19,4
	Serbest meslek	21	8,5
	Esnaf	13	5,3
	Emekli	41	16,6
	İşçi	23	9,3
	Öğrenci	49	19,8
	Ev hanımı	27	10,9
	Çalışmıyor	7	2,8
	Diğer	18	7,3
Gelir Seviyesi (TL)	0-1.500	13	5,4
	1.500-2.999	49	20,3
	3.000-4.999	64	26,6
	5.000-9.999	102	42,3
	10.000-19.999	5	2,1
	20.000 üzeri	8	3,3
Yaş	En az		16
	En yüksek		73
	A.O.		39,8
Ordu'da Yaşama Süresi	En az		1
	En yüksek		72
	A.O.		26,3

Örnekleme yapısını oluşturan grubun alan kullanım alışkanlıklarına bakıldığı zaman Rüsumat Sahiline %48,6'sının yürüyerek, %27,6'sının ayda bir defa, %73,1'inin çoğunlukla yaz mevsiminde, çoğunluğun arkadaşları (%53,4) ile ve %34,4'ünün akşamları alanı daha sık kullandığı belirlenmiştir. Kullanıcıların %36,1'lik kısmının mekâna karşı güvensizlik hissi yaşadığı ve mekân içerisinde ortalama olarak 60 dakika vakit geçirdiği Çizelge 3.2'de gösterilmektedir.

Çizelge 3.2. Alan kullanım özellikleri.

ALAN KULLANIM ÖZELLİKLERİ		N	%	
Sahile Genellikle Nasıl Ulaşım Sağladığı	Toplu taşıma	42	17,0	
	Özel araç	72	29,1	
	Motor vb.	4	1,6	
	Bisiklet vb.	9	3,6	
	Yürüme	120	48,6	
Sahili Ne Sıklıkla Ziyaret Ettiği	Her gün	8	3,3	
	Haftada bir	46	18,7	
	Haftada birkaç	59	24,0	
	Ayda bir	68	27,6	
	Ayda birden az	65	26,4	
Sahili En Çok Hangi Mevsimde Kullandığı	İlkbahar	41	16,7	
	Yaz	179	73,1	
	Sonbahar	19	7,8	
	Kış	6	2,4	
Sahili En Çok Kiminle Kullandığı	Aile	Evet	112	45,3
		Hayır	135	54,7
	Arkadaş	Evet	132	53,4
		Hayır	115	46,6
	Komşu	Evet	15	6,1
		Hayır	232	93,9
	Tek başına	Evet	64	25,9
		Hayır	183	74,1
Sahili Genellikle Günün Hangi Vakti Kullandığı	Sabah	8	3,2	
	Öğle	19	7,7	
	Öğleden sonra	74	30	
	Akşam	85	34,4	
	Gece	9	3,6	
	Fark etmez	52	21,1	
Sahile Karşı Güvenilirlik Düzeyi	Çok güveniyor	8	3,4	
	Güveniyor	20	8,4	
	Orta	79	33,2	
	Güvenmiyor	86	36,1	
	Hiç güvenmiyor	45	18,9	
Sahilde Ne Kadar Vakit Geçirdiği (dakika)	En az	4		
	En yüksek	300		
	Medyan değer	60		

3.2. Suça Maruz Kalma Korkusu Analizleri

Suça maruz kalma korkusu için geliştirilen ölçek doğrultusunda hazırlanan maddelerin açıklaması için açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

Faktör analizinde, örneklem yeterliliğini ölçmek için Keiser-Meyer-Olkin (KMO) değerine bakılır ve bu değer 0,50'nin altında ise analize devam edilememektedir (Karagöz ve Kösterelioğlu, 2018). Yapılan analizler sonucunda KMO değeri 0,77 orta derece yeterli bulunarak analiz devam edilmiştir. Faktör analizi uygulanırken her bir değişkenin faktör yük değeri değerlendirilerek, 0,32 ve altında olan yüklerin dışlanması gerekmektedir (Çokluk vd., 2010). Bu nedenle analiz içinde bulunan i, d ve o maddeleri birden fazla faktör grubunda (binişiklik değeri <0,10) olduğu için faktör grupları içerisine alınmamıştır.

Faktör analizinde, tek faktörlü desenlerde toplam varyansın 0,30'dan büyük olması gerekirken, analizde uygulanan çok faktörlü desen için ise böyle bir değer bulunmamaktadır (Çokluk vd., 2010). Analizler sonucu açıklanan toplam varyans değeri %62,67 olarak bulunmuştur. Bu doğrultuda oluşturulan analiz sonuçları literatür ile örtüşmektedir. Yapılan analizler sonucu suça maruz kalma korkusu (SMKK) ile alakalı maddeler, 6 faktör grubu altında oluşturulmuştur.

SMKK F1 (Rüsumat Sahilinden duyulan memnuniyet) faktörü, %19,75 varyansla açıklanmış ve *cronbach alpha* değeri 0,79 olarak bulunmuştur. Bu değer faktörün güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu faktör grubunda 5 adet madde bulunmaktadır.

SMKK F2 (Medyada yer alan haberlerden etkilenme) faktörü, %17,75 varyansla açıklanmış ve *cronbach alpha* değeri 0,79 olarak bulunmuştur. Bu değer faktörün güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu faktör grubunda 4 adet madde bulunmaktadır.

SMKK F3 (Çevresel ilişki) faktörü, %7,50 varyansla açıklanmış ve *cronbach alpha* değeri 0,66 olarak bulunmuştur. Bu değer faktörün güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu faktör grubunda 3 adet madde bulunmaktadır.

SMKK F4 (Hissedilen endişe düzeyi) faktörü, %6,66 varyansla açıklanmış ve *cronbach alpha* değeri 0,57 olarak bulunmuştur. Bu değer faktörün güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu faktör grubunda 3 adet madde bulunmaktadır.

SMKK F5 (Fiziksel unsurlar) faktörü, %6,20 varyansla açıklanmış ve *cronbach alpha* değeri 0,18 olarak bulunmuştur. Bu değer faktörün güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu faktör grubunda 2 adet madde bulunmaktadır.

SMKK F6 (Kullanım özellikleri) faktörü, %5,39 varyansla açıklanmış ve *cronbach alpha* değeri 0,22 olarak bulunmuştur. Bu değer faktörün güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu faktör grubunda 2 adet madde bulunmaktadır.

Bu faktörler etki derecelerine göre en yüksekte en düşüğe doğru F2, F6, F5, F3, F4, F1 olarak sıralanmaktadır. Suça maruz kalma korkusuna ilişkin faktör analiz değerleri Çizelge 3.3'te verilmiştir.

Çizelge 3.3. Suça maruz kalma korkusu faktör analizleri.

Suçta maruz kalma korkusu	Suçta maruz kalma korkusu A.O.	SMKK F1	SMKK F2	SMKK F3	SMKK F4	SMKK F5	SMKK F6
F(q)	2,27	0,88					
F(r)	2,29	0,85					
F(s)	2,62	0,64					
F(u)	2,83	0,61					
F(k)	2,33	0,51					
F(g)	3,48		0,82				
F(f)	3,59		0,79				
F(e)	3,69		0,74				
F(h)	3,06		0,71				
F(m)	2,86			0,79			
F(n)	2,93			0,72			
F(l)	2,84			0,64			
F(b)	2,08				0,84		
F(c)	2,77				0,65		
F(a)	2,62				0,55		
F(p)	3,08					0,63	
F(j)	2,84					0,58	
F(t)	3,51						0,82
F(v)	2,64						0,55
Genel A.O.	2,87	2,47	3,46	2,88	2,50	2,97	3,08
Alfa		0,79	0,79	0,66	0,57	0,18	0,22
Ölçek Alfa		0,67					
Varyans(%)		19,75	17,15	7,50	6,66	6,20	5,39
Açıklanan Toplam Varyans(%)		62,67					
Kaiser-Mayer-Olkin		0,77					

SMKK F1:Rüsumat sahilinden duyulan memnuniyet **SMKK F2:**Medyada yer alan haberlerden etkilenme **SMKK F3:**Çevresel ilişki **SMKK F4:** Hissedilen endişe düzeyi **SMKK F5:** Fiziksel unsurlar **SMKK F6:** Kullanım özellikleri. * A.O. (Aritmetik Ortalama)

Sosyo-demografik yapı özellikleri ile suçta maruz kalma korkusu faktör grupları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan varyans analizi sonuçları Çizelge 3.4'te gösterilmiştir. Çizelge 3.4'te cinsiyet ve medeni durumun suçta maruz kalma korkusu ile arasındaki ilişki için bağımsız T-Testi uygulanırken, eğitim durumu, meslek grupları ve gelir seviyesi ile suçta maruz kalma korkusu arasındaki ilişki için Tek Yönlü Anova uygulanmıştır.

Çizelge 3.4'te bulunan suça maruz kalma korkusu varyans analizlerine göre; suça maruz kalma korkusu, cinsiyet değişkeni, medyada yer alan haberlerden etkilenme ve kullanım özellikleri faktörü açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre kullanıcılar içerisinde cinsiyeti kadın olan bireyler medyada yer alan haberlerden erkeklere göre daha çok etkilenecek şekilde kamusal mekânda suça maruz kalma korkusunu daha fazla hissetmektedir. Cinsiyete göre haber ve kuşak programlarının izlenme oranı karşılaştırıldığında, kadınların, erkeklere göre daha fazla izlediği sonucuna ulaşılmıştır (RTÜK, 2018). Buna ek olarak kadınlara yönelik cinsel saldırı suçunun varlığının, suça maruz kalma korkusunu artırdığı düşünülmektedir. Elde edilen bulgular, Ferraro (1995), Schafer, Huebner, & Bynum, (2006), Tandoğan ve İlhan (2016)'nın yaptığı çalışma bulguları ile benzerlik göstermektedir. Bunun yanı sıra kullanım özellikleri faktörü açısından bakıldığında erkekler, kadınlara göre kamusal mekânda suça maruz kalma korkusunu daha fazla hissetmektedir. Bu sonuç daha önce yapılan çalışmaların bulguları (kadınların suça maruz kalma korkusunu daha fazla hissetmesi) ile zıtlık göstermektedir. Kuramsal temellerde de bahsedildiği gibi kadınlar suça maruz kalma korkusu ile aktivitelerini kısıtlarken (belli saatlerde kullanım, arkadaş gruplarıyla kullanım vb.) erkekler aktivitelerini kısıtlamamaktadır. Sonuç olarak ise, suça maruz kalma korkusunu daha fazla hissediyor oldukları düşünülmektedir. Diğer bir nedenin ise Hanley ve Ruppner, (2015)'in çalışmasında belirtildiği gibi erkek bireylerin (özellikle ailesi olan) özgecil davranışta bulunduğu yönündedir. Yani erkek bireylerin bildirdikleri suça maruz kalma korkusunu, kendilerinden ziyade sevdikleri kişiler için hissettiği düşünülmektedir.

Katılımcıların medeni durumlarına göre suça maruz kalma korkusu üzerinde önemli bir farklılık bulunmamıştır (Çizelge 3.4). Kul (2013), İstanbul ilinde yaptığı çalışmada medeni durumu bekar olan kişileri (hiç evlenmemiş, boşanmış, dul) üç kategoride ele almıştır. Yaptığı analiz sonucunda ise dul bireylerin, hiç evlenmeyen bireylere göre daha fazla suça maruz kalma korkusu yaşadığı sonucuna ulaşmıştır. Kul'un elde ettiği bulgu ile bu tez çalışmasından elde edilen bulgu zıtlık göstermektedir. Bunun nedeni olarak İstanbul ilinde yapılan çalışmanın ilçe düzeyinde olması ve Ordu iline göre daha karmaşık bir şehir olmasının etkisi olabileceği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra Rader (2008) ile Braungart, Braungart, & Hoyer, (1980), yaptığı çalışmalarda, boşanmış olan kadınların suça maruz kalma korkusunu daha fazla hissederek korku yönetim stratejileri geliştirdiğini ortaya koymuştur.

Eğitim durumu ve suça maruz kalma korkusu arasında sadece medyada yer alan haberlerden etkilenme faktöründe anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Eğitim durumu ilköğretim olan bireyler, eğitim durumu lise ve ön lisans olan bireylere göre kamusal mekânda suça maruz kalma korkusundan daha fazla endişe duymaktadır (Çizelge 3.4). Buna göre eğitim durumu yüksek olan bireylerin daha fazla haber izlemesine rağmen (RTÜK, 2018) medyada yer alan haberlerden daha az etkilendiği söylenebilir. Bu sonuç Şanlıurfa'da yapılan bir çalışma ile benzerlik göstermektedir (Karasu, 2018). Ancak, Kul (2013), İstanbul ilçelerinde yaptığı çalışma ile zıtlık göstermektedir. Eğitim durumu yükseldikçe, suça maruz kalma korkusunun arttığı ve bu doğrultuda daha fazla önlem

aldıklarını belirtmiştir. Literatürde bulunan farklı bulguların temel nedeninin, bölgesel düzeyde mekân kullanım çeşitliliğinden ve kültür farklılıkları barındırmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ancak, Türkiye geneli istatistiksel verilere bakıldığı zaman ise, eğitim durumu ortaokul, lise ve dengi olan bireylerin, eğitim durumu ilkököl olan bireylere göre daha fazla suç işlediği görülmektedir (TÜİK, 2020a). Bunun sonucunda daha az suç işleyen kesimin daha fazla suça maruz kalma korkusu yaşadığı söylenebilir.

Meslek dağılımı ve suça maruz kalma korkusu arasında medyada yer alan haberlerden etkilenme faktöründe bir farklılık bulunmaktadır (Çizelge 3.4). Emekli olan bireylerin medyada yer alan haberler doğrultusunda ev hanımlarına göre daha fazla suça maruz kalma korkusu yaşadığı görülmektedir. Bunun nedeni olarak emekli bireylerin, ev hanımlarına göre düzenli bir gelirlerinin olması, yaşlarının ileri olması nedenleri ile kendilerini savunamayacakları hissine sahip oldukları düşünülmektedir. Yapılan literatür taramasında meslek dağılımının suça maruz kalma korkusuna doğrudan etki ettiği bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bunun nedeni olarak uluslararası literatürde suça maruz kalma korkusunun meslek bazında değil, gelir seviyesi bazında değerlendirmeye katılması ve her ülkede her meslek grubunun, farklı gelire sahip olmasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Gelir seviyesi ve suça maruz kalma korkusu arasında bir farklılık bulunamamıştır (Çizelge 3.4). Buna karşın yapılan birçok çalışmada düşük gelir gruplarının yüksek gelir gruplarına göre daha fazla suça maruz kalma korkusu hissettikleri belirtilmiştir (Pain 2001; Reid, Roberts, & Hilliard, 1998; Taylor ve Hale 1986). Bunun nedeni olarak bölge içerisinde yaşanan gelir eşitsizliğinin sonucu etkileyebileceği düşünülmektedir.

Çizelge 3.4. Suça maruz kalma korkusu varyans analizleri.

		SMKK F1	SMKK F2	SMKK F3	SMKK F4	SMKK F5	SMKK F6
Cinsiyet	Kadın	2,47	3,67	2,90	2,50	3,04	2,86
	Erkek	2,48	3,20	2,84	2,49	2,87	3,33
	T	0,09	4,12*	0,60	0,05	1,66	3,97*
	<i>Post Hoc</i>		A-B				B-A
Medeni Durum	Evli	2,50	3,50	2,85	2,47	2,96	3,10
	Bekar	2,43	3,39	2,91	2,53	2,97	3,03
	T	0,68	0,99	0,61	0,50	0,13	0,58
	<i>Post Hoc</i>						
Eğitim Durumu	İlkokul	2,97	4,01	2,94	2,80	3,28	3,21
	Ortaokul/İlköğretim	2,30	3,71	2,97	2,44	2,95	3,14
	Lise	2,47	3,21	2,87	2,48	2,93	3,30
	Ön lisans	2,54	3,13	2,69	2,62	2,84	3,00
	Lisans	2,42	3,54	2,87	2,46	2,92	2,91
	Yüksek lisans/Doktora	2,30	3,36	2,95	2,34	3,02	2,95
	F	1,98	3,74*	0,33	0,83	0,91	1,54
	<i>Post Hoc</i>		A-C,D				

Çizelge 3.4 (devam). Suça maruz kalma korkusu varyans analizleri.

Meslek Dağılımı	Memur	2,52	3,45	3,05	2,32	3,00	2,86
	Serbest meslek	2,53	3,41	2,63	2,53	3,00	3,38
	Esnaf	2,23	3,59	3,19	2,68	3,03	3,42
	Emekli	2,66	3,15	2,84	2,68	3,02	3,17
	İşçi	2,53	3,47	2,98	2,23	3,02	3,20
	Öğrenci	2,39	3,41	2,89	2,42	3,01	2,86
	Ev hanımı	2,38	3,88	2,71	2,51	2,90	3,16
	Çalışmıyor	2,57	3,74	2,83	3,28	2,85	3,01
	Diğer	2,24	3,48	2,64	2,53	2,58	3,13
	F	0,73	1,46*	1,19	1,67	0,67	1,28
	<i>Post Hoc</i>		G-D				
Gelir Seviyesi (TL)	0-1.500	3,06	3,05	3,20	2,28	2,76	3,69
	1.500-2.999	2,45	3,38	2,97	2,38	2,93	3,04
	3.000-4.999	2,49	3,41	2,91	2,61	3,10	2,97
	5.000-9.999	2,38	3,52	2,85	2,49	2,94	3,07
	10.000-19.000	2,08	3,15	2,26	2,31	2,50	3,40
	20.000 üzeri	2,95	3,84	2,70	2,62	3,12	3,31
	F	2,29	1,07	1,24	0,65	1,00	1,52
		<i>Post Hoc</i>					

SMKK F1:Rüsumat sahilinden duyulan memnuniyet **SMKK F2:**Medyada yer alan haberlerden etkilenme **SMKK F3:**Çevresel ilişki **SMKK F4:** Hissedilen endişe düzeyi **SMKK F5:** Fiziksel unsurlar **SMKK F6:** Kullanım özellikleri. *P<0,05;**P<0,01;***P<0,001

Çizelge 3.5'te gösterilen eğitim durumu, gelir seviyesi, yaş ve Ordu'da yaşama süresi ile suça maruz kalma korkusu arasındaki ilişkiyi analiz etmek için Basit Korelasyon analizi uygulanmıştır. Korelasyon analizleri yapıldığında Rüsumat Sahilinden duyulan memnuniyet (SMKK F1) ve medyada yer alan haberlerden etkilenme (SMKK F2) faktörleri ile analiz edilen değişkenler arasında bir ilişki bulunamamıştır (Çizelge 3.5). Sahilden duyulan memnuniyetin eğitim durumu, gelir seviyesi, yaş ve Ordu'da yaşama süresine bağlı değişmediği yorumu yapılabilir. Yanı sıra literatürde suça maruz kalma korkusu ve medya arasındaki ilişki incelendiğinde Callanan ve Rosenberger (2015)'in yaptığı çalışmada iki kavramın birbiri ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Bu çalışmada ilişki bulunamamasının nedeni olarak haber kaynakları tarandığında, Rüsumat Sahili içerisinde yaşanan herhangi bir kötü olaya medyada rastlanılmaması doğrultusunda kişilerin etkilenmediği sonucu çıkarılabilir.

Çevresel ilişki (SMKK F3) faktörünün gelir seviyesi ve Ordu'da yaşama süresi değişkenleri ile arasında negatif bir ilişki bulunmuştur (Çizelge 3.5). Bu sonuca göre gelir seviyesi arttıkça çevresel ilişki faktörü azalmaktadır. Bunun nedeni olarak kuramsal temellerde de bahsedildiği gibi gelir seviyesi yüksek kişilerin daha güvenli buldukları mekânları tercih ettikleri sonucu çıkarılabilir (Kul, 2013). Bu konu üzerine literatürde yapılan çalışmalara baktığımız zaman, elde ettiğimiz bulgular doğrultusunda yüksek gelire sahip kişilerin yaşam alanı ve kullanım mekânı olarak suç veya suça maruz kalma korkusu yüksek yerleri tercih etmediği yurtdışında yapılan çalışma sonuçları ile de desteklenmektedir (Reid ve Konrad, 2004). Aynı şekilde Ordu'da

yaşam süresi arttıkça çevresel ilişkinin azaldığı görülmektedir. Bu doğrultuda ise çevresel ilişki faktörünün içerdiği maddeler dikkate alınarak, uzun yıllardır Ordu'da yaşayan bireylerin Rüsumat Sahilini ve çevresinde bulunan mekânsal etkileşim yerlerini daha iyi bildiği anlamı çıkarılabilir. Bu nedenle bu bireylerin Rüsumat Sahilinin etrafında bulunan mahalleleri güvenilir bulmadığı sonucu çıkarılabilir.

Hissedilen endişe düzeyi (SMKK F4) ve fiziksel unsurlar (SMKK F5) faktörleri ile analiz edilen eğitim durumu, gelir seviyesi, yaş ve Ordu'da yaşama süresi değişkenleri ile arasında bir ilişki bulunamamıştır (Çizelge 3.5). Çalışma kapsamında bu iki faktörün içerdiği maddeler incelendiğinde, bireylerin fiziksel ve sosyal çevresi ile alakalı maddelerden oluştuğu görülmektedir. Bu doğrultuda yapılan literatür taramasında Jackson (2005), yaptığı çalışma ile bu çalışmanın bulgularının zıt düştüğü görülmektedir. Bunun nedeni olarak kişilerin algısının farklılık göstermesi, bulunduğu çevreyi farklı değerlendirmesi, değerlendirdiği çevrenin coğrafi ve kültürel özelliklerinin sonuçlar üzerinde farklılık oluşturabileceği düşünülmektedir.

Kullanım özellikleri (SMKK F6) faktörü ile eğitim durumu arasında negatif ilişki bulunurken Ordu'da yaşama süresi ile pozitif bir ilişki bulunmuştur (Çizelge 3.5). Buna göre bireylerin eğitim durumu yükseldikçe mekân kullanım özelliklerinin yetersiz görüldüğünü aynı zamanda Ordu'da yaşam süresi arttıkça mekân kullanım özelliklerinden duyulan memnuniyetin arttığı söylenebilir. Eğitim durumu yüksek olan kişilerin kamusal mekân kullanımı için eğitim durumu düşük olan kişilere göre Rüsumat Sahilini daha az tercih ettiği sonucu çıkarılabilir. Bunun yanı sıra Ordu'da yaşam süresi arttıkça yer bağlılığı ve kenti tanıma oranı artacağı için kullanım özellikleri bakımından duyulan güvenin artabileceği düşünülmektedir. Doeksen (1997), yaptığı çalışmada insanlar ve yer arasında soyut bir alışveriş olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda, bireyler yaşadıkları çevreyi ne kadar çok deneyimlirse o kadar çok yer bağlılığının ve güven duygusunun arttığı yapılan çalışmalarla desteklenmektedir (Karaçor, 2012).

Çalışma kapsamında yapılan korelasyon analizi sonucuna baktığımızda, yaş değişkeni ile analize edilen faktörler arasında hiçbir ilişki bulunmamıştır. Yaş ve suça maruz kalma korkusuna ilişkin literatür taraması yapıldığında bazı araştırmacılar yaşlı bireylerin gençlere oranla daha fazla suça maruz kalma korkusu hissettiğini ortaya koymuştur (Ferrero, 1995; Schafer vd., 2006; Chiricos, Hogan, & Gertz, 1997). Ancak bazı araştırmacılar yaş değişkeninin suça maruz kalma korkusu üzerinde beklenildiği kadar yüksek ve doğrudan etkisi olmadığını saptamışlardır (Braungart vd., 1980; Clemente ve Kleiman 1977; Lebowitz 1975). Bu çalışmada kapsamında yaş değişkeni ile faktörler arasında herhangi bir ilişki kurulamamış olmasının nedeni yaşlı bireylerin Ordu ilinde bulunan ve erişilebilirliği, çalışma alanın kıyasla daha kolay olan ve huzur evinin karşısında bulunan Akyazı sahilini tercih etmelerinden kaynaklı olduğu söylenebilir.

Suçta maruz kalma korkusunun tüm faktörleri ile eğitim durumu, gelir seviyesi, yaş ve Ordu'da yaşama süresi değişkenleri arasında yapılan korelasyon analizine bakıldığında eğitim durumu ile arasında negatif bir ilişki olduğu Çizelge 3.5'de görülmektedir. Yani

eğitim durumu arttıkça, suça maruz kalma korkusu azalmaktadır. Eğitim durumu için yapılan varyans analizleri de bu bulguyu desteklemektedir. Scarborough, Like-Haislip, Novak, Lucas, & Alarid'a göre (2010), resmi eğitim düzeyi arttıkça, bireysel suça maruz kalma korkusunun azaldığını saptamıştır. Benzer şekilde, Reid ve arkadaşları (1998)'nin yaptığı çalışmada eğitim durumu dşuk olan bireylerin, suça maruz kalma korkusunun daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonucun nedeni olarak eğitim seviyesi yüksek kişilerin, suça maruz kalma korkusu üzerine korunma yaklaşımları geliştirmiş olabileceği düşünülmektedir.

Çizelge 3.5. Suça maruz kalma korkusu korelasyon analizleri.

	Eğitim Durumu	Gelir Seviyesi	Yaş	Ordu'da Yaşama Süresi
SMKK F1	-,118	-,074	,044	-,046
SMKK F2	-,083	,117	-,080	-,067
SMKK F3	-,020	-,128*	-,096	-,134*
SMKK F4	-,084	,054	-,006	,012
SMKK F5	-,070	,014	-,047	,021
SMKK F6	-,140*	-,027	,091	,173**
SMKK	-,173**	-,009	-,032	-,045

SMKK F1:Rüsumat sahilinden duyulan memnuniyet **SMKK F2:**Medyada yer alan haberlerden etkilenme **SMKK F3:**evresel ilişki **SMKK F4:** Hissedilen endişe düzeyi **SMKK F5:** Fiziksel unsurlar **SMKK F6:** Kullanım zellikleri **SMKK:** Tüm faktörler. *P<0,05,**P<0,01:***P<0,001

3.3. Çevresel Algı Analizleri

Bilişsel haritalama doğrultusunda gerçekleştirilen bilişsel haritalar sonucunda, kuramsal temelerde belirtildiği gibi üç farklı (mala karşı, hürriyete karşı, şahsa karşı) suça maruz kalma korkusu haritası ile birlikte genel düzeyde suça maruz kalma haritası CBS ortamında ortaya konmuştur. Bu haritalar çalışma alanı içerisinde bireylerin hangi noktalarda, hangi suça maruz kalabileceklerinin algısal ölümü ile geliştirilmiştir. Bu lm doğrultusunda program kendi içinde gerçekleştirdiği istatiksels analiz sonucunda grid sistemi oluşturmuştur. Bu sistem, noktasal işaretlemelerin yoğunluğunu çıkarabilmek adına 3 noktadan az olan işaretlemeleri göz ardı etmiştir.

Uygulanan anketler doğrultusunda kamusal mekânda mala karşı suça maruz kalma korkusu şekil 3.1'de gösterilmektedir. Analiz sonucunda grid sisteminin yoğunluğu lldğnde, mala karşı hissedilen suça maruz kalma korkusu diğer suç türlerine karşı duyulan suça maruz kalma korkusundan daha yüksek çıkmıştır. Bunun nedeni olarak hırsızlık, gasp, güveni kötüye kullanma gibi suçların kamusal mekânda işlenmeye elverişli olmasının bir etken olabileceği düşünülmektedir. Benzer şekilde Mersin ilinde gerçekleştirilen bir çalışma (ztrk, 2018) bu analizi destekler özellikte sonuçlar ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra Adel, Salheen, & Mahmoud'nın (2016) yaptığı çalışmada kamusal meknarlarda hissedilen suça maruz kalma korkusunun çevresi ile ilişkili olduğuna değinerek, mala karşı işlenen suçların çoğunlukla yerleşim yerleri ve ticari yerlerin etrafında gerçekleştiğini vurgulamıştır.

Şekil 3.1. Mala karşı hissedilen suça maruz kalma korkusu.

Hürriyete karşı hissedilen suça maruz kalma korkusunun, grid yoğunluğu ölçüldüğünde suç türleri arasında en az endişe hissi veren analiz olduğu saptanmıştır. Bunun nedeni olarak kanaat hürriyetinin ve haberleşmenin engellenmesi, tehdit, şantaj vb. suçların kamusal mekân içerisinde işlenmesinin diğer suç türlerine göre daha az gerçekleşiyor (Adalet Bakanlığı, 2019) olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Analiz sonucu Şekil 3.2’de gösterilmektedir.

Şekil 3.2. Hürriyete karşı hissedilen suça maruz kalma korkusu.

Şahsa karşı hissedilen suça maruz kalma korkusunun, yapılan diğer analizlerin yoğunluğu ile karşılaştırıldığında endişe hissi yüksek olan ikinci analiz olduğu belirlenmiştir. Bunun nedeni olarak şahsa karşı işlenen suçların sözlü taciz, taciz gibi kadına yönelik suçları barındırması ve analiz yapılan bireyler içerisinde kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla fazla olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Bunun yanı sıra Adel vd. nin (2016), yaptığı çalışmada mala karşı işlenen suçlarda

olduğu gibi şahsa karşı işlenen suçlarda da yerleşim yerleri ve ticari yerler ile arasında ilişki olduğunu saptamıştır. Elde edilen harita Şekil 3.3’de gösterilmiştir.

Şekil 3.3. Şahsa karşı hissedilen suça maruz kalma korkusu.

Yapılan analiz doğrultusunda mala karşı, hürriyete karşı ve şahsa karşı toplanan veriler karşılaştırılarak çalışma alanı için ortak bir suça maruz kalma korkusu haritası elde edilmiştir. Veriler doğrultusunda elde edilen harita Şekil 3.4’de gösterilmiştir.

Genel düzeyde suça maruz kalma korkusu haritasına bakıldığında, noktasal işaretleme yoğunluğu fazla olduğu için programın her bir noktasal işareti değerlendirmeye aldığı gözlemlenmiştir. Analizlere bakıldığında, haritaların ortak noktaları bulunsa dahi her harita birbirinden farklı sonuç vermiştir. Bu doğrultuda literatüre bakıldığında Zhao, Lawton, & Longmire'nın (2015), yaptığı çalışmada suç türleri arasında bir farklılık saptanamadığı görülmüştür. Çalışma sonucu bu çalışma ile zıtlık göstermektedir. Bunun birçok nedeni olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenlerden bazıları; coğrafi bölge farklılıkları, sosyo-demografik farklılıklar, mekânsal özelliklerin değişkenliği, kültür farklılığı vb. şeklinde sıralanabilir.

Şekil 3.4. Genel düzeyde suça maruz kalma korkusu.

Analiz sonucunda suça maruz kalma korkusunun görülmediği noktaların mekânsal özelliğine bakıldığında, Rıhtım Sahili içerisinde çevresel ilişkinin (yaya geçidi, cafe kullanımı vb.) olduğu saptanmıştır. Aynı sonuçlara göre suça maruz kalma korkusunun yüksek çıktığı noktalarda mekânsal eksiklikler bulunduğu gözlemlenmiştir. Rıhtım ve iskele kısımlarında aydınlatma eksikliğinin bulunması ve genel olarak mekânın 7/24 herkes tarafından kullanılmıyor olmasının suça maruz kalma korkusunu artırdığı

düşünülmektedir. Benzer şekilde Jacobs (2016), sokakların ve kamusal mekânların canlılığının ve kullanım çeşitliliğinin suça maruz kalma korkusu üzerinde doğrudan etkisi olduğuna değinmiştir. Bunun yanı sıra suça maruz kalma korkusunun yoğun olarak hissedildiği mekânlarda bulunan diğer eksikliklerin ağaç ve çalılarının yoğun olarak bulunmasından ve görünürlüğün azalmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ewing ve Handy (2009), yaptığı çalışmada görünürlük (*transperancy*) kavramının önemini vurgulayarak, kentsel tasarımın kalitesi kapsamında önemli bir yer tuttuğuna değinmektedir. Ulrich (1986), yaptığı çalışmada doğal bitki örtüsü yoğunluğunun fazla olmasının, güvenlik algısını azalttığını saptamıştır. Müderrisoğlu ve Demir (2004)'in yaptığı çalışma bulguları ise, yeşil varlığı ne kadar doğala yakınsa, bireylerin o kadar rahatlama hissi duyacağını ancak güvenlik hissi için düz çim alanları tercih ettiğini saptamıştır. Bu doğrultuda literatürde bulunan farklılıkların bitki materyal boyları ve türlerine göre değişiklik gösterebileceğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra bitki materyalinin mekânsal diğer özelliklerle (aydınlatma, bakım vb.) arasındaki ilişkinin, sonuçları etkileyeceği düşünülmektedir. Örneğin; bir noktada yoğun bitkisel tasarım uygulanmışsa farklı boyda aydınlatma elemanları ile desteklenerek, suça maruz kalma korkusu azaltılabilmektedir. Benzer şekilde düzenli olarak bitkilerin budanması da suça maruz kalma korkusunu azaltmaktadır. Bir diğer eksiklik ise, mekânsal donatıların (özellikle ahşap malzeme kullanılan noktalar) bakımsızlığı ve vandalizme uğramış donatıların varlığı olarak değerlendirilmektedir. Bu faktörler algısal olarak bireylerde suça maruz kalma korkusunu artıran bir etken olarak değerlendirilmektedir. Rezvani ve Sadra (2017)'nin yaptığı çalışma kamusal mekân kapsamında bulunan her yerde vandalizm, bakımsızlık gibi unsurların suça maruz kalma korkusu ile doğrudan ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bu sonuç kuramsal temellerde bahsedilen rutin aktiviteler teorisi ile desteklenmektedir.

3.4. Mekânsal Önlem Analizleri

Tez kapsamında gerçekleştirilen görüşmeler doğrultusunda çalışma alanına hâkim olan kişilere 'Rüsumat Sahilinin daha güvenli olması için hangi mekânsal önlemlerin alınmasını önerirsiniz?' sorusu yöneltilmiştir. Bu soru karşılığında alınan cevaplar MAXQDA 2020 programına girilmiştir. Program içerisinde kodlama tekniği kullanılmıştır. Kodlanan kelimeler ile kişilerin en çok ihtiyacını duyduğu mekânsal önlemler ortaya koyulmuştur. Bu önlemler kelime bulutu analizi ile görselleştirilmiştir (Şekil 3.5).

Şekil 3.5. Mekânsal önlemlere dayalı kelime bulutu analizi.

Kelime bulutu analizinde görüldüğü gibi çalışma alanı içerisinde kullanıcıların en çok ihtiyaç duyduğu mekânsal önlem aydınlatmadır. Kullanıcıların temel beklentilerinin başında aydınlatma elemanlarının artırılması gelmektedir. Cozens, Neale, Whitaker, Hillier, & Graham (2003) ve Pain vd. nin (2006), yaptığı çalışmalar bu sonucu desteklemektedir. Buna ek olarak emniyet güçlerinin ve güvenlik görevlilerinin görünürlüğünün artması, mekânın ihtiyaçları karşılaması, kamusal mekân tasarlanırken iyi bir planlama yapılarak çevresi ile ilişkili olacak şekilde konumlanması alınması istenen önlemler arasında öncelikli sırada bulunmaktadır. Mekân içerisindeki canlılığının 7/24 devam edecek şekilde düzenlenmesi ve kamusal mekânın her daim bakımlı ve düzen içerisinde olması gelen öneriler arasında yer almaktadır. Sampson ve Raudenbush (2001)'i yaptığı çalışma bu bulgular ile örtüşmektedir.

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Kentlerin içerisinde eski dönemlerden beri var olan kamusal mekânlar ve bu mekânlarda oluşturulan insan hareketliliği, her daim bulunduğu şehre değer katan önemli bir etken olarak görülmüştür. Küreselleşen dünyanın sosyal hareketliliği mümkün kılmasının yanı sıra ekonomik seviyeler oluşturması kentlerin işleyişine etkiye bulunmuştur. Bununla birlikte değişen ya da dönüşen kentlerde kamusal mekânlar ve insanların kamusal mekân kullanımları da değişikliğe uğramıştır. Günümüz kamusal mekân kullanımlarına bakacak olursak, kamusal mekân kavramına ters düşen bazı sorunların varlığı dikkat çekmektedir. Bu sorunlar kamusal mekânların herkes tarafından, her saat diliminde ve her kamusal etkinliğe uygun amaçla kullanılacak şekilde planlanmamış ya da tasarlanmamış olması olarak sıralanabilir. Bu etkilerin sonucunda ortaya çıkan bir kamusal mekâna bakıldığında işlevini tamamen yitirmiş ve atılmış bir yer olduğu görülmektedir. Atıl durumda bulunan mekânlar kullanıcıları tarafından güvensiz olarak algılanmaktadır. Bu nedenle kullanıcılar o mekânı suçta maruz kalma korkusu hissettikleri için deneyimlemekten kaçınmaktadırlar. Bu gözlemler sonucunda; “Kamusal mekânlarda hissedilen suçta maruz kalma korkusu, kamusal mekân kullanımını etkiliyor mu?” ve “Kamusal mekânlarda hissedilen suçta maruz kalma korkusu ile mekânsal özellikler arasında bir ilişki var mı?” araştırma soruları ile yola çıkılmıştır.

Kamusal mekân kullanımı ve suçta maruz kalma korkusu çok yönlü multidisipliner iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavramlar peyzaj mimarlığı alanında uluslararası düzeyde çalışılmış olsa da ulusal düzeyde yeterli çalışılmamıştır. Bu eksiklik göz önünde bulundurularak çalışma kapsamında iki tane hipotez oluşturulmuştur. Hipotezler doğrultusunda öncelikle konunun genel hatları kavranmış, daha sonra konu detaylandırılmıştır. Bu çalışmanın ilk hipotezi olan; “Kamusal mekânlarda yaşanan suçta maruz kalma korkusu, kamusal mekân kullanımını olumsuz yönde etkilemektedir.” hipotezi analizler sonucunda kabul edilmiştir. Aynı şekilde ikinci hipotez olarak oluşturulan; “Kamusal mekânlarda yaşanan suçta maruz kalma korkusunun mekânsal özellikler ile arasında doğru orantılı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezi yapılan analizler sonucunda kabul edilmiştir. Her iki hipotez için ulaşılan sonuçlar genel hatları ile uluslararası literatürle benzerlik göstermektedir.

Bu çalışma ile asıl hedeflenen, kamusal mekânlar ve suçta maruz kalma korkusu arasındaki ilişkinin peyzaj mimarlığı bakış açısı ile irdelenerek eksikliklerin saptanması ve gelecek çalışmalara öncülük etmesidir.

Tez çalışması kapsamında elde edilen alan kullanım alışkanlıkları genel olarak değerlendirildiğinde;

Kullanıcıların büyük bir çoğunluğunun Rüsumat Sahiline ulaşım sağlarken yürümeyi tercih ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma alanı içerisinde bulunan yürüyüş yolu ve kıyı hattı boyunca geniş bir gezinti alanının bulunuyor olması kişilerin yürüme tercihini doğrudan etkileyen bir faktör olarak görülmektedir. Yürüyerek erişim sağlanan mekânların, çevresel ilişkilerinin kuvvetli olması ve her birey için erişilebilir olması büyük önem taşımaktadır. Evans, (2009)'a göre erişilebilirlik, kentte yaşayan her birey için fiziksel engelleri ortadan kaldırarak, yaya dostu ve kullanışlı peyzaj tasarımları oluşturmaktır. Rüsumat Sahilinin erişilebilirliği incelendiğinde, sahil ile bağlantılı olan yaya geçitlerinin onarılması ve bu onarım çalışmasında engelli bireylerin erişiminin göz önünde bulundurulması önerilmektedir.

Kişilerin Rüsumat Sahilini kullanma sıklığına bakıldığı zaman en az ayda bir kez kullanmayı tercih ettikleri görülmüştür. Bu sonuç mekân hareketliliği bazında değerlendirildiğinde yetersiz olarak görülmektedir. Kuramsal temellerde de belirtildiği gibi mekân hareketliliği ile suça maruz kalma korkusu arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Bu bağlamda bir mekân, ne kadar aktif kullanılırsa o kadar güvenli olarak algılanmaktadır. Bu sebeple Rüsumat Sahili kullanım sıklığının artırılması için mekân çekiciliğinin artırılması önerilmektedir.

Rüsumat Sahilinin en çok hangi mevsimde kullanıldığına baktığımız zaman, kullanıcıların yaz mevsimini tercih ettiği görülmektedir. Bunun nedeni olarak çok yağış alan bir bölge olan Ordu ilinde bulunan kamusal mekânın, yağmurlu hava şartlarında kullanıma uygun şekilde tasarlanmamış olmasıdır. Bu noktada çalışma alanının yağmurlu havalarda da kullanılabilmesi için özellikle oturma birimlerinin olduğu noktalarda üst örtü elemanlarının yerleştirilmesi önerilmektedir. Bu sayede mekânın dört mevsim, daha aktif bir şekilde kullanılacağı düşünülmektedir.

Sahili en çok kiminle kullanıyorsunuz sorusuna verilen cevaplar değerlendirildiğinde bireylerin tek başına kullanımdan ziyade, toplu kullanımları tercih ettiği görülmektedir. James ve Embrey (2001), kamusal mekân kullanımı ve mekânı kullanan kişilerin görüşlerini araştırmıştır. Araştırma sonucunda özellikle kadın ve ergenlik çağındaki olan bireylerin mekânı güvensiz gördükleri için kullanımlarının kısıtlandığını belirlenmiştir. Koskela ve Pain (2000) ise, kadınların bir mekânı tek başına kullanmaktansa köpeği ile kullanmayı tercih ettiğini saptamıştır. Bu noktada çalışma bulguları, bu çalışma ile benzerlik göstermektedir. Mekân içerisinde özellikle kadın bireylerin tek başına kullanımlarında suça maruz kalma korkusu hissetmemeleri ve mekân kullanımından kaçınmamaları gerekmektedir. Bu noktada mekânsal aktivitelerin çeşitlendirilmesi, aydınlatmanın iyileştirilmesi, gece kullanımını canlandırmak üzere ulaşımın geliştirilmesi, sahil çevresinde geç saatlere kadar açık kalabilecek ticari işletmeler ile mekân içerisinde hareketliliğin sağlanması gibi tedbirlerin alınması önerilmektedir.

Sahilin genellikle günün hangi vaktinde kullanıldığı araştırıldığında katılımcıların çoğunun akşam kullanımını tercih ettiği görülmektedir. Bunun nedeni olarak katılımcıların çoğunun çalışıyor olması ve gün sonunda, günün yorgunluğunu atmak amacı ile mekânı kullanıyor oldukları düşünülmektedir.

Rüsumat Sahilinin güvenilirlik düzeyine baktığımız zaman katılımcıların çoğunun güvenilir bulmadığını görüyoruz. Bireylerin bir mekânı güvenilir bulmaması, algılanan güvenlikle ilgilidir. Algılanan güvenlik ise, mekânsal özellikler ve çeşitli sosyal faktörler doğrultusunda belirlenir. Bu noktada Rüsumat Sahili için mekânsal eksikliklerin giderilmesi ve sosyal yapıyı destekleyen yeni aktivitelerin geliştirilmesi önerilmektedir.

Kullanıcıların çalışma alanında ne kadar vakit geçirdiğine bakıldığında ortalama olarak 60 dakika kullanıldığı görülmektedir. Kamusal mekânlarda kullanım süresinin artırılması, mekân içerisindeki hareketliliği artırarak suça maruz kalma korkusunu azaltmaktadır. Bu doğrultuda mekânı çekici kılan özelliklerin (beklentiyi karşılaması, diğer mekânlardan farklı aktiviteler barındırması, rahatlatıcı tasarımların varlığı vb.) artırılması önerilmektedir.

Tez çalışması kapsamında yapılan sosyo-demografik yapı özellikleri ile suça maruz kalma korkusu arasında ulaşılan sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde;

Cinsiyet açısından suça maruz kalma korkusunu kadınların erkeklere göre daha fazla yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda kadınların, erkeklere oranla mekân kullanımlarını daha çok kısıtladığı düşünülmektedir. Bunun nedeni olarak, kuramsal temelerde bahsedildiği gibi doğrudan veya dolaylı mağduriyetin etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu noktada, kamusal mekânlarda, kadınların endişe hissini azaltmak açısından güvenlik önlemlerinin artırılması ve kadınları mekân kullanımına teşvik eden aktivitelerin getirilmesi önerilmektedir. Ferraro (1996)'nın yaptığı çalışma ile bu sonuç paralellik göstermektedir. Yine cinsiyet açısından suça maruz kalma korkusu incelendiğinde erkek bireylerin sevdikleri kişiler için suça maruz kalma korkusunu taşıdığı düşünülmektedir. Bu bağlamdan erkekler kendilerini savunabileceklerini düşünürken, kadınların kendilerini savunamayacaklarını düşünmektedir. Bunun sonucunda mekân içerisinde yer alan güvenlik önlemlerinin artırılması önerilmektedir.

Eğitim durumu açısından bakıldığında kişilerin eğitim durumu arttıkça suça maruz kalma korkularının azaldığı saptanmıştır. Bu kapsamda daha ayrıntılı bir literatür taraması yapılmış ve sonuçların analiz edilen bölgeye göre farklılıklar barındırdığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda eğitim durumu yüksek olan kişilerin Rüsumat Sahilinde bulunan kullanım özelliklerini yetersiz görmesi nedeni ile kullanımı tercih etmediği düşünülmektedir. Analiz sonuçlarına göre kamusal mekânlar tasarlanırken uygulanacak yerin kültürünün ve kişilerin, o kamusal mekândan beklentilerinin göz önünde bulundurulması (Macnaghten ve Urry, 2000) ve kullanıcıların sürece dâhil edilmesi önerilmektedir. Painter (1996)'nın yaptığı çalışmada da belirtildiği gibi kamusal mekân planlaması ve tasarlanması yapılırken kullanıcıların sürece dâhil edilerek beklentilerinin dikkate alınması kamusal mekân kullanımı için önem arz etmektedir.

Meslek dağılımı ve suça maruz kalma korkusunun ilişkisine baktığımızda, emekli bireylerin suça maruz kalma korkusunu, ev hanımlarına göre daha fazla hissettiği sonucuna ulaşılmıştır. Emekli bireylerin yaşlarının, ev hanımlarından daha ileri olması nedeni ile kendilerini savunamayacaklarını düşünerek daha fazla suça maruz kalma

korkusu hissettiği düşünülmektedir (Braungart vd., 1980; Clamente ve Kleiman, 1997). Bu çalışmada yaş ve suça maruz kalma korkusu arasında ilişki bulunamamıştır ancak birçok çalışma tersi yönde bulgulara ulaşmıştır (Braungart vd., 1980; Clamente ve Kleiman, 1997). Literatürde bulunan bu farklılığın birçok nedeni olabileceği düşünülmektedir. Bunlardan bazıları; farklı yaş gruplarının farklı mekânları tercih etmesi, kültürel ve coğrafi farklılıklar olarak sıralanabilir. Bu doğrultuda suça maruz kalma korkusunu azaltmak için kamusal mekânlarda daha önce belirtildiği gibi güvenlik tedbirlerinin (güvenlik görevlileri, kameralar vb.) artırılması önerilmektedir. Ek olarak emekli bireylere yönelik mekânsal kullanım (çay bahçesi, gazete vb. ihtiyaçlara erişim noktası, konforlu donatılar vb.) getirilmesi önerilmektedir.

Gelir seviyesi açısından baktığımızda ise, gelir seviyesi arttıkça suça maruz kalma korkusunun azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bu sonuca göre gelir seviyesi değiştikçe, kişilerin mekân kullanım tercihlerinin değiştiğini söyleyebiliriz. Bu sonuç idealize edilen kamusal mekân tanımına zıt düşmektedir. Kamusal bir mekân farklı gelir seviyesine sahip kişilere hitap etmelidir. Sonuç olarak kamusal mekânların özellikleri kullanılarak kişiler üzerinde birleştirici bir algı oluşturması yolu (Rezvani ve Sadra, 2017) ile herkes tarafından kullanıma teşvik edilmesi önerilmelidir. Watson (2003) kentsel tasarım odaklı çalışmasında, kamusal mekânlarda tasarım yolu ile birleştirici bir algı oluşturulabileceğine değinmiştir. Açık alanlarda geniş çim yüzeylerin bulunması, mekân içerisinde kullanılan heykellerin kişiler üzerinde sosyal ve birleştirici algı oluşturması (Ek 3), kullanılan donatı elemanlarının (oturma grupları) iç bükey olması gibi bazı tasarımsal özelliklerin kullanıcıları sosyalleştirdiği saptamıştır.

Kişilerin Ordu'da yaşam süresi arttıkça suça maruz kalma korkusunun azaldığı belirlenmiştir. Rüsumat Sahilinin çevresinde bulunan yerleşimler dikkate alındığında, Ordu ilinin en eski yerleşim yerlerinden olduğu dikkat çekmektedir. Bireyler, uzun süredir yaşamakta oldukları yerlere karşı güven duygusu ve yer bağlılığı hissettiği düşünülmektedir. Karaçor (2012) yaptığı çalışmada yer bağlılığı arttıkça, kişilerin o yerin fiziksel çevre kalitesini yüksek bulduğunu vurgulamıştır. Bu doğrultuda yer bağlılığı, suça maruz kalma korkusunu azaltan bir etken olarak görülmektedir. Bu doğrultuda uzun süredir Ordu'da yaşayan kişilerin Rüsumat Sahilini ve çevresini çok iyi bildikleri ve herhangi bir suça maruz kaldıklarında çevrede bulunanlardan yardım göreceklarine inandıkları düşünülmektedir. Bu sonuca karşın Ordu'da yaşam süresi arttıkça kişilerin Rüsumat Sahilini, barındırdığı fiziksel özellikler açısından güvensiz bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Rüsumat Sahili gözlemlendiğinde, özellikle geceleri kullanıcı profiline değıştiği saptanmıştır. Benzer şekilde, yapılan sözlü görüşmeler de bu sonucu desteklemektedir. Gobster ve Westphal (2004)'de yaptığı çalışmada başıboş genç gruplarının ve bazı kamusal mekânlarda alkol benzeri ürün tüketimi yapan kişilerin varlığının güvensizlik yarattığına dikkat çekmiştir. Bu sonuca göre Rüsumat Sahilinde özellikle geceleri güvenlik görevlilerinin devriye gezmesi, güvenlik kamerası kullanımı, huzursuzluk yaratan kişilerin kamusal mekândan uzaklaştırılması önerilmektedir. Ek olarak çalışma alanında bulunan karanlık veya kuytu noktaların bakım ve aydınlatma yolu ile düzenlenmesi önerilmektedir.

Ordu kentinde uygulanan bu çalışmaya genel olarak bakıldığında kamusal mekân kullanımı ve suça maruz kalma korkusu arasında farklı açılardan bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Suça maruz kalma korkusu kişilere göre değişkenlik gösteren ve birçok etkeni bulunan bir kavramdır. İlk kısım analiz sonuçlarına genel bir değerlendirme ile bakıldığında, Rüsumat Sahilinin güvenli mekân algısı oluşturacak şekilde her bir kullanıcı grubunun düşünülerek tasarlanması ve mekânın çevresel bağlantıların güçlendirilmesi sonucunda daha fazla kullanıcıya hitap edeceği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra yaya erişiminin geliştirilmesi, mekân içerisinde bulunan donatı eksikliklerinin giderilmesi, her saat ve herkes tarafından kullanıma uygun olması açısından 7/24 mekânın aktif tutulmasının önemi vurgulanmaktadır.

Kamusal mekânlarda gerçekleşen suçlar eşit şekilde dağılım göstermez. Dolayısıyla insanlar da eşit şekilde algılamaz ve korkmaz. Her birey algıladığı düzeyde korku yaşar ve mekân kullanımını buna göre şekillendirir. Kamusal mekânlarda kişiler kendileri için suça maruz kalma korkusu hissettiği gibi sahip oldukları maddi değerler üzerinden de bu duyguyu hissedebilmektedir. Bu kapsamda yapılan çevresel algı analizleri sonuçlarına göre, Rüsumat Sahilinde mala karşı hissedilen suça maruz kalma korkusu, kentsel ortamlarda işlenen suç türleri ve yoğunluğu açısından karşılaştırıldığında, diğer suçlardan daha yüksek olarak saptanmıştır. Kul (2013)'de yaptığı çalışma sonucunda, kentsel ortamlarda mala karşı hissedilen suça maruz kalma korkusunu, diğer suç türlerine oranla daha yüksek olarak saptamıştır. Bu sonuç, daha önceki çalışmalarda bulunan veriler ile örtüşmektedir. Mala karşı suça maruz kalma korkusu haritası göz önünde bulundurulduğunda kişilerin yaşadıkları korkuyu azaltmak adına birkaç mekânsal önlem getirilebileceği belirlenmiştir. Çıkan sonuçlara göre, suça maruz kalma korkusunun yoğun hissedildiği noktalarda aydınlatmanın eksik olduğu, ağaç ve çalı yoğunluğunun bulunduğu ve her hangi bir güvenlik unsuru bulundurmayan noktalar olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda mekân içerisinde bulunan aydınlatmanın artırılması, mevcut ağaçlık alanlarda güvenlik birimlerini yeniden düzenlemek yolu ile görünürlük seviyesinin artırılması önerilmektedir. Clanton (2003), yaptığı çalışmada güvenlik algısını etkileyen en önemli unsurun aydınlatma olduğunu belirtmiştir. Yayaların görsel tanınırlığı için orta boylu ve üst üste binmeli dikey aydınlatma modeline özellikle dikkat çekmiştir (Ek 5). Ek olarak arka planda kalan yerlerin ve detayların gözetim amacı ile alçak boylu aydınlatma ile desteklenmesinin altını çizmiştir (Ek 6) (Clanton'dan aktaran Watson, 2003). Güvenlik kapsamında genel olarak mekân içerisinde, güvenlik kamerası veya güvenlik görevlilerinin varlığının artırılması bir diğer öneridir. Thani, Hashim, & Ismail (2016), de yaptığı çalışma ile çevresel tasarımda alınan önlemler ile suça maruz kalma korkusunun önüne geçilebileceğini saptamıştır.

Çevresel algı analizleri kapsamında yapılan hürriyete karşı suça maruz kalma korkusu haritasının sonuçlarına bakıldığı zaman, bu analiz sonucunun kamusal mekân haritasında en çok yayılım gösteren analiz olduğu saptanmıştır. Bu yayılımın nedeni olarak kişilerin bu suç türüne maruz kaldıklarında kaçamayacakları hissine kapıldıkları düşünülmektedir. Suç türünün kamusal mekânda az görülmesine karşın, mekân içerisinde çevresel ilişkinin zayıf olduğu her noktada görülebileceği saptanmıştır. Bu

doğrultuda, kamusal mekân ile çevresel ilişkilerin artırılması (yaya geçidi, araç ulaşımını, mekân etrafında bulunan kafe gibi yerler ile mekânın hareketliliğinin sağlanması) önerilmektedir.

Şahsa karşı hissedilen suça maruz kalma korkusu analizi incelendiğinde, mekân içerisinde bölgeler halinde bir yayılmanın olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bölgelerin mekânsal özellikleri araştırıldığında, genellikle aydınlatma eksikliğinin bulunduğu, ağaç ve çalı yoğunluğunun yüksek olduğu ve vandalizme uğramış donatıların varlığı saptanmıştır. Kuramsal temellerde de bahsedildiği gibi insan algısı vandalizme uğramış veya eskiyerek kırılmış donatılar gördüğünde o alanı güvensiz olarak algılamaktadır. Bu sonuç Talbot ve Kaplan (1984)'nın çalışması ile desteklenmektedir. Bu doğrultuda önceden getirilen önerilere ek olarak mekân içerisinde düzenli şekilde bakım yapılması, gerekli görülen noktalarda donatı elemanları veya döşeme bazında yenilemeye gidilmesi önerilmektedir.

Genel olarak suça maruz kalma korkusu üzerine yapılan analizlere bakıldığında farklı suç türlerinin haritalarının birleştirilmesi ile mekan içerisinde sadece iki spesifik alanda suça maruz kalma korkusunun hiç yaşanmadığı saptanmıştır. Bu noktalardan bir tanesinde, kafe kullanımı ve düğün etkinliği yapılabilecek mekânların bulunduğu, diğer noktada ise yaya geçidi ile desteklenen çevresel ilişki varlığı saptanmıştır. Bundan yola çıkarak kamusal mekânda suça maruz kalma korkusu ile çevresel ilişkinin ve mekân içerisinde yer alan kullanım birimlerinin varlığının ne kadar önemli olduğu bir kez daha görülmüştür. Bu sonuç karma kullanım kavramının önemini ortaya koymaktadır. Karma kullanım, potansiyeli olan yerlerde şehirleri canlandırma ve yaşamın sürdürülebilirliğine dikkat çeken bir kavramdır. Bu kavram ile idealize edilen belirli bir yer içerisinde kullanım alanına bakan pencere ve yol seviyesinde kapıların olması, mağaza, kafe veya küçük esnaf varlığı, ofisler, atölyeler gibi alan içerisinde daimi 'gelen/giden' bireyler ile canlılığı artırmaktır (Rowley, 1996). Sonuç olarak Rüsumat Sahili için önceki önerilere ek olarak karma kullanım önerilmektedir.

Tez çalışması kapsamında mekânsal önlem analizleri doğrultusunda kullanıcıların fikirlerine başvurularak oluşturulan kelime bulutu analizi ile bireylerin Rüsumat Sahili için beklentileri ve istekleri saptanmıştır. Suça maruz kalma korkusunu azaltmak amacı ile kullanıcıların bu mekânda en çok ihtiyaç duydukları eksikliğin başında aydınlatma geldiği saptanmıştır. Aydınlatma elemanının kamusal mekânlarda özel bir yerinin bulunduğu Soydan ve Benliay (2019)'ın çalışmanın yanı sıra bu çalışma ile de desteklenmiştir. Buna ek olarak kullanıcıların güvenlik görevlileri veya güvenlik kamerası, planlama, rekreasyon faaliyetleri gibi beklentilerinin de ilk sıralarda yer aldığı belirtilmiştir. Sonuç olarak kullanıcıların beklentileri karşılandığı takdirde suça maruz kalma korkusu azalarak mekân kullanımının artacağı düşünülmektedir.

YÖK Ulusal Tez Merkezi taramasına göre kamusal mekân kullanımı ve suça maruz kalma korkusu üzerine, peyzaj mimarlığı alanında ilk kez çalışmış ve elde edilen bulgular doğrultusunda mekânsal öneriler getirilmiştir. Bu kapsamda tez çalışması sırasında anket tekniği, bilişsel haritalama ve görüşme yöntemleri kullanılmıştır. Tez

kapsamında yöntemler uygulanırken en çok dikkat edilen nokta algı yönetiminin önüne geçmek olmuştur. Bu doğrultuda oluşturulan görsel ankette siyah/beyaz harita kullanımı tercih edilmiştir. Hazırlanan harita A4 boyutunda çıktı alınarak uygulanmıştır. Çalışma alanının büyük olmasından dolayı detaylandırılmamıştır. Bu sebeple haritalar, sadece çalışma alanını ‘çok iyi’ bilen kişilere uygulanmıştır. Bu yöntemin daha küçük bir mekânda daha ayrıntılı bir harita ile uygulanması durumunda daha fazla kişiye ulaşabileceği düşünülmektedir. Bunlara ek olarak karşılaşılan diğer kısıtlara bakacak olursak, bilişsel haritalama yönteminde uygulanan sıcaklık analizinde (*optimized hotspot analysis*), veri işlenen harita üzerinde bulunan noktasal yoğunluğa göre kendi içinde grid sistem oluşturarak, yoğunluğun az olduğu noktaları (iki ve daha az veri) analize dâhil etmemiştir. Yoğunluğun az olduğu noktaların da analize dâhil edilmesi çalışmayı daha detaylı bir yapıya dönüştürecektir. Bunlara ek olarak yüksek lisans tezi kapsamında zaman kısıtlılığından dolayı sistematik gözlem yöntemi kullanılmamıştır. Ancak kamusal mekân kullanımı konusunda sistematik gözlem yönteminin uygulanması ile yapılan çalışmaya büyük katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Çalışma yürütülürken karşılaşılan bir başka zorluk ise, konunun Türkiye’de peyzaj bakış açısıyla hiç çalışılmamış olmasıdır. Bu sebeple literatürde faydalanılan çoğu kaynak yurtdışında veya Türkiye’de farklı disiplinlerde çalışılmış örneklerdir. Kamusal mekân kullanımı ve suça maruz kalma korkusunun, kültürel yönü olan kavramlar olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle çalışma sonuçları yürütülen ülkeye ve hatta bölgeye göre farklılık göstermektedir. Bu noktada ülkemizde bu konuların daha fazla çalışması önerilmektedir. Sreetheran ve Bosch (2014)’ün yaptığı çalışma bu öneriyi desteklemektedir. Ayrıca tez çalışma süresi içerisinde Ordu Emniyet Müdürlüğü’nden gerçek suç verileri talep edilmiş, ancak veriler erişime açılmamıştır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda suça maruz kalma korkusu ile gerçek suç verileri karşılaştırılarak bir değerlendirme yapılması ile suça maruz kalma korkusunun, kamusal mekânlarda bıraktığı etkinin daha iyi anlaşılacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra suça maruz kalma korkusunun standart bir ölçüsünün olmaması mevcut literatürdeki araştırma bulgularını ayırt etmeyi de zorlaştırmaktadır. Çalışmaya genel olarak bakıldığında ülkemizde bu konunun çalışmasının önemi bir kez daha vurgulanmaktadır.

Bu çalışmada, kamusal mekân kullanımı ile suça maruz kalma korkusu arasındaki ilişki ortaya konmuş ve çalışma içerisinde karşılaşılan zorluklar, ileride bu konuyu çalışmak isteyen araştırmacılar için öneriler ile birlikte sunulmuştur. Çalışmanın özgün değere sahip olması sebebi ile daha sonra bu konuyu çalışacak kişilere öncülük edeceği düşünülmektedir.

d=2ahUKEwippcOljtDtAhXCOuwKHV8ZDUoQ2-
cCegQIABAA&oq=relationship+sculpture+in+city&gs_lcp=CgNpbWcQAzIECC
MQJ1CWELiPHGDMHmgAcAB4AIABkQGIAeIDkgEDMC40mAEAoAEBqgEL
Z3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=qLzYX6mxGcL1sAffsrTQBA&bih=6
00&biw=1349&hl=tr#imgrc=1YmWF11VnyiA4M>.

Anonim, 2020e, Erişim 17 Aralık 2020. < <https://pro.arcgis.com/en/pro-app/latest/tool-reference/spatial-statistics/how-optimized-hot-spot-analysis-works.htm>>.

APA (2014). American Planning Association. Erişim 08 Aralık 2018. <<https://www.planning.org/greatplaces/spaces/characteristics.htm>>.

Arıkan, R. (2018). Anket Yöntemi Üzerinde Bir Değerlendirme. *Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 97-159.

Aytaç, M., Aytaç, S., & Bayram, N. (2007). Suç Türlerini Etkileyen Faktörlerin İstatistiksel Analizi. İçinde 8. *Türkiye Ekonometri ve İstatistik Kongresi*, Malatya, Türkiye.

Baki, A. & Gökçek, T. (2012). Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42) , 1-21.

Bal, H. (2008). *Kent Sosyolojisi*. Isparta: Fakülte Kitabevi.

Beqaj, B. (2016). Public Space, public interest and challenges of urban transformation. *IFAC-PapersOnLine*, 49(29), 320-324.

Braungart, M. M., Braungart, R. G., & Hoyer, W. J. (1980). Age, sex, and social factors in fear of crime. *Sociological Focus*, 13(1), 55-66.

Brenner, S. W., & Goodman, M. D. (2002). Cybercrime: The need to harmonize national penal and procedural laws. İçinde *International Society for the Reform of Criminal Law 16th Annual Conference* (ss. 6-10).

Callanan, V., & Rosenberger, J. S. (2015). Media, Gender, and Fear of Crime. *Criminal Justice Review*, 40(3), 322–339.

Carmona, M., Heath, T., Tiesdell, S., & Oc, T. (2010). *Public Places, Urban Spaces: The Dimensions Of Urban Design*. Italy: Architectural Press.

Carr, S., Francis, M., Rivlin, L. G., & Stone, A. M. (1992). *Public Space*. New York: Cambridge University Press.

Chiricos, T., Hogan, M., & Gertz, M. (1997). Racial composition of neighborhood and fear of crime. *Criminology*, 35(1), 107-132.

- Clarke, R. (1997). *Situational Crime Prevention: Successful case studies*. New York: Harrow and Heston Publishers.
- Clemente, F., & Kleiman, M. B. (1977). Fear of crime in the United States: A multivariate analysis. *Social forces*, 56(2), 519-531.
- Cohen, L. E., & Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activity approach. *American sociological review*, 44, 588-608.
- Cozens, P. M., Neale, R. H., Whitaker, J., Hillier, D., & Graham, M. (2003). A critical review of street lighting, crime and fear of crime in the British city. *Crime Prevention and Community Safety*, 5(2), 7-24.
- Cruz, J. M. (2009). Public Insecurity in Central America and Mexico. *Perspectivas desde el Barómetro de las Américas*, (28), 1-7.
- Çelik, F. (2018). Kentsel açık-yeşil alanlarda güvenlik. *İdealkent dergisi*, 9(23), 58-94.
- Çetin, D. (2010). 'A study of fear of crime in two districts of Ankara', PhD thesis, Department of Social Sciences, Middle East Technical University, Ankara, Türkiye, 2010.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2010), *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demiray, N. (2018). 'Çocuk suçluluğunu etkileyen muhtemel faktörle: suç korkusu, kentleşme ve aile yapıları (Samsun İlkadım ve Canik ilçeleri örneği)', Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, Türkiye.
- Dubow, F., McCabe, E., & Kaplan, G. (1980). *Reactions to crime: a critical review of the literature*. Washington: Government Publisher.
- Doeksen, H. (1997). Reducing crime and the fear of crime by reclaiming New Zealand's suburban street. *Landscape and urban planning*, 39(2-3), 243-252.
- Doğan, H. İ. & Sevinç, B. (2011). Suç Teorileri ve Şehir Güvenliği: Bitlis İliyle İlgili Genel Bir Değerlendirme. *Turkish Journal of Police Studies/Polis Bilimleri Dergisi*, 13(4), 27-53.
- DOKA, (2017). Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, Erişim 13 Kasım 2019. <http://www.doka.org.tr/bolgemiz_Ordu-TR.html>.

- Dolu, O., Uludağ, Ş., & Doğutaş, C. (2010). Suç Korkusu: Nedenleri, Sonuçları Ve Güvenlik Politikaları İlişkisi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 6, 57-81.
- Eck, J., Chainey, S., Cameron, J., & Wilson, R. (2005). Mapping crime: Understanding hotspots, Special report, Department of Justice Office of Justice Programs, Washington.
- Ellin, N. (1999). *Postmodern Urbanism (revised edition)*. Colorado: Princeton Architectural Press.
- England, M. R., & Simon, S. (2010). Scary cities: Urban geographies of fear, difference and belonging. *Social & Cultural Geography*, 11(3), 201-207.
- Erdönmez, M. E., & Akı, A. (2005). Açık kamusal kent mekânlarının toplumsal ilişkilerindeki etkileri. *Megaron Dergisi*, 1(1), 67.
- Evans, G. (2009). Accessibility, urban design and the whole journey environment. *Built environment*, 35(3), 366-385.
- Ewing, R., & Handy, S. (2009). Measuring the unmeasurable: Urban design qualities related to walkability. *Journal of Urban design*, 14(1), 65-84.
- Ferraro, K. F. (1995). *Fear of crime: Interpreting victimization risk*. New York: Sunny Press.
- Ferraro, K. F. (1996). Women's fear of victimization: Shadow of sexual assault?. *Social forces*, 75(2), 667-690.
- Francis, M. (1989). Control as a dimension of public-space quality. İçinde *Public places and spaces* (ss. 147-172). Boston: Springer International Publishing.
- Gehl, J. (1987). *Life between Buildings: Using Public Space*. London: Island Press.
- Gobster, P. H., & Westphal, L. M. (2004). The human dimensions of urban greenways: planning for recreation and related experiences. *Landscape and urban planning*, 68(2-3), 147-165.
- Google Eart, (2019). Erişim 23 Aralık 2019. <<https://earth.google.com/web/@0,0,0a,22251752.77375655d,35y,0h,0t,0r>>
- Göğüş, Y. B. (2014). 'Küreselleşen Kentlerde Kamusal Mekânın Dönüşümünün Sosyomekansal Ayrışma Bağlamında İncelenmesi: Taksim Gezi Parkı Örneği', Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

- Gökulu, G. (2010). Kent Güvenliği Kentleşme Ve Suç İlişkisi. *Ataturk University Journal of Economics & Administrative Sciences*, 24(1), 209-226.
- Gray, E., Jackson, J., & Farrall, S. (2011). Feelings and functions in the fear of crime: Applying a new approach to victimisation insecurity. *The British journal of criminology*, 51(1), 75-94.
- Greene, M., & Greene, R. (2003). Urban safety in residential areas: spatial variables in crime and feeling of (in) security. *İçinde World Bank Urban Research Symposium* (ss. 15-17).
- Greenberg, M. S., & Beach, S. R. (2004). Property crime victims' decision to notify the police: Social, cognitive, and affective determinants. *Law and Human Behavior*, 28(2), 177-186.
- Güneş, S. (2007). Grafiti kentsel suç mu sanat mı?. *Mimarlık Dergisi*, 38-44.
- Habermas, J. (1997). *Kamusal Yaşamın Yapısal Dönüşümü*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Hale, C. (1996). Fear of crime: A review of the literature. *International review of Victimology*, 4(2), 79-150.
- Hanley, N., & Ruppner, L. (2015). Understanding the effects of crime on women: Fear and well-being in the context of diverse relationships. *Social Sciences*, 4(2), 276-293.
- Hasol, D. (1979). *Ansiklopedik mimarlık sözlüğü*. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi.
- Jackson, J. (2005). Validating new measures of the fear of crime. *International Journal of Social Research Methodology*, 8(4), 297-315.
- Jacobs, J. (2016). *The death and life of great American cities*. New York: Random Press.
- James, K., & Embrey, L. (2001). Anyone could be lurking around: Constraints on adolescent girls recreational activities after dark. *World Leisure Journal*, 43(4), 44-52.
- Jarrett-Luck, M. (2015). 'Reconceptualising Fear of Crime: Emergence of Crime Awareness', PhD thesis, Bond University, Australia.
- Karaçor, E. L. K. (2012). 'Kentsel Peyzajda Yaşam Kalitesinin Kentsel Bellek Ve Yer Kavramı İle Etkileşimi: Düzce Kent Merkezi', Doktora Tezi, Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Düzce, Türkiye.

- Karaçor, E. L. K. (2016). 'Farklı Sosyo-ekonomik Yapıya Sahip İlçelerde Kamusal Mekân Kullanımı', Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Karagöz, Y., & Kösterelioğlu, İ. (2008). İletişim becerileri değerlendirme ölçeğinin faktör analizi metodu ile geliştirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (21), 81-98.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karasu, M. A. (2018). Suç korkusu, göç ve Suriyeli sığınmacılar: Şanlıurfa örneği. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(3), 332-347.
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practice of structural equation modeling*. London: Guilford press.
- Koskela, H., & Pain, R., (2000). Revisiting fear and place: women's fear of attack and the built environment. *Geoforum*, 31, 269-280.
- Kul, M. (2013). *Suçtan daha büyük suç korkusu: İstanbul'da bir alan araştırması*. İstanbul: Yeniüzyıl.
- Kuo, F. E., Bacaicoa, M., & Sullivan, W. C. (1998). Transforming inner-city landscapes: Trees, sense of safety, and preference. *Environment and behavior*, 30(1), 28-59.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, Coğrafya, Erişim 20 Kasım 2020, <<https://ordu.ktb.gov.tr/TR-106499/coğrafya.html>>.
- Lebowitz, B. D. (1975). Age and fearfulness: Personal and situational factors. *Journal of gerontology*, 30(6), 696-700.
- Lynch, K. (2010). *Kent İmgesi*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Machielse, W. (2015). 'Perceived safety in public spaces: A quantitative investigation of the spatial and social influences on safety perception among young adults in Stockholm', Master Thesis, Department of Human Geography, Stockholm University, Sweden.
- Macnaghten, P., & Urry, J. (2000). Bodies in the woods. *Body & Society*, 6(3-4), 166-182.
- Mehta, V. (2014). Evaluating public space. *Journal of Urban Design*, 19(1), 53-88.

- Mesch, G. S. (2000). Perceptions of risk, lifestyle activities, and fear of crime. *Deviant Behavior*, 21(1), 47-62.
- Müdürrisoğlu, H., & Demir, Z. (2004). The relationship between perceived beauty and safety in urban recreation parks. *Journal of Applied Sciences*, 4(1), 72-77.
- Ordu Valiliği, 2016. Ordu İlinin Tarihi. Erişim 13 Kasım 2019. <<http://www.ordu.gov.tr/ordunun-tarihcesi>>.
- Öztürk, M. (2015). ‘Sosyolojik açıdan suç korkusu ve yaşam memnuniyeti: Mersin ili örneği’, Doktora Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, Türkiye.
- Öztürk, M. (2018). Kadın ve erkeklerin suç mağduriyetleri ile suç korkuları arasındaki ilişki: Mersin örneği. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi*, 15(2), 66-79.
- Pain, R., MacFarlane, R., Turner, K., & Gill, S. (2006). ‘When, where, if, and but’: Qualifying GIS and the effect of streetlighting on crime and fear. *Environment and Planning A*, 38(11), 2055-2074.
- Painter, K. (1996). The influence of street lighting improvements on crime, fear and pedestrian street use, after dark. *Landscape and urban planning*, 35(2-3), 193-201.
- Rader, N. E. (2008). Gendered fear strategies: Intersections of doing gender and fear management strategies in married and divorced women's lives. *Sociological Focus*, 41(1), 34-52.
- Reid, L. W., Roberts, J. T., & Hilliard, H. M. (1998). Fear of crime and collective action: An analysis of coping strategies. *Sociological Inquiry*, 68(3), 312-328.
- Reid, L. W., & Konrad, M. (2004). The gender gap in fear: Assessing the interactive effects of gender and perceived risk on fear of crime. *Sociological Spectrum*, 24(4), 399-425.
- Rezvani, M., & Sadra, Y. (2017). Sociological Explanation of Fear of Crime in Public Spaces Case Study Mashhad. *Social Crimonol*, 7(1),3-11.
- RTÜK, (2018). Radyo ve Televizyon Üst Kurulu. Kamuoyu, Yayın Araştırmaları ve Ölçme Dairesi Başkanlığı. “Televizyon Haberi İzlenme Eğilimleri Araştırması”. Erişim 17 Aralık 2020 <<file:///C:/Users/ALKAN/Desktop/televizyonizlemeegilimleriarastirmasi2018.pdf>>
- Rowley, A. (1996). Mixed-use development: ambiguous concept, simplistic analysis and wishful thinking?. *Planning Practice & Research*, 11(1), 85-98.

- Sacco, V. F. (1993). Social support and the fear of crime. *Canadian Journal of Criminology*, 35, 187-196.
- Sampson, R. J., & Raudenbush, S. W. (2001). Systematic social observation of public space: a new look at disorder in urban neighborhoods. *American Journal of Sociology*, 105(3), 603-651.
- Sennett, R. (2010). *Kamusal İnsanın Çöküşü*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Scarborough, B. K., Like-Haislip, T. Z., Novak, K. J., Lucas, W. L., & Alarid, L. F. (2010). Assessing the relationship between individual characteristics, neighborhood context, and fear of crime. *Journal of criminal justice*, 38(4), 819-826.
- Schafer, J. A., Huebner, B. M., & Bynum, T. S. (2006). Fear of crime and criminal victimization: Gender-based contrasts. *Journal of criminal Justice*, 34(3), 285-301.
- Scott, H. (2003). Stranger Danger: Explaining Women's Fear of Crime. *Western criminology review*, 4(3), 203-214.
- SCOPUS, 2020. Scopus Analyzer. Erişim 04 Şubat 2020. <<https://www.scopus.com/term/analyzer.uri?sid=4782b9de285c19d70cd0907457e3c6f9&origin=resultslist&src=s&s=TITLE-ABSKEY%28public+space+AND+fear+crime%29&sort=plf-f&sdt=b&sot=b&sl=42&count=137&analyzeResults=Analyze+results&txGid=5b84197a7443eac99a4c55f7df8604f5>>.
- Shenassa, E. D., Liebhaber, A., & Ezeamama, A. (2006). Perceived safety of area of residence and exercise: a pan-European study. *American journal of epidemiology*, 163(11), 1012-1017.
- Skogan, W. G., & Maxfield, M. G. (1981). *Coping with crime: Individual and neighborhood reactions*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Soydan, O., & Benliay, A. (2019). Aydınlatma ile Güvenlik Algısı İlişkisinin Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi Yerleşkesi Örneğinde İncelenmesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 878-904.
- Sreetheran, M., & Van Den Bosch, C. C. K. (2014). A socio-ecological exploration of fear of crime in urban green spaces—A systematic review. *Urban Forestry & Urban Greening*, 13(1), 1-18.
- Şahin, D. (2016). Kent güvenliği algısı ve suç korkusu. İçinde *4th International Congress on Urban and Environmental Issues and Policies* (ss. 20-22).

- Talbot, J. F., & Kaplan, R. (1984). Needs and fears: The response to trees and nature in the inner city. *Journal of Arboriculture*, 10(8), 222-228.
- Tandogan, O., & Ilhan, B. S. (2016). Fear of crime in public spaces: From the view of women living in cities. *Procedia engineering*, 161, 2011-2018.
- Tavukçuoğlu, C. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemleri ve proje hazırlama, değerlendirme kılavuzu*. Ankara: Kara Harp Okulu Basım Evi.
- Taylor, R. B., & Hale, M. (1986). Testing alternative models of fear of crime. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 77, 150-151.
- TDK, (2020). Büyük Türkçe Sözlük, Erişim 20 Kasım 2020, <<https://sozluk.gov.tr/>>.
- Thani, S. K. S. O., Hashim, N. H. M., & Ismail, W. H. W. (2016). Surveillance by Design: Assessment using principles of Crime Prevention through Environmental Design (CPTED) in urban parks. *Procedia-social and behavioral sciences*, 234, 506-514.
- Tibbalds, F. (2012). *Making people-friendly towns: Improving the public environment in towns and cities*. London: Spon Press.
- Tunalı, S. B., Ömer, G., & Göktuğ, Ö. (2004). Nitel ve Nicel Araştırma Yöntemlerinin Bir Arada Kullanılması “Karma Araştırma Yöntemi”. *Kurgu Dergisi*, 24(2), 106-112.
- TÜİK, (2010). Bölgesel Göstergeler TR90: Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane Bölge Planı, Türkiye İstatistik Kurumu, Türkiye.
- TÜİK, (2014). Tük Veri Portalı. Erişim 14 Aralık 2019. <http://www.tuik.gov.tr/jsp/arama/istab_arama_txt_tem.jsp?araType=istab&QUERY=%F61%FCm&metod=sonucGetir&d-5442-p=2&KATEGORI=0>.
- TÜİK, (2020a). Tük Veri Portalı. Erişim 8 Aralık 2020. <<https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=nufus-ve-demografi-109&dil=1>>.
- TÜİK, (2020b). Tük Veri Portalı. Erişim 8 Aralık 2020. <<https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tabloOlustur.do>>.
- Türk, S. (2017). Beypazarı Kent Kimliğinin Bilişsel Haritalama Yöntemi İle Değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 483-499.
- Ulrich, R. S. (1986). Human responses to vegetation and landscapes. *Landscape and urban planning*, 13, 29-44.

- Uludağ, Ş., & Dolu, O. (2013). *Türkiye’de Suç Korkusu*. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Uzun, İ. (2006). Kamusal açık mekân: kavram ve tarihe genel bakış. *Ege Mimarlık Dergisi*, 4, 14-17.
- Ülkeryıldız, E., Arsan, Z. D., & Akış, T. (2009). Öğrenci zihin haritalarında kente ilişkin deneyimle değişen çevre algısı. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 72-82.
- Vauclair, C. M., & Bratanova, B. (2017). Income inequality and fear of crime across the European region. *European Journal of Criminology*, 14(2), 221-241.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, Z. (2007). ‘Hannah Arendt’te özel alan-kamusal alan ayrımı ve modern çağda toplumsal alan’, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, Türkiye.
- YÖK, (2019), Ulusal Tez Merkezi. Erişim 18 Kasım 2019. <<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>>.
- Zhao, J. S., Lawton, B., & Longmire, D. (2015). An examination of the micro-level crime–fear of crime link. *Crime & Delinquency*, 61(1), 19-44.
- Wang, D., Ding, W., Lo, H., Stepinski, T., Salazar, J., & Morabito, M. (2013). Crime hotspot mapping using the crime related factors—a spatial data mining approach. *Applied intelligence*, 39(4), 772-781.
- Warr, M. (2000). Fear of crime in the United States: Avenues for research and policy. *Criminal justice*, 4(4), 451-489.
- Watson, D. (2003). *Time-saver standards for urban design*. New York: McGraw-Hill.
- Wilson, J. Q., & Kelling, G. L. (2003). *Critical Issues In Policing*. America: Waveland Press.

6. EKLER

6.1. EK 1: ÖN ANKET ÖRNEĞİ

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ PEYZAJ MİMARLIĞI ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU

Bu çalışma Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tez çalışması kapsamında yapılmaktadır. Verilecek cevaplar bilimsel çalışmalarda etik kurallar çerçevesinde ele alınacaktır. Her soru için lütfen bir kutucuğu işaretleyiniz. Bu çalışmaya zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

KİŞİSEL BİLGİLER

- Cinsiyetiniz:** Kadın Erkek
- Yaş:** 18-24 25-39 40-54 55 yaş ve üzeri
- Medeni Durumunuz:** Evli Bekar
- Eğitim Durumu:** Okur-yazar değil ilkokul Ortaokul Lise Ön lisans Lisans
Yüksek lisans /Doktora
- Meslek Dağılımı:** Memur Serbest meslek Esnaf Ev hanımı Öğrenci Diğer
- Hanenize Giren Ortalama Aylık Geliriniz (TL):** 0-1499 1500-2999 3000- 4999 5000-9.999 10.000-20.000 20.000 üzeri
- Yaşadığınız Mahalle?.....**
- Ne Zamandır Ordu'da Yaşıyorsunuz?**
0-1 yıl 2 yıl 3 yıl 4 yıl 4 yıldan fazla Doğduğumdan beri
- Yaşadığınız Mahallenin Rüsüm Sahiline Uzaklığı Ne Kadar?**
10 dakikadan az yürüme mesafesi 10 dakikalık yürüme mesafesi
20 dakikalık yürüme mesafesi Yürüme mesafesinde değil
- Rüsüm Sahilini Ne Sıklıkla Kullanıyorsunuz?**
Haftada 1-2 kez Haftada 3-4 kez Haftada 4 günden fazla Rüsüm sahilini kullanmıyorum
çünkü
(Kullanmıyorum seçeneğini işaretlediyseniz lütfen nedenini belirtiniz)
- Günün Hangi Vakitlerinde Kullanımı Tercih Ediyorsunuz?**
Sabah Öğle Öğleden Sonra Akşam Gece Hiçbiri
- Rüsüm Sahiline Genellikle Nasıl Ulaşım Sağlıyorsunuz?**
Otobüs, taksi vb. ulaşım araçları ile Kendi arabam ile Yürüyerek Bisiklet vb. ile
- Rüsüm Sahilini Her Mevsim Kullanabiliyor Musunuz?**
Evet Fikrim yok Hayır
- Rüsüm Sahilini Hangi Mevsimde Daha Çok Kullanıyorsunuz?**
İlkbahar Yaz Sonbahar Kış
- Rüsüm Sahilini Güvenilir Buluyor Musunuz?**
Evet Fikrim yok Hayır
- Rüsüm Sahilini Kullandığınız Her Saat Aralığını Güvenilir Buluyor Musunuz?**
Evet Fikrim yok Hayır
- Rüsüm Sahilinin Çevresini Güvenilir Buluyor Musunuz?**
Evet Fikrim yok Hayır

18. Rüsümât Sahilinde Kullanılan Pergola, Bank, Çöp Kutusu, Aydınlatma Elemanı Vb. Ekipmanları Yeterli Buluyor Musunuz?

Yeterli Fikrim yok Yetersiz

Kamusal mekanda suça maruz kalma korkunuzu ve suç mağduriyetinizi ölçmek amacıyla oluşturulan aşağıdaki cümlelere “katılma düzeyinizi” belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	RÜSÜMAT SAHİLİ SUÇ MAĞDURİYETİ KORKUSU				
a. Gece vakti tek başıma sahile çıktığım zaman endişe duygusu hissediyorum.					
b. Gece vakti çocuğum tek başıma sahile çıktığı zaman endişe duygusu hissediyorum.					
c. Sahilde bazı kişilerin varlığı beni rahatsız ediyor. (Evsizler, sarhoşlar, grup halinde gezen gençler, Suriyeliler, dilenciler vb.)					
d. Duyduğum suç haberlerinin sahil kullanımını olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum.					
e. Sahil etrafında güvensizlik yaratan fiziksel unsurlar olduğunu düşünüyorum. (Bakımsız park, bozuk yollar, toplanmayan çöpler, tahrip olmuş kentsel mobilyalar, duvar yazıları, metruk binalar vb.)					
f. Sahilde bulunan aydınlatmaların yetersiz olduğunu düşünüyorum.					
g. Sahilde bulunan donatıların bakımsız olduğunu düşünüyorum.					
h. Sahil çevresinde polisin yeterince etkin çalıştığını düşünüyorum.					
i. Suça maruz kaldığımda çevreden yardım göreceğime inanıyorum.					
j. Medya ya da çevremden duyduğum suç haberleri dışarı çıkarken beni tedirgin ediyor.					
k. Ev dışında suça maruz kalma ihtimalime karşı aldığım bazı önlemler alıyorum. (Tek başıma sahile çıkmaktan kaçınırım, sadece belli saatlerde sahile çıkarım, yanımda biber gazı taşıırım vb.)					
l. Polisin suçluları yakalama konusunda başarılı olduğunu düşünüyorum.					
RÜSÜMAT SAHİLİ SUÇ MAĞDURİYETİ					
a. Daha önce bir suç mağduriyeti yaşadım. (sözlü taciz, taciz, hırsızlık, tehdit, darp vb.)					
b. Suçluların gerekli cezayı aldığını düşünmüyorum.					
c. Güvenliğim açısından yerel yönetimi yeterli buluyorum.					
d. Güvenliğim açısından polis kuvvetlerini yeterli buluyorum.					
e. Güvenliğim açısından güvenlik kameralarını yeterli buluyorum.					
f. Önümüzdeki 5 yıl içerisinde herhangi bir suçtan dolayı mağduriyet yaşayabileceğimi düşünüyorum.					

6.2. EK 2: ANKET ÖRNEĞİ

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ PEYZAJ MİMARLIĞI ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ANKET FORMU

Bu çalışma Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tez çalışması kapsamında yapılmaktadır. Verilecek cevaplar bilimsel çalışmalarda etik kurallar çerçevesinde ele alınacaktır. Her soru için lütfen bir kutucuğu işaretleyiniz. Bu çalışmaya zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

A. KİŞİSEL BİLGİLER

1. **Cinsiyetiniz:** Kadın Erkek
2. **Yaşınız?**
3. **Medeni Durumunuz:** Evli Bekar
4. **Eğitim Durumu:** İlkokul Ortaokul/İlköğretim Lise Ön lisans
 Lisans Yüksek lisans /Doktora
5. **Meslek Dağılımı:** Memur Serbest meslek Esnaf Emekli İşçi
Öğrenci Ev hanımı Çalışmıyor Diğer.....
6. **Hanenize Giren Ortalama Aylık Geliriniz (TL):** 0-1.499 1.500-2.999 3.000- 4.999
 5.000-9.999 10.000-19.999 20.000 üzeri
7. **Kaç yıldır Ordu'da Yaşıyorsunuz?.....**
8. **Rüsumat Sahili'ne Genellikle Nasıl Ulaşım Sağlıyorsunuz?**
 Toplu taşıma araçları ile Özel araç (otomobil) ile Motor vb. ile Bisiklet vb. ile
 Yürüyerek
9. **Rüsumat Sahili'ni Ne Sıklıkla Ziyaret Ediyorsunuz?**
 Her gün Haftada bir kez Haftada birkaç kez Ayda bir kez Ayda bir veya daha az
10. **Rüsumat Sahili'ni En Çok Hangi Mevsimde Ziyaret Ediyorsunuz?**
 İlkbahar Yaz Sonbahar Kış
11. **Rüsumat Sahili'ni En Çok Kimlerle Birlikte Ziyaret Ediyorsunuz? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.)**
 Ailem ile Arkadaşlarım ile Komşularım ile Tek başıma
12. **Rüsumat Sahili'ni Genellikle Günün Hangi Vakitlerinde Kullanımı Tercih Ediyorsunuz?**
 Sabah Öğle Öğleden Sonra Akşam Gece Fark etmez
13. **Rüsumat Sahili'nde Ne Kadar Vakit Geçiriyorsunuz?** dakika
14. **Rüsumat Sahilinin Güvenilirlik Düzeyini 1'den 5'e kadar puanlayınız. (1 Hiç güvenilir bulmuyorum / 5 Çok güvenilir buluyorum).....**

Kamusal mekânda suça maruz kalma korkunuzu ve suç mağduriyetinizi ölçmek amacıyla oluşturulan aşağıdaki cümlelere "katılma düzeyinizi" belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
a. Rüsumat sahilinde herhangi bir suçtan dolayı mağduriyet yaşayabileceğimi düşünüyorum.					
b. Gündüz vakti tek başıma Rüsumat sahiline çıkmaktan endişe duyuyorum.					
c. Gündüz vakti çocukların tek başıma Rüsumat sahiline çıkmasından dolayı endişe duyuyorum.					

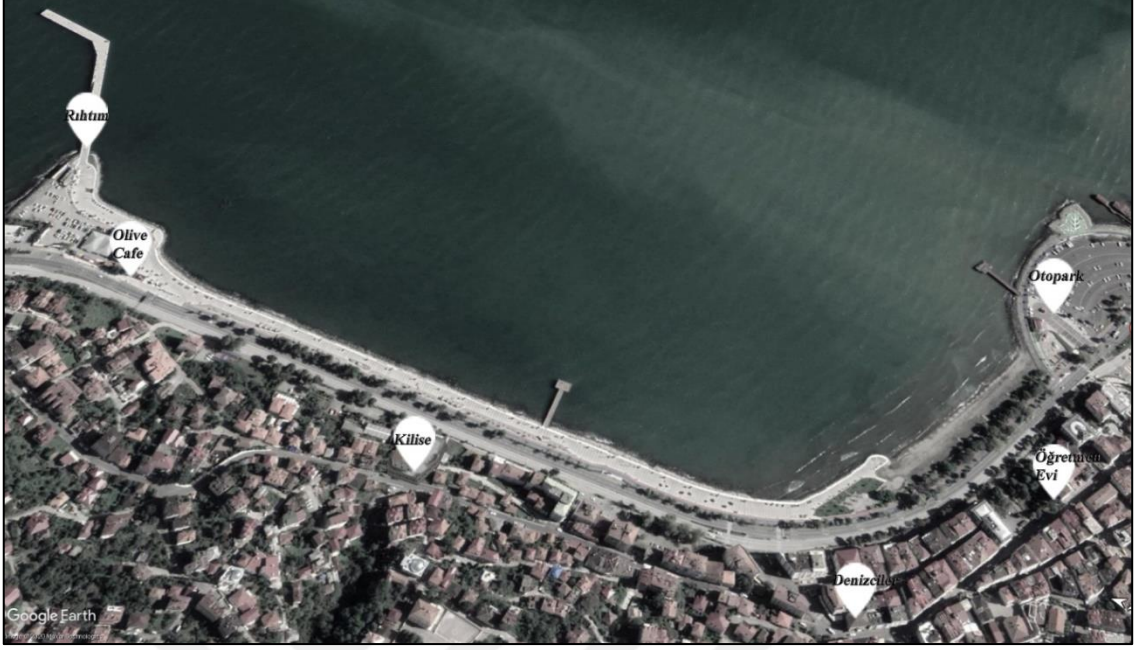
d. Gece vakti tek başıma Rüsumat sahiline çıkmaktan endişe duyuyorum.					
e. Gece vakti çocukların tek başına Rüsumat sahiline çıkmasından endişe duyuyorum.					
f. Rüsumat sahilinde bazı kişilerin varlığı güvensiz hissetmeme neden oluyor. (Evsizler, grup halinde gezen erkekler, sarhoşlar vb.)					
g. Rüsumat sahilinde bulunan bazı تنها/ kuytu noktalar beni tedirgin ediyor.					
h. Medyadan ya da çevremden duyduğum suç haberleri Rüsumat sahiline giderken beni tedirgin ediyor.					
i. Rüsumat sahiline çıkarken suça maruz kalma ihtimaline karşı çeşitli önlemler alıyorum.					
j. Rüsumat sahilinde herhangi bir suça maruz kalırsam fiziksel olarak kendimi savunabileceğimi düşünüyorum.					
k. Rüsumat sahili kalabalık olduğunda kendimi daha güvende hissediyorum.					
l. Rüsumat sahili içerisinde suça maruz kaldığım zaman çevremden yardım göreceğimi düşünüyorum.					
m. Rüsumat sahilinin etrafında bulunan mahalleleri güvenli buluyorum.					
n. Rüsumat sahili etrafında yer alan emniyet güçlerinin suçluları yakalama konusunda etkili olduğunu düşünüyorum.					
o. Rüsumat sahili içinde yer alan aydınlatma elemanlarını yeterli buluyorum.					
p. Sahilin içinde ve etrafında güvensizlik yaratan fiziksel unsurlar olduğunu düşünüyorum. (Bakımsız park, bozuk yollar, toplanmayan çöpler, tahrip olmuş kentsel mobilyalar, duvar yazıları, metruk binalar vb.)					
q. Rüsumat sahilini ziyaret etmeyi diğer insanlara da öneririm.					
r. Rüsumat sahilinde bulunmaktan keyif alıyorum.					
s. Rüsumat sahilinde güvende hissediyorum.					
t. Rüsumat sahilinde bulunan bazı ağaç ve çalıkların güvensiz bir ortama neden olduğunu düşünüyorum.					
u. Rüsumat sahilinin her noktasını biliyor ve tanıyorum.					
v. Şehrimizde yaşanan kadın cinayeti sonrasında Rüsumat sahili kullanım alışkanlığında değişiklik olduğunu düşünüyorum. (Farklı saatlerde kullanım, rota değiştirme, biber gazı taşıma vb.)					

Rüsumat Sahilinin Daha Güvenli Olması İçin Hangi Mekânsal Önlemlerin Alınmasını Önerirsiniz?

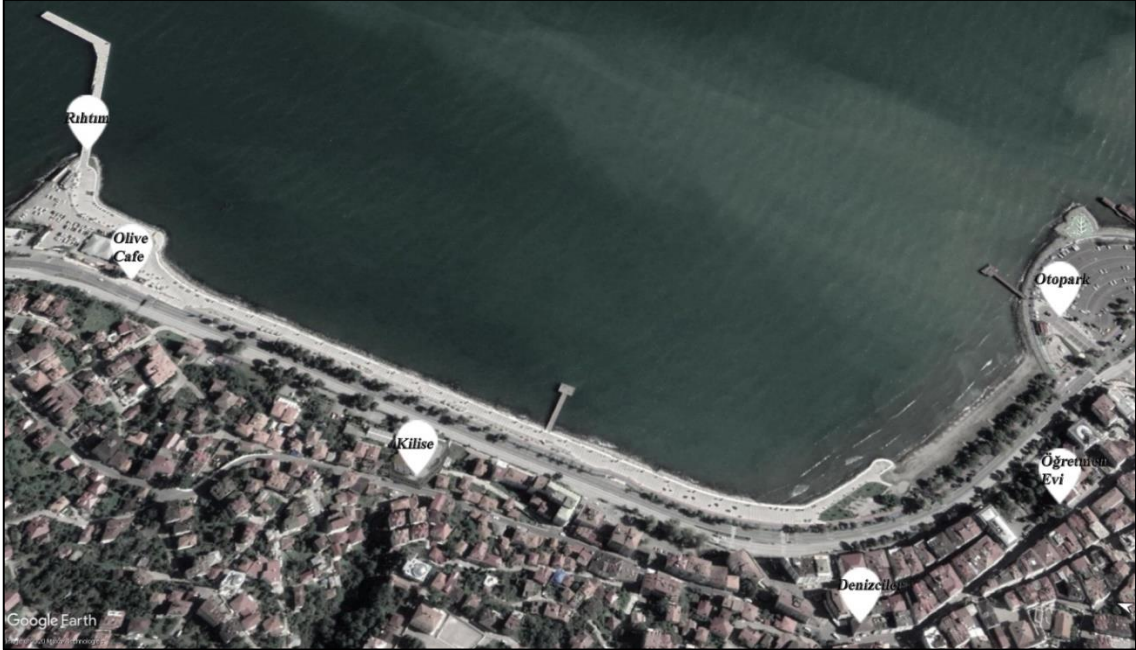
.....

.....

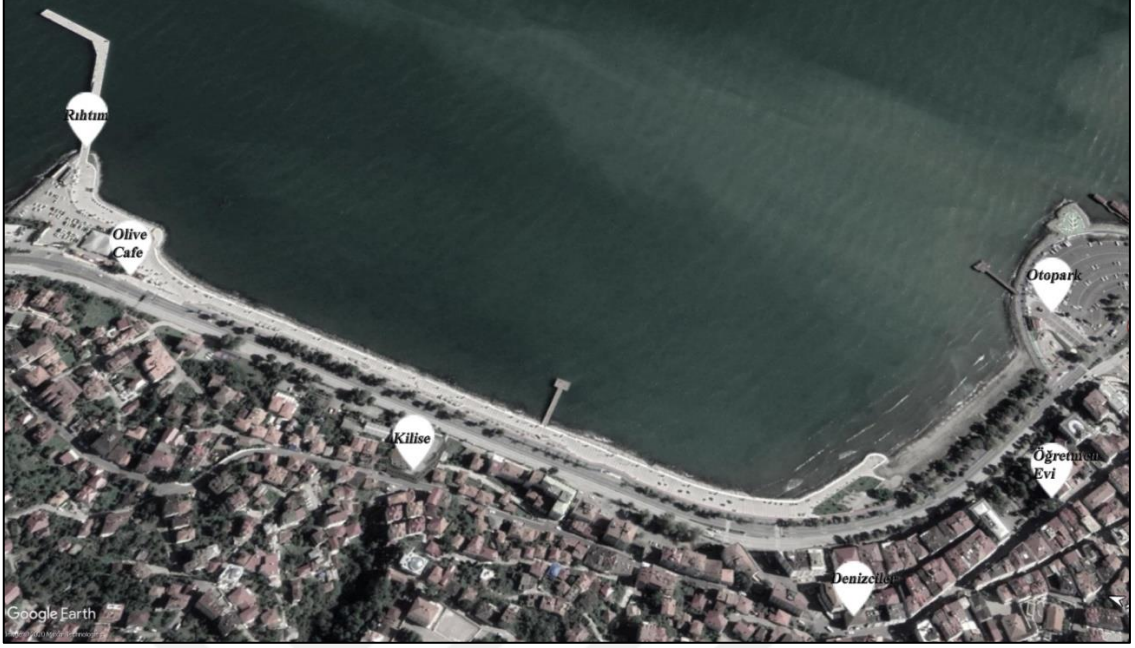
Rüsumat Sahili içerisinde hangi noktalarda **mala karşı** suça maruz kalabileceğinizi işaretleyiniz. (Dolandırıcılık, vandalizm, hırsızlık, gasp, mala zarar verme, yağmalama, güveni kötüye kullanma vb.)

Rüsumat Sahili içerisinde hangi noktalarda **hürriyete karşı** suça maruz kalabileceğinizi işaretleyiniz. (hakaret, şantaj, tehdit, inanç/düşünce ve kanaat hürriyetinin engellenmesi, haberleşmenin engellenmesi vb.)

Rüsumat Sahili içerisinde hangi noktalarda **şahsa karşı** suça maruz kalabileceğinizi işaretleyiniz. (Kasıtlı adam öldürme, kişiye karşı şiddet, sözlü taciz, taciz, hürriyeti kısıtlama vb.)

6.3 EK 3: HEYKEL ÖRNEĞİ

Kamusal mekânlarda birleştirici algı oluşturan (a) ve yalnızlık algısı oluşturan (b) heykel örneği aşağıda yer almaktadır (Anonim, 2020c; 2020d).

a

b

6.4. EK 4: GÖRSEL TANINIRLIK İÇİN AYDINLATMA MODELİ

Görsel taninirlik için üst üste binmeli dikey aydınlatma modeline ilişkin görsel aşağıda verilmiştir (Watson, 2003'den uyarlanmıştır).

6.5. EK 5: GÖZETİM AMAÇLI AYDINLATMA MODELİ

Arka planda kalan detayların gözetim amacı ile aydınlatılmasına ilişkin görsel aşağıda verilmiştir.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : İsra Nur ALKAN

Doğum Tarihi ve Yeri : 11.02.1994 / Ordu

Yabancı Dili : İngilizce

E-posta : israalkan@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Y. Lisans	Peyzaj Mimarlığı	Düzce Üniversitesi	2021
Lisans	Peyzaj Mimarlığı	Düzce Üniversitesi	2017
Lise		Özel Altaş Fen Lisesi	2012

YAYINLAR

Alkan, İ., & Karaçor, E., (2020). Kamusal Mekân Kullanımının Suça Maruz Kalma Korkusu İle İlişkisi, Mimarlık, Planlama Ve Tasarım Alanında Teori Ve Araştırmalar. 1. Baskı. İstanbul, Türkiye: Gece Kitaplığı, 2020, böl. 6, ss. 105-120.